

Sonja Rytönen

KOLMEN HILJAISEN LUONTOMATKAILUREITIN
TUOTTEISTAMINEN – OUTDOORS SATAKUNTA

Matkailun koulutusohjelma
2016

KOLMEN HILJAISEN LUONTOMATKAILUREITIN TUOTTEISTAMINEN – OUTDOORS SATAKUNTA

Rytkönen, Sonja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
Joulukuu 2016
Ohjaaja: Berg, Maaria
Sivumäärä: 72
Liitteitä: 6

Asiasanat: luontomatkailu, luontoreitit, tuotteistaminen, luonnon hiljaisuus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena oli kolmen hiljaisen luontoreitin tuotteistaminen Satakunnassa. Työhön valittiin kolme luonnonrauha-alueilla sijaitsevaa reittiä, jotka olivat Pinkjärven reitti Eurajoella, Koskeljärven reitti Eurassa sekä Joutsijärven reitti Ulvilassa. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Satakunnan ammattikorkeakoulussa käynnissä oleva Outdoors Satakunta-hanke, jonka tavoitteena on kehittää Satakunnan vetovoimaa valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena.

Valittujen luontoreittien analysointi ja sitä kautta niiden tuotteistaminen perustui omiin maastossa tehtyihin havaintoihin, joiden tukena käytettiin Outdoors Finlandin omatoimisen vaelluksen tuotesuosituksia sekä luontoreitistöjen kokonaisvaltaisen suunnittelun mallia. Työn tuotoksina syntyivät reittiesitteet jokaisesta reitistä sekä suomeksi että englanniksi.

Työn tavoitteina oli lisätä valittujen luontokohteiden kiinnostavuutta tuotteistamalla ne omatoimimatkailijoiden helposti saavutettaviksi, sekä tarjota Satakunnan matkailulinkeille hyödynnettävää materiaalia, jotta kohteet saataisi muidenkin kuin satakuntalaisten matkailijoiden tietoisuuteen. Lisäksi tavoitteena oli lisätä tietämystä luonnon hiljaisuuden hyödyntämisestä luontomatkailussa, jotta sen koko potentiaali osataisi paremmin hyödyntää luontomatkailun liiketoiminnassa.

Kaikki tuotteistetut luontoreitit ovat monikäyttöisiä ja elämyksellisiä ja tarjoavat mahdollisuuden luonnon hiljaisuudesta nauttimiseen. Kuitenkin vain Joutsijärvi sekä Pinkjärvi ovat varsinaisesti hiljaisia luontoreittejä, sillä Koskeljärven reitillä luonnonrauha-alueen määritelmä ei toteutunut. Tässä työssä tehdyn analysoinnin perusteella voidaan todeta, että kaikki reitit täyttivät suurimman osan Outdoors Finlandin kokonaisvaltaisen suunnittelun mallista, mutta jokaisella reitillä oli myös jotain kehitettävää. Tuotesuosituksukset eivät toteutuneet lähtötilanteessa yhdelläkään reitillä, mutta tämän työn myötä syntyneiden reittiesitteiden kautta tilanne korjaantui.

THE DEVELOPMENT OF THREE SILENT NATURE TRAILS – OUTDOORS SATAKUNTA

Rytkönen, Sonja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Tourism

December 2016

Supervisor: Berg, Maaria

Number of pages: 72

Appendices: 6

Keywords: nature tourism, nature trail, product development, nature silence

The subject of this functional thesis was to develop three silent nature trails in Satakunta county. The three nature trails were chosen from natural peace areas, and the trails are Pinkjärvi nature trail in Eurajoki, Koskeljärvi nature trail in Eura and Joutsijärvi nature trail in Ulvila. This thesis was commissioned by Outdoors Satakunta project which was runned by Satakunta University of Applied Sciences. The aim of the Outdoors Satakunta project was to improve the attraction of Satakunta region as national and international nature tourism destination.

The analyzing and development of the chosen nature trails was carried out by field observation, which was based on the Product recommendations and Nature trail comprehensive planning model of national Outdoors Finland project. The outcomes of this work are trail leaflets of each nature trail both in Finnish and in English.

The goals of this work were to increase the attractiveness of the nature areas by developing the trails to easily accessible for independent travelers and offering useful material to Satakunta tourism business, so that also other than local people would know about these nature trails. Another goal was to increase awareness of nature silence so that all of its potential could be utilized in nature tourism business.

All of the nature trails in this work are versatile, memorable and offer an opportunity to enjoy the silent nature. However, only Joutsijärvi and Pinkjärvi are actually silent nature trails, because in Koskeljärvi, the definition of natural peace area didn't come true. Based on the analyzing of the trail in this work it can be stated that all the trails fulfilled majority of the nature trail comprehensive planning model, but all the trails have something to improve too. The product recommendations weren't fulfilled in any trail before this work, but through this work the situation has improved and the recommendations are mostly fulfilled.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	AIHEPIIRI, TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TYÖN RAJAUS	7
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TYÖN TAVOITTEET	9
4	LUONTOMATKAILU	10
4.1	Luontomatkailun määrittely.....	11
4.2	Luontomatkailijat.....	13
4.3	Luontomatkailuun vaikuttavat säädökset ja tekijät.....	16
4.4	Luontomatkailun hyvinvointivaikutukset	17
4.5	Hiljaisuus osana luontomatkailua	19
5	TUOTTEISTAMINEN	23
5.1	Mitä on tuotteistaminen?.....	23
5.2	Kokonaismatkailutuote	25
5.3	Matkailutuotteen tuotekehitysprosessi.....	27
5.4	Outdoors Finland vaellusteeman tuotesuositukset.....	30
5.5	Luontoreitistöjen ja -kohteiden kokonaisvaltaisen suunnittelun malli	32
6	TUTKIMUS- JA TIEDONKERUUMENETELMÄT	35
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	36
6.2	Havainnointi.....	38
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA TULOKSET	39
7.1	Pinkjärvi, Eurajoki	41
7.2	Koskeljärvi, Eura	47
7.3	Joutsijärvi, Ulvila.....	54
8	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	60
9	LUOTETTAVUUSTARKASTELU	63
10	POHDINTA.....	64
	LÄHTEET.....	69
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomen matkailusta merkittävä osa on luontomatkailua ja luontomatkailu nimetään usein matkailun nopeimmin kasvavaksi osa-alueeksi, lisäksi luontomatkailupalvelujen kysyntä on enenevässä määrin kasvussa (Renfors 2015, 8). Satakunnan monipuolinen luonto tarjoaa loistavat edellytykset luontomatkailulle, minkä vuoksi alueen luontokohteet halutaan nostaa valtakunnalliseen ja kansainväliseen tietoisuuteen (Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena -hanke-esitys 2015).

Opinnäytetyöni aiheena on kolmen hiljaisen luontomatkailureitin tuotteistaminen Satakunnassa. Hiljaisuus teema valikoitui tähän työhön sen vuoksi, että Satakunnassa on jo aiemmin tehty selvitystyötä Satakunnassa sijaitsevista hiljaisista luontoalueista. Satakunnassa on oltu edelläkävijöitä esimerkiksi siinä mielessä, että hiljaiset alueet on otettu huomioon Satakunnan maakuntakaavassa (Renfors henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2016). Näin ollen hyvä pohja teemalle löytyi jo valmiiksi, ja tämän työn myötä hiljaisia alueita tuodaan esille uudella tavalla, kun tuotteistan niillä sijaitsevia luontoreittejä. Tuotteistamisen avulla pyritään kehittämään Satakunnan luontomatkailua ja kasvattamaan Satakunnan vetovoimaa luontomatkailukohteena niin kotimaassa kuin kansainvälisilläkin markkinoilla. Työni tavoitteena on myös lisätä tietämystä luonnon hiljaisuudesta ja luonnon hyvinvointivaikutuksista, jotta luonnon aineettomien arvojen, kuten hiljaisuuden potentiaali luontomatkailussa tunnistettaisi paremmin, ja sitä kautta sitä osattaisi myös hyödyntää paremmin. Opinnäytetyöni aihe ja tavoitteet nousivat ”Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena” -hankkeen tarpeesta sekä omasta kiinnostuksestani aihetta kohtaan. Hanke toimii opinnäytetyöni toimeksiantajana. Kerron ko. hankkeesta tarkemmin luvussa 2.

Työni teoriaosuudessa perehdytään luontomatkailuun sekä tuotteistamiseen. Luontomatkailun teoriaosuus sisältää luontomatkailun ja luontomatkailijoiden määrittelyn,

tietoa luontomatkailijoista, luontomatkailuun vaikuttavista säädöksistä, luontomatkailun hyvinvointivaikutuksista, sekä hiljaisuudesta osana luontomatkailua. Tuotteistamisen teoriaa avaan kokonaismatkailutuotteen näkökulmasta sekä esittelemällä matkailutuotteen tuotekehitysprosessimallin. Tuotteistamisen teorian yhteydessä esittelen Outdoors Finlandin (OF) vaellusteeman tuotesuositukset sekä luontoreitistöjen ja -kohteiden kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin, jotka ovat avainasemassa luontomatkailureittien tuotteistamisessa. OF-mallit on esitelty tarkemmin luvuissa 5.4 ja 5.5.

Tutkimukseni on ajankohtainen ja merkityksellinen maakunnassamme käynnissä olevan hankkeen vuoksi, sillä hankkeen tavoitteiden kannalta tuotteistamistyö on välttämätöntä. Myös hiljaisuus-teema matkailun tuotteistamisessa on melko tuore, eikä siitä ole vielä riittävän paljon tietoa, jotta sen koko potentiaali pystyttäisi hyödyntämään matkailun liiketoiminnassa. Ylipäätään luonnon aineettomien arvojen, kuten maiseman, hiljaisuuden tai luonnon hyvinvointivaikutusten tuotteistaminen avaa uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia (Renfors 2015, 10).

2 AIHEPIIRI, TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TYÖN RAJAUS

Opinnäytetyöni aiheena on hiljaisten luontomatkailureittien tuotteistaminen Satakunnassa. Satakunta on Länsi-Suomessa sijaitseva maakunta, jonka luonto on vaihteleva ja monimuotoinen - merenrannikko, Kokemäenjokilaakso, Pohjois-Satakunnan erämaiset suot ja metsät sekä Etelä-Satakunnan viljelyalueet luovat monipuoliset puitteet erilaisten luontotyyppien esiintymiselle (Karvinen & Savola 2004, 10). Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti tarkoittaa eliöiden ja niiden elinympäristöjen moninaisuutta ja vaihtelua (Borg, Kivi & Partti 2002, 38). Luonto nähdäänkin yhtenä Länsi-Suomen suurimmista valteista, minkä vuoksi alueen luontokohteet halutaan nostaa valtakunnalliseen ja kansainväliseen tietoisuuteen (Renfors 2015, 10). Opinnäytetyöni on osa syyskuussa 2015 alkanutta ”Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena” (Outdoors Satakunta) – hanketta. Hanke toimii myös opinnäytetyöni toimeksiantajana.

Outdoors Satakunta on osa Visit Finlandin (entinen Matkailun edistämiskeskus, MEK) valtakunnallista Outdoors Finland -kehittämishjelmaa. Outdoors Finland katto-ohjelma on valtakunnallinen kesäaktiiviteettien kehittämishjelma, jota on toteutettu maaseuturahaston hanketuella vuosina 2009-2014. Kehittämishjelman kesäaktiiviteettiteemat ovat melonta, kalastus, pyöräily, wildlife, hevosmatkailutuotteet sekä vaellus sisältäen sauvakävelyn. Hanke ylläpitää aktiiviteettien ympärillä toimivaa valtakunnallista verkostoa. Hankkeen tavoitteena oli menneellä hankekaudella näiden verkostojen toiminnan saaminen pysyväksi toiminnaksi Visit Finlandin, alueiden ja yritysten välillä. Toinen tavoite oli pyrkiä lisäämään pk-yritysten kansainvälistymistä parantamalla kesäaktiiviteettituotteiden näkyvyyttä kansainvälisissä jakelu- ja markkinointikanavissa, sekä saattamalla yhteen kotimaisia palveluntarjoajia ja ulkomaisia ostajia. (Visit Finlandin www-sivut 2016.) Pk-yrityksillä tarkoitetaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää, ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa (Tilastokeskuksen www-sivut 2015). Tavoitteisiin pyrittiin muun muassa järjestämällä teemallisia messuja ja myyntitapahtumia, ja niiden avulla onnistuttiin saamaan paljon uusia toimijoita mukaan. Myös uusia yhteistyösopimuksia on solmittu hankkeen tiimoilta. Hankkeen avulla on siis saavutettu tähän mennessä hyviä tuloksia, minkä vuoksi Outdoors Finland katto-ohjelmalle

haettiin edelleen hankerahoitusta toimintakaudelle 2015-2018. Meneillään olevan ohjelmakauden tavoitteena on parantaa Suomen luontomatkailun näkyvyyttä kuluttajien keskuudessa kansainvälisillä markkinoilla sekä lisätä yritysten pääsyä kansainvälisiin jakelukanaviin. Ohjelman tarkoituksena on myös tukea omatoimisten luontomatkailutuotteiden tarjontaa ja markkinointia. (Visit Finlandin www-sivut 2016.)

Outdoors Satakunta -hankkeen avulla Outdoors Finland -kehittämisohjelmaa aletaan jalkauttamaan Satakuntaan (Renfors 2015, 9). Outdoors Satakunta -hanke on alkanut syyskuussa 2015 ja se jatkuu helmikuuhun 2017. Hankkeen yhtenä tavoitteena on kehittää Satakunnan vetovoimaa sekä merkittävyyttä luontomatkakohteena valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla. Hankkeen avulla lisätään luontokohteiden kiinnostavuutta ja laatua, tuotteistamalla luontokohteista vetovoimaisia tuotteita sekä vie-mällä ne monikanavaiseen, valtakunnalliseen viestintäkokonaisuuteen. Toisena tavoitteena on edistää hyödyntämättömän luonnon liiketoimintapotentiaalin ja elinkeinomahdollisuuksien käyttöönottoa maakunnassa. Käytännössä hanke kokoaa Satakunnan luontomatkailun kehittämistoimet yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, maakunnan luontomatkailuohjelmaksi, mikä luo yhteisen suunnan luontomatkailun kehittämiselle. (Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena -hanke-esite 2015.)

Outdoors Finland katto-ohjelman alla on aiemmin, vuosina 2011-2014, toiminut Outdoors Etelä-hanke. Hanke oli aktiviteettijärjestöjen ja niihin liittyvän osaamisen ja yhteistyön kehittämishanke, jonka hallinnoijana toimi Lahden ammattikorkeakoulun matkailun ala. Hankkeen toimialueena oli Etelä-Karjala, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Kymenlaakso ja Uusimaa. Hankkeen tavoitteena oli kehittää pyöräily-, vaellus- ja melontareittejä toiminta-alueellaan. Lisäksi tavoitteena oli kehittää reittien laatua ja saatavuutta sekä kotimaisille että ulkomaalaisille omatoimimatkailijoille ja elinkeinolämälle. Hankkeen myötä saatiin aikaiseksi muun muassa reittiesitteet hankkeen aikana tuotteistetuista lyhyemmistä vaellusreiteistä, fillarioppaat hankealueen pyörämatkailureiteistä sekä retkeilyportaali, joka esittelee Etelä-Suomen parhaat retkeilyreitit. Portaali laajenee jatkossa kattamaan koko Suomen parhaat retkeilyreitit. (Lahden ammattikorkeakoulun www-sivut 2016; Outdoors Finlandin www-sivut 2016.) Outdoors Etelä -hankkeelle on tehty myös opinnäytetöitä, joihin tutustuin, kun aloitin

oman opinnäytetyöprosessini. Etsin pääasiassa opinnäytetöitä, jotka käsittelivät samoja teemoja kuin omani, jotta pystyisin hyödyntämään niistä mahdollisesti nousevia ideoita ja ajatuksia omaan työhöni soveltaen.

Tämän tutkimuksen taustalta löytyy Outdoors Satakunta – hankkeesta nousseen tarpeen lisäksi oma kiinnostukseni hyvinvointiin ja luontomatkailuun. Olen viimeisen vuoden aikana kiinnostunut erityisen paljon kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, ja olen huomannut, kuinka paljon energiaa ja hyvää oloa saan luonnossa liikkumisesta. Kesällä 2015 innostuin luonnossa retkeilystä entistä enemmän, kun vierailin Isojärven kansallispuistossa. Kun syksyllä 2015 sain tietää, että luontomatkailuun sekä hiljaisuus- ja hyvinvointiteemaan liittyen olisi tarjolla opinnäytetyö, tartuin heti tilaisuuteen, sillä se kuulosti houkuttelevalta. Henkilökohtainen kiinnostukseni aiheetta kohtaan teki opinnäytetyöprosessin aloittamisesta helppoa ja mielekästä.

Työni teoreettinen viitekehys muodostuu luontomatkailusta sekä tuotteistamisesta. Olen pyrkinyt rajaamaan teoreettisen viitekehyksen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, ja näin ollen luontomatkailun teoriaosuus sisältää luontomatkailun ja luontomatkailijan määrittelyn, luontomatkailuun vaikuttavat säädökset ja tekijät, tietoa luonnon hyvinvointivaikutuksista sekä hiljaisuus-teemasta osana luontomatkailua. Tämän jälkeen käsittelen tuotteistamisen teoriaa. Pyrin avaamaan tuotteistamisen käsitettä esittelemällä muun muassa kokonaismatkailutuotteen näkökulman sekä matkailutuotteen tuotekehitysprosessimallin. Tuotteistamista käsittelevän luvun yhteydessä esittelen myös Outdoors Finlandin vaellusteeman tuotesuosituksia ja Outdoors Finlandin kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin, joita käytän tässä työssä soveltavin osin.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TYÖN TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä on analysoida kolme Satakunnassa sijaitsevaa hiljaista luontoreittiä luontoreitistöjen ja -kohteiden kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin sekä Outdoors Finlandin tuotesuosituksen perusteella, ja sitä kautta tuotteistaa nämä

luontoreitit omatoimimatkailijoille. Työni tavoitteena on saada aikaan kaikista luontoreiteistä reittiesitteet (Adoben InDesign-ohjelmalla), jotka sisältävät muun muassa kohteiden reittikuvaukset sekä tietoa kohteen varrella olevista palveluista, kuvan reitin varrelta sekä reittikartan. Reittiesitteestä omatoimimatkailijat saavat tärkeää tietoa luontoreiteistä, esimerkiksi sen vaativuudesta, minkä avulla he voivat arvioida reitin soveltuvuutta itselleen.

Tuotteistamisen avulla pyrin lisäämään kohteiden kiinnostavuutta, sekä tarjoamaan Satakunnan matkailuelinkeinolle hyödynnettävää materiaalia, jotta kohteet saataisi muidenkin kuin satakuntalaisten matkailijoiden tietoisuuteen. Tämä tietoisuuden lisääminen vaikuttaisi reittien käytön lisääntymiseen, mikä puolestaan vaikuttaisi positiivisesti alueen matkailuelinkeinon, sillä matkailijat usein käyttävät lähialueen yritysten tarjoamia palveluja. Erityisesti luontomatkailupalveluille on ominaista, että kaikki palvelut tuotetaan paikallisten voimin, sillä luontomatkailupalvelut edellyttävät alueen tuntemusta sekä alueen luonnon erityispiirteiden osaamista, ja näin ollen siis myös matkailijan käyttämä raha jää kohdealueelle (Renfors 2015, 8). Tavoitteena on myös lisätä tietämystä hiljaisuus-teemasta osana matkailun tuotteistamista, jotta luonnon aineettomien arvojen koko potentiaali osattaisi paremmin hyödyntää matkailun liiketoiminnassa.

4 LUONTOMATKAILU

Suomalaisilla on vahva metsä- ja luontosuhde, mutta toisin kuin ennen, luontoalueet eivät enää sijaitse välittömässä asuinympäristössämme. Tämän vuoksi nykypäivänä ihmisten on erikseen hakeuduttava vapaa-ajallaan luontoon aiemmin itsestään selvän ja arkipäiväisen luontoyhteyden sijaan. (Renfors 2015, 8.) Motiivit luontoon hakeutumiselle ovat moninaisia. Joku voi hakeutua luontoon esimerkiksi liikkumaan, motiivinaan ainoastaan parantaa omaa fyysistä kuntoaan. Joku toinen puolestaan saattaa lähteä luontoon liikkumaan motiivina rauhoittuminen, hiljentyminen ja halu antaa tilaa omille ajatuksille.

Matkailun toimintaympäristönä ja matkustusmotiivina luonto on vanha ilmiö, mutta varsinainen luontomatkailu on kehittynyt ajan saatossa huimasti, ja erityisesti matkustamisen lisääntyessä luonnon merkitys matkailun elementtinä on kasvussa koko ajan (Verhelä & Lackman 2003, 97). Myös itse luontoympäristön arvostus on kasvussa, mikä johtuu pitkälti siitä, että koko matkailualan kehittyminen tuottoisana elinkeinona on riippuvainen ympäristön ja luonnon puhtaudesta ja tilasta (Verhelä & Lackman 2003, 65). Yleisesti voidaan todeta, että luonnonresursseja hyödyntävän matkailun on varmistettava luonnon häiriintymättömyys eli se ei saa rakentaa eikä ohjata matkailijaryhmiä herkkään tai uhanalaiseen ympäristöön, se vaalii maisema-arvoja, välttää luonnon voimallista muokkaamista sekä pyrkii turvaamaan eläin- ja kasvilajiston säilymisen ja häiriintymättömyyden (Borg ym. 2002, 59). Tämän vuoksi myös muiden kuin luontomatkailutoimijoiden tulisi huomioida luonnon kestävä käyttö tuottaessaan matkailupalveluja.

4.1 Luontomatkailun määrittely

Luontomatkailulle on olemassa useita erilaisia määritelmiä. Laaja-alaisesti määriteltynä voidaan sanoa, että luontomatkailulla tarkoitetaan kaikkea luontoon tukeutuvaa matkailua. Hieman tarkemmin määriteltynä luontomatkailu on sellaista matkailua, jossa virkistäydytään luonnossa. Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-ajan viettämistarkoituksessa tapahtuvaa ulkona liikkumista joko jalan, hiihtäen, pyöräillen, veneillen tai näihin verrattavalla tavalla. Myös tilapäinen oleskelu luonnossa, kuten telttailu tai marjojen ja sienten poimiminen kuuluvat luonnon virkistyskäyttöön. (Taskinen 2002, 7.)

Verhelän ja Lackmanin (2003, 98) määritelmän mukaan luontomatkailu on matkustamista luontoon joko omatoimisesti tai matkanjärjestäjän ohjaamana siten, että matkan olennaisena osana on lihasvoimin tai luonnonvoimiin perustuva liikkuminen luonnossa. Matkailijan elämys muodostuu luonnossa liikkumisesta, luonnon vaikutuksesta sekä kasvillisuuden, eläinten ja luonnonolojen tarkkailusta. Verhelä ja Lackman määrittelevät vielä erikseen luontoon kohdistuvan matkailun ja luontovastuullisen matkailun. Luontoon kohdistuvassa matkailussa luonto ja sen tarjoamat mahdollisuudet ovat

tuotteen toimintaympäristönä, jolloin matkaa eivät määritä lihasvoimin tapahtuva liikuminen tai luonnon elämyksellisyys. (Verhelä & Lackman 2003, 98.) Luonnon elämyksellisyydellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että matkailija pääsee tarkkailemaan jonkin linnun tai muun eläimen pesänrakennusta. Luontovastuulliseen matkailuun puolestaan sisältyvät niin ympäristövastuullisen kuin luontomatkailunkin tunto-merkit eli sitä voi olla mikä tahansa luontomatkailu, kunhan puitteiden ympäristövastuullisesta järjestämisestä on huolehdittu (Verhelä & Lackman 2003, 98).

Eräs näkökulma joka voidaan ottaa huomioon, kun määritellään luontomatkailua, on palvelumaisema. Palvelumaisemalla on perinteisesti tarkoitettu yrityksen rakennettuja tiloja, ja sosiaalista ympäristöä, jossa palvelun tuottaminen ja kuluttaminen tapahtuvat. Matkailussa kuitenkin myös luontoympäristö voi olla palvelumaisemana. Luonto voi olla joko ikään kuin näyttämönä toiminnalle, tai se voi olla matkan varsinaisena kohteena. Esimerkiksi ulkomaanmatkoilla luonto voi toimia näyttämönä toiminnalle, sillä se on aina läsnä, vaikka ostaja ei olisikaan ajatellut sen olevan merkittävässä roolissa matkakohteessa. Puolestaan esimerkiksi vaellusmatkalla luonto on matkan varsinaisena kohteena. (Jokela, Leinonen, Tukiainen & Vahteri 2006, 76.)

Perinteisessä rakennetussa ympäristössä ja luontoympäristössä palvelumaisemana on luonnollisesti joitakin merkittäviä eroja. Luonnon palvelumaisema on muun muassa ainutkertainen ja uniikki, sillä samanlaista ei voida luoda keinotekoisesti (Arnould, Price & Tierney 1998, 92). Luonto myös muuttuu itsestään ajan kuluessa. Luontoa palvelumaisemana ei voi siis hallita ja luontoalueen suojelu menee asiakkaiden tarpeiden ja halujen edelle, mikä on epätyypillistä verrattuna rakennettuun ympäristöön (Arnould, Price & Tierney 1998, 92). On kuitenkin hyvä muistaa, että esimerkiksi luontoreitin rakenteita, kuten pitkospuita ja opasteviittoja voidaan kunnostaa ja ylläpitää, ja sitä kautta luontoreittiä voidaan hallita, mutta itse luontoa ei.

Petäjistö ja Selby (2015, 129) toteavat, että luontomatkailun kasvusta ja yritystoiminnasta alalla on vain vähän tilasto- ja tutkimustietoa, sillä luontomatkailun määrittelyä elinkeinotoimintana ei ole yhteisesti sovittu ja näin ollen edellytykset tilastojen luomiseksi puuttuvat. Petäjistön ja Selbyn (2015, 129) mukaan luontomatkailu ei ole viral-

listen luokitusten mukaan oma toimialansa, vaan se toimii monella tasolla. Se hyödyttää useita toimialoja ja se myös koostuu useista toimialoista kuten ohjelmanpalveluista, majoituksesta, kuljetuksista tai välinevuokrauksesta (Petäjästä & Selby 2015, 129).

4.2 Luontomatkailijat

Luonnon virkistysmahdollisuuksilla ja luontomatkailulla on laaja kotimainen käyttäjäkunta (Taskinen 2002, 7). Metlan tutkimusohjelmassa Metsästä hyvinvointia (2008-2013) tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että noin 40% suomalaisista harrastaa luontomatkailua vuosittain, mutta runsaat 50% olisi kiinnostunut luontomatkailusta, mikäli luontokohde olisi tarpeeksi helposti saavutettavissa. Tutkimuksen mukaan suomalainen luontomatkailija sienestää, marjastaa, vaeltaa, luontoretkeilee ja liikkuu mielellään omatoimisesti. Metlan tutkimusohjelmassa tehdyssä tutkimuksessa kävi myös ilmi, että luontomatkailijat tulevat Suomeen yhä useammin ulkomailta. Ulkomaalaisten matkailijoiden silmin Suomi on puhdas, koskematon ja luonnontilainen alue. Ulkomaalaisten matkailijoiden matkakohteen valintakriteereinä ovat muun muassa luonto, hiljaisuus, järvet, lumi ja tunturit. (Metlan www-sivut 2016.)

Outdoors Finlandin verkkosivuilta löytyvässä retkeilymatkailun suunnitteluoppaassa suomalaiset retkeilijät on jaettu neljään eri kategoriaan. Oppaassa retkeilijällä tarkoitetaan retkeilevää matkailijaa, vaellusmatkailijaa ja kävelijää, toisin sanoen retkeilijä on yleisnimitys kaikille luonnossa liikuntaa harrastaville. Neljä kategoriaa, joihin retkeilijät on jaettu, ovat sosiaaliset itsensäkehittäjät, kuntoilevat luontoseikkailijat, henkistä hyvinvointia hakevat nostalgikot sekä luontosuuntautuneet rentoutujat. Sosiaaliset itsensäkehittäjät ja henkistä hyvinvointia hakevat nostalgikot ovat todella uskollisia tietylle alueelle ja palaavat sinne aina uudelleen. Henkistä hyvinvointia hakevat nostalgikot ovat muita aktiivisempia retkeilemään kansallispuistoissa, kun taas luontosuuntautuneet rentoutujat ja kuntoilevat luontoseikkailijat käyvät muita enemmän luonnonsuojelualueilla. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Tämän työn kannalta tärkeimmät retkeilijäryhmät ovat mielestäni henkistä hyvinvointia hakevat nostalgikot sekä luontosuuntautuneet rentoutujat. Henkistä hyvinvointia hakevien nostalgikoiden suurimpina motiiveina retkelle lähtemiselle ovat henkinen

hyvinvointi, aikaisemmat muistot ja mahdollisuus olla itsekseen, luonnon kokeminen, maisemat, rentoutuminen sekä melusta ja saasteista pois pääseminen, ja he matkustavat useimmiten yksin tai perheen kanssa. Luontosuuntautuneille rentoutujille puolestaan tärkeimpiä motiiveja retkelle ovat luonnon kokeminen, maisemat, rentoutuminen, yhdessäolo oman seurueen kanssa sekä pääsy pois melusta ja saasteista. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.) Perehdyn näiden kohderyhmien arvostamaan luonnosta saatavaan hyvinvointiin sekä luonnon hiljaisuuteen luvuissa 4.4 ja 4.5.

Myös Skotlannissa retkeilijät on jaettu neljään ryhmään. Nämä ryhmät ovat sitoutuneet vaeltajat (23%), osa-aikaiset vaeltajat (18%), sitoutuneet retkeilijät (7%) sekä osa-aikaiset retkeilijät (33%). Suurimman ryhmän muodostavat siis osa-aikaiset retkeilijät ja se onkin mielestäni tämän työn kannalta merkittävin näistä ryhmistä, sillä osa-aikaiset retkeilijät kulkevat kohtuullisia kävelymatkoja, he suosivat helppoja, hyvin merkittyjä ja kunnossapidettyjä reittejä. Tämän lisäksi he etsivät tietoa myös paikallisesta luonnosta, historiasta ja kulttuurista, ja majoituksen valinnassa he painottavat mukavuutta. Osa-aikaiset retkeilijät haluavat myös tehdä matkallaan muita asioita vaeltamisen ohella, he haluavat esimerkiksi vierailla kaupungeissa ja paikallisissa tapahtumissa, eli toisin sanoen, retkeilyn lisäksi he harrastavat kaikenlaisia aktiviteetteja. Osa-aikaiset retkeilijät arvostavat rentoutumista sekä maisemista nauttimisesta. (Visit Scotlandin www-sivut 2016.)

Eräs näkökulma tarkastella potentiaalisia kansainvälisiä kohderyhmiä luontomatkailulle ovat modernit humanistit (MoHut). Visit Finlandin määritelmän mukaan modernit humanistit ovat seikkailijoita ja löytöretkeilijöitä. MoHut karttavat massaturismia, he ovat avoimia ja uteliaita matkailijoita, jotka ovat jo kertaalleen kolonneet maailman metropolit, ja nyt heitä kiinnostaa omaperäinen ja eksoottinen Suomi. MEK (nykyinen Visit Finland) on toteuttanut vuonna 2012 yhdessä TNS Gallupin kanssa kohderyhmätutkimuksen, jossa selvitettiin kohderyhmään kuuluvien kuluttajien arvoja ja asenteita kuudessa eri maassa. Tutkimuksessa mukana olleet maat olivat Saksa, Iso-Britannia, Ranska, Espanja, Italia ja Hollanti. Tutkimuksen tavoitteena oli saada parempi ymmärrys siitä, millainen moderni humanisti on matkailijana sekä miten he suhtautuvat erityisesti Suomeen matkakohteenä. (Modernit humanistit työkirja 2014, 3.)

Tutkimuksen avulla tunnistettiin suuresta modernien humanistien joukosta kolme erityisesti suomalaisia matkailuyrittäjiä kiinnostavaa kohderyhmää, jotka ovat kulttuurifanit, aktiiviset perheet sekä MoHu-pariskunnat. Yleisesti voidaan todeta, että kaikkia moderneja humanisteja kiinnostaa muun muassa vieraiden kulttuurien ymmärtäminen, uudet eksoottiset elämykset, omatoiminen löytöretkeily, erikoinen matkakohde, joka ei ole turistirysä sekä paikallinen arkinen elämänmeno ja ihmiset. Moderneja humanisteja kiehtoo Suomessa muun muassa ainutlaatuinen, kaunis ja koskematon luonto, ystävälliset ja vieraanvaraiset ihmiset sekä yhdistelmä rentoutumista ja aktiivilomaa (Modernit humanistit työkirja 2014, 3, 7, 10).

Seuraavaksi esittelen lyhyesti tutkimuksesta esille nousseet kolme MoHu segmenttiä. Ensimmäisenä tarkastellaan kulttuurifaneja. Kaikista tutkimuksen moderneista humanisteista 17% eli 15,3 miljoonaa kuului kulttuurifani-segmenttiin. 42% heistä matkustaa Suomeen hyvin tai melko todennäköisesti ja 17% segmenttiin kuuluvista on lomailnut Suomessa aiemmin. Kulttuurifaneilla on erityinen mielenkiinto paikallista elämäntapaa, perinteitä ja historiaa kohtaan. Kun tarkastellaan segmentin maakohtaisia eroja, niin hollantilaiset ovat tämän työn kannalta potentiaalisin vaihtoehto, sillä hollantilaiset ovat erityisen kiinnostuneita erämaan rauhasta, patikoinnista ja ylipäätään luontoon liittyvistä asioista. (Modernit humanistit työkirja 2014, 13-16.)

Toinen segmentti on aktiiviset perheet. Tämän segmentin osuus kaikista moderneista humanisteista on 9% eli 8,1 miljoonaa, ja 60% heistä matkustaa Suomeen hyvin tai melko todennäköisesti. 19% tästä segmentistä on jo lomailnut Suomessa aiemmin. Aktiiviset perheet suhtautuvat avoimin mielin uusiin elämyksiin, ja he arvostavat nimensä mukaan sitä, että kohteessa on mahdollisuus harrastaa monenlaisia aktiviteetteja. Perheissä on myös usein pieniä lapsia, jotka tulee ottaa huomioon aktiviteetteja suunniteltaessa. Aktiiviset perheet arvostavat sitä, että he voivat vapaasti toteuttaa aktiviteetteja oman kiinnostuksen ja aikataulun mukaan. Kun tarkastellaan maakohtaisia eroja, niin myös tämän segmentin kohdalla hollantilaiset olisivat potentiaalisin kohderyhmä tämän työn kannalta. Hollantilaisten kerrotaan arvostavan erämaan rauhaa, suomalaista saunaa ja suomalaista ruokakulttuuria. Tutkimuksen mukaan he haluaisivat patikoida ja kokea rauhallisen hetken metsänuotion äärellä tai täydellisen hiljaisuuden keskellä ei-mitään. (Modernit humanistit työkirja 2014, 24-26.)

Viimeisenä modernien humanistien segmenttinä ovat MoHu-pariskunnat. MoHu pariskuntien osuus kaikista tutkimuksen moderneista humanisteista on 28% eli 25,2 miljoonaa. Heistä 38% matkustaa hyvin tai melko todennäköisesti Suomeen ja 10% heistä on jo aiemmin lomaillut Suomessa. Modernit humanisti-pariskunnat pitävät matkaa pienenä seikkailuna tuntemattomaan. He myös arvostavat vastuullisuutta ja ympäristötietoisuutta, joten sitä tulisi korostaa sekä arjen toimissa, että markkinoinnissa. Maakohtaisessa vertailussa jälleen kerran hollantilaiset ovat tämän työn kannalta potentiaalisin segmentti, sillä he ovat muita kiinnostuneempia vaelluksista, villin luonnon tarkkailusta, sekä muun muassa koiravaljakkoajeluista. Myös italialaisten sanotaan oleva kiinnostuneita ainutlaatuisista luonnonilmiöistämme, joten he ovat toinen tämän segmentin potentiaalinen markkinoinnin kohde. (Modernit humanistit työkirja 2014, 33-36.)

Koska yksi tämän työn tavoitteista on Satakunnan vetovoiman kehittäminen kansainvälisenä luontomatkailukohteena, on erittäin tärkeä tunnistaa näitä potentiaalisia kansainvälisiä matkailijasegmenttejä. Esimerkiksi Skotlannissa määritelty osa-aikainen retkeilijä tai tällaiset modernit humanistit, erityisesti hollantilaiset modernit humanistit, olisivat erittäin potentiaalisia markkinoinnin kohteita tämän työn kautta tuotteistettaville luontoreiteille.

4.3 Luontomatkailuun vaikuttavat säädökset ja tekijät

Matkailualalla toimii suuri joukko sekä julkisen että yksityisen sektorin tahoja, jotka vaikuttavat matkailualan toimintaedellytyksiin. Esimerkiksi kuntien vaikutus matkailun toimintaedellytyksiin on suuri, sillä kunnat rahoittavat muun muassa matkailun markkinointia ja neuvontaa, kehittämissuunnitelmien tekoa, ja tukevat matkailuyrityksiä lainoin, takauksin ja pääomin. Kunnat ovat usein myös alueellisten matkailuorganisaatioiden jäseniä ja vaikuttavat merkittävästi niiden toimintaedellytyksiin. (Puustinen & Rouhiainen 2007, 91.)

Julkisen sektorin hallintoviranomaisista tärkeimmät luontomatkailun kannalta ovat Metsähallitus, Ympäristöministeriö sekä maakuntien liitot. Metsähallitus on valtion liikelaitos, jolla on sekä julkisia hallintotehtäviä että liiketoimintaa. Metsähallituksen

hallinnassa on noin 12 miljoonaa hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita. Metsähallituksen velvollisuus on hoitaa ja käyttää sen hallinnassa olevia alueita niin, että ne hyödyttäisivät suomalaista yhteiskuntaa mahdollisimman hyvin. Ympäristöministeriön tehtävä puolestaan on turvata matkailulle tärkeä hyvä ja puhdas ympäristö. Tämä onnistuu ohjaamalla maankäytön suunnittelua ja rakentamista sekä vaikuttamalla ympäristönsuojeluun. Maakuntien liitot ovat aluekehitysviranomaisia ja niiden tehtävä on hoitaa maankäytön suunnittelu, kaavoitusasiat sekä kehitystehtävät. Liittojen tehtävänä on myös omalla alueellaan laatia ja toteuttaa EU:n rakennerahastojen alueellisia ohjelmia. (Puustinen & Rouhiainen 2007, 112-114.)

Myös matkailijalla on vastuu ympäristöstä luonnossa liikkeessaan. Luonnossa liikkeessä tulee ottaa huomioon monia eri ympäristönäkökulmia, joita lainsäädännöt ja jokamiehenoikeudet määrittelevät (Karlin 1998, 56). Lainsäädännöt koskevat lähinnä ammatillista elinkeinonharjoittamista luonnossa, ja jokamiehenoikeudet koskevat omatoimimatkailijoita (Karlin 1998, 56). Luontomatkailijan tulee esimerkiksi muistaa, että avotulentekoon on oltava aina maanomistajan lupa, mutta luvasta huolimattakin metsäpalovaroituksen aikana avotulenteko on aina kielletty (Karlin 1998, 58). Yleissääntönä jätehuollosta voidaan pitää sitä, että kukin tuo kaikki maastoon viemänsä jätteet sieltä myös pois (Karlin 1998, 61). Näin ollen luontoon ei jää mitään sinne kuulumatonta.

4.4 Luontomatkailun hyvinvointivaikutukset

Tänä päivänä elämme maailmassa, jossa kohtaamme monenlaisia terveys- ja hyvinvointihaasteita. Elämäntapamme on esimerkiksi muuttunut vuosi vuodelta enemmän istuvaksi elämäntavaksi. (Väisänen 2014, 8.) Tällä tarkoitetaan sitä, että suurin osa ihmisistä viettää nykyään työ- ja koulupäivänsä istuen, ihmiset myös kulkevat työ- ja koulumatkoja istuen, ja usein työ- ja koulupäivän jälkeen vietämme vielä kotonakin useamman tunnin istuen esimerkiksi tietokoneen tai television ääressä. Väisäsen (2014, 8) mukaan myös ylipaino ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet yhteiskunnassamme. Tyrväinen, Korpela ja Ojala (2015, 48) ovat huomanneet saman ilmiön ja he toteavat, että vaikka elintaso onkin kasvanut, niin silti monissa kehittyneissä

maissa voidaan entistä huonommin. Yhä suuremmalla osalla väestöstä on vakavia terveysongelmia, jotka ovat seurausta esimerkiksi uupumuksesta, ylipainosta sekä liian vähäisestä liikunnasta (Tyrväinen ym. 2015, 48). Väisäsen (2014, 8) mukaan luonto-ympäristö ja luontoliikunta tarjoavat mahdollisuuksia vastata näihin nykypäivän ongelmiin.

Luontomatkailun vaikutuksista fyysiseen, psyykkiseen sekä sosiaaliseen hyvinvointiin on tehty jo useita tutkimuksia, ja luontomatkailulla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia kaikilla hyvinvoinnin osa-alueilla. Luonnon tarjoamat esteettiset elämykset ja luonnossa oleskelu ja liikkuminen parantavat tutkitusti mielialaa ja auttavat palautumaan stressistä. Miellyttävä ja helposti saavutettava luontoympäristö puolestaan houkuttelee ihmisiä ulkoilemaan, mikä edistää henkistä ja ruumiillista terveyttä. (Tyrväinen ym. 2015, 49.)

Kaikkonen, Virkkunen, Kajala, Erkkonen, Aarnio ja Korpelainen (2014) ovat tutkineet, kuinka vierailu kansallispuistossa vaikuttaa kävijöiden hyvinvointiin. Kyseinen tutkimus on ensimmäinen suomalainen tutkimus, jossa on selvitetty suojelualueilla käyntien vaikutuksia kävijöiden kokemaan sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Tutkimuksen luontokohteet olivat Kevon luonnonpuisto ja Kurjenrahkan, Repoveden sekä Patvinsuon kansallispuistot. Tutkimus toteutettiin kaksivaiheisena kyselynä, jonka ensimmäinen vaihe oli tutkimusalueilla toteutettu maastokysely ja toinen vaihe oli laajempi verkossa toteutettu kysely luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista. Tutkimuksen perusteella kansallispuistoissa kesällä 2013 käyneet olivat tyytyväisiä käyntiinsä ja he kokivat sen vaikuttaneen positiivisesti sekä fyysiseen, psyykkiseen että sosiaaliseen hyvinvointiinsa. Tutkimuksen keskeisimmistä tuloksista käy ilmi, että puistokäynnin tuottamista hyvinvointivaikutuksista pisimpään kestivät vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin, ja puistokäynti paransi erityisesti mielialaa. (Kaikkonen ym. 2014, 4, 15, 38.)

Tyrväinen, Silvennoinen, Korpela ja Ylen (2007) ovat keskittyneet tutkimuksessaan siihen, kuinka luonto vaikuttaa ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin. Tutkimuksessa oli useampi osa, ja ensimmäisessä osassa tutkittiin viheralueiden merkitystä ja tarjontaa. Tutkimuksen mukaan kaikkein eniten arvostettiin luonnon tarjoamia ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia sekä esteettisiä elämyksiä, mutta myös luonnosta löytyvä rauha ja

hiljaisuus koettiin tärkeiksi tekijöiksi. Tutkimuksen toisessa osassa tutkittiin luonnon käytön ja psyykkisen hyvinvoinnin välistä yhteyttä. Tutkimuksessa keskityttiin siihen, kuinka kaupungin ulkopuolisten luontoalueiden käyttö vaikuttaa negatiivisiin ja positiivisiin tuntemuksiin. Tutkimustuloksista selvisi, että eniten kaupungin ulkopuolisilla viheralueilla käyneet (yli 6 käyntiä kuukaudessa) tunsivat keskimäärin selvästi muita vähemmän negatiivisia tuntemuksia ja vastaavasti positiivisia tuntemuksia oli vähemmän niillä, jotka vierailivat kaupungin ulkopuolisilla luontoalueilla harvoin (vähemmän kuin kerran kuukaudessa). Mikä sitten saa aikaan nämä hyvinvointivaikutukset ja mistä ne johtuvat? Tutkimuksen mukaan luonnossa liikkumisesta ja oleskelusta syntyvät hyvinvointihyödyt ovat monen osatekijän summa. Ympäristön laatu, eli se kuinka esteettiseksi, turvalliseksi ja kiinnostavaksi kohde koetaan sekä ulkoilu ympäristön olosuhteet kuten valon määrä, ilmanlaatu, lämpötila ja melu vaikuttavat luonnosta saataviin hyötyihin. (Tyrväinen ym. 2015, 51, 60, 63.)

Luonnon hyvinvointivaikutuksia voidaan tarkastella myös niin sanotun mielimaisen näkökulmasta. Päivi Granön (2005, 6) mukaan monella ihmisellä on olemassa niin sanottu mielimaisema, jolla voidaan tarkoittaa myös mielipaikkaa. Nämä mielimaiset tai mielipaikat ovat usein jollain tapaa merkityksellisiä paikkoja, jonne ihmiset menevät, kun he haluavat rauhoittua ja ikään kuin koota itseään. Mielipaikassa ajatukset vapautuvat ja mieli elpyy, sillä mielipaikassa ihminen voi olla ilman minikäänlaisia odotuksia tai vaatimuksia. (Granö 2005, 6.) Pasanen ja Korpela (2015, 5) ovat myös todenneet, että mielipaikoissa käyminen elvyttää, selkeyttää ajatuksia, koventaa mielialaa, parantaa keskittymiskykyä sekä auttaa unohtamaan arjen huolet. Tyrväisen, Silvennoisen, Korpelan ja Ylenin (2007, 60) tutkimuksen mukaan lähes puolella suomalaisista mielipaikka sijaitsee metsä- tai luontokohteessa. Luonnon merkitys suomalaisille on siis erittäin suuri, ja tuotteistamalla luontoreittejä, teemme luonnon saavutettavuuden helpoksi ihmisille, ja autamme sitä kautta ihmisiä voimaan paremmin.

4.5 Hiljaisuus osana luontomatkailua

Mauri Heikkonen (2004, 3) toteaa teoksen Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa esipuheessaan, että melu on yksi tämän hetken merkittävimmistä elinympäristön laatu-

viihtyisyyttä ja terveyttä heikentävistä tekijöistä. Myös Nurmi (2001, 19-22) on kiinnittänyt asiaan huomiota ja hän toteaa, että nykymaailmassa on paljon sellaista melua, jota emme haluaisi kuulla. Tällaisessa epämiellyttävässä äänimaisemassa stressaannumme, mikä voi olla vahingollista sekä fyysiselle että psyykkiselle terveydellemme (Nurmi 2001, 19-22). Äänimaisemalla tarkoitetaan lyhyesti sanottuna ihmisen aisteihin perustuvaa kokemusta ympäristöstään (Haanpää, Hänninen & Veijola 2006, 10). Toisin sanoen maisemaa ei vain katsota, vaan käsitys siitä muodostuu myös kuulo-, maku-, haju- ja tuntoaistin perusteella (Haanpää ym. 2006, 10). Eräs syy etsiä rauhaa ja hiljaisuutta matkailusta on yhä useamman ihmisen kokemus siitä, että elämme jatkuvassa kiireessä ja stressin ympäröimänä (Lüthje 2005, 142-143). Mitä enemmän meluun ja siitä aiheutuviin ongelmiin on kiinnitetty huomiota, sitä enemmän hiljaisuuden arvostus on kasvanut (Heikkonen 2004, 3).

Mitä sitten on luonnon hiljaisuus? Jos kuvittelet itsesi keskelle luontoa, kauaksi suurista valtateistä ja muista ihmisen ja koneiden aiheuttamista melun lähteistä, ja tarkkailet hetken ympärilläsi vallitsevaa äänimaisemaa, mitä havaitset? Saatat kuulla linnunlaulua, lehtien havinaa tai puron solinaa. Nämä äänet ovat luonnon hiljaisuuteen kuuluvia ääniä (Saastamoinen 1997, 23). Saastamoisen (1997, 23) mukaan luonnon hiljaisuus on eri asia, kuin äänettömyys, eli toisin sanoen se on luonnon tila, jossa ei ole häiritseviä, muualta kuin itse luonnosta kuuluvia ääniä. Jotkut luonnon äänet ovat erittäin hiljaisia, niin hiljaisia, että niitä ei kuule ennen kuin niitä pysähtyy kuuntelemaan, ja sulkee itsensä melun ulkopuolelle (Tormilainen 2003, 12). Tämän vuoksi on tärkeä pitää taukoja kulkiessa hiljaisella luontoreitillä, ja oikeasti pysähtyä kuuntelemaan ja tarkkailemaan luontoa.

Hiljaisuutta on olemassa ainakin kahta laatua, ihmisen ulkoinen ja sisäinen hiljaisuus (Jokela 2003, 4). Ulkoisella hiljaisuudella tarkoitetaan esimerkiksi luonnon hiljaisuutta, jolloin ihminen on ulkoisista melunaiheuttajista vapaalla alueella. Sisäinen hiljaisuus puolestaan tarkoittaa ihmisen sisällä vallitsevaa olotilaa, johon voi kuulua esimerkiksi mielen tyyneys, rauhallisuus ja puhdistautumisen kokemus (Jokela 2003, 4). Jokelan (2003, 4) mukaan ihminen etsii ulkoisesta ympäristöstä paikkaa, tilaa tai hetkeä, jossa hän pystyy saavuttamaan sisäisen hiljaisuuden, ja näin ollen ympäristön ulkoinen hiljaisuus ja ihmisen sisäinen hiljaisuus ovat siis yhteydessä toisiinsa. Myös Moilanen, Seppinen ja Tukiainen (2006, 54) toteavat, että ihmiset lähtevät luontoon

muun muassa hakemaan mielentilaa, jossa ei tarvitse edes ajatella mitään erityistä. Luonnon hiljaisuudesta ihminen saakin usein jotain itselleen, sillä siitä seuraa hyvää mieltä ja ihminen tuntee hetken olevansa kokonainen (Moilanen ym. 2006, 55). Tavoitteena voi myös olla päästä olemaan yhdessä hiljaa (Moilanen ym. 2006, 54). Tämän vuoksi on tärkeä tuottaa matkailijoille hiljaisia luontomatkailukohteita, jonne he voivat mennä, joko yksin tai yhdessä jonkun kanssa hiljentymään, ja tavoittelemaan sisäistä hiljaisuutta ja rauhaa kaiken kiireen ja stressin keskellä.

Moilasan, Seppisen ja Tukiaisen (2006, 52) artikkelista käy myös ilmi, että luonto on ihmisten mielestä hiljainen ja rauhallinen paikka, joka eroaa täysin kaupunkimaisesta ympäristöstä. Luonnossa olemiseen liittyy kiireettömyys ja mahdollisuus ajatella omia asioita kaikessa rauhassa. Merkittävään osaan luonnossa nousi luonnon kuuleminen ja kuunteleminen, ja luonnon meluttomuus ja luonnon äänet koettiin miellyttäviksi. Vastauksista nousi myös esille, että on aivan eri asia mennä luontoon yksin kuin toisten kanssa. Tämä johtuu siitä, että luonnon äänet muuttuvat mitä isompi porukka on kyseessä, sillä isommasta ihmisjoukosta lähtee enemmän ääntä, vaikka yritettäisi olla hiljaa. Toisaalta eräässä vastauksessa todettiin, että pidemmän päälle luonnon hiljaisuus voi yksinään tuntua ahdistavaltakin. (Moilanen ym. 2006, 55.)

Angerian, Jokelan ja Leinosen (2006, 37) mukaan Tormilainen (2005) on todennut Hiljaisuus Lapin matkailun vahvuutena - seminaarissaan, että luonnon hiljaisuus voi pelottaa, sillä sen äärellä täytyy tutkiskella omaa sisintään. Tämä on tärkeä ottaa huomioon hiljaisia reittejä tuoteistaessa, sillä emme halua tuoteistaa luontomatkailupalvelua, jonka ihmiset voivat kokea ahdistavana tai pelottavana. On myös tärkeä muistaa, että hiljaisuuden kokeminen ja käsittäminen on kulttuurisidonnaista. Tämä tarkoittaa, että hiljaisuus ei tarkoita samaa asiaa esimerkiksi suomalaisille ja keskieurooppalaisille. Suomalaisten tavalla, tästä kulttuurista käsin tarkasteltuna luonnonrauha ja hiljaisuus koetaan useimmiten rentouttavana, kun taas keskieurooppalaiset voivat kokea hiljaisuuden täydellisenä ärsykkeiden puutteena ja tyhjyytenä, se voi olla jopa ahdistavaa tai pelottavaa. (Jokela 2003, 5.) Monissa kulttuureissa hiljaisuus ja hiljentyminen mielletään osaksi uskonnon harjoittamista, jolloin niitä ei ajatella tapana rentoutua. Myöskään kaikissa maissa ei ole samanlaisia jokamiehenoikeuksiin perustuvia mah-

dollisuuksia nauttia luonnon rauhasta ja hiljaisuudesta kuin Suomessa. Tällainen hiljaisuuden kokeminen voi siis olla hyvin eksoottinen ja ainutlaatuinen, mikäli se koetaan turvalliseksi. (Moilanen, Seppinen & Tukiainen 2006, 49.).

Heikkonen (2004, 3) toteaa, että hiljaisuus ja luonnon puhtaus ovat Suomen matkailun vahvoja vetovoimatekijöitä. Luonnon hiljaisuutta voi korostaa rajaamalla alueita, joissa luonnon hiljaisuuden voi kokea kaikilla aisteilla. Voimme siis luoda kävijöille mahdollisuuden elämykseen, ohjaamalla heidät kokemaan esimerkiksi auringonpaahde poskella, haistamaan männyn tuoksu ja kuuntelemaan lintujen laulua tai laien liplatusta (Räsänen 2015, 25). Nämä ovat tärkeitä seikkoja ottaa huomioon tuotteistamisessa ja kohteiden markkinoinnissa sekä suomalaisille että ulkomaalaisille matkailijoille.

Tämän työn taustalla olen käyttänyt olennaisena osana Karvisen ja Savolan (2004) tutkimusta Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa. Tutkimuksessa selvitettiin kaikki Satakunnassa sijaitsevat hiljaiset luontoalueet, jotka jaoteltiin luonnonrauha-alueisiin, maaseutumaisiin hiljaisiin alueisiin, kaupunkimaisiin hiljaisiin alueisiin sekä erityiskohteisiin. Luonnonrauha-alueilla luonnon äänet ovat hallitsevia alueen äänimaisemassa ja alueella on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä sekä kokea luonnon rauhaa ja luonnossa hiljentymistä. Luonnonrauha-alueilla ihmisen toiminnasta aiheutuvat äänet, kuten liikenteen tai rakennustyömaiden äänet ovat satunnaisia ja vähäisiä. Luonnonrauha-alueet ovat myös tyypillisesti kaukana taajama-alueesta sijaitsevia laajoja metsäalueita, ulkoilu- ja virkistysalueita, suojelualueita ja suojelutarkoitukseen varattuja alueita lähiympäristöineen. (Karvinen & Savola 2004, 20.)

Maaseutumaisten hiljaisten alueiden määritelmä puolestaan on, että luonnon äänet ovat vallitsevia alueen äänimaisemassa ja alueella on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä sekä äänimaiseman yleisestä levollisuudesta. Ihmisen toiminnasta aiheutuvia ääniä kuuluu, mutta ne ovat vaimeita ja ajoittaisia. Monet alueilla kuuluvista äänistä ovat äänimaisemalle tyypillisiä, esimerkiksi äänet, jotka syntyvät maa- ja metsätalouden harjoittamisesta tai vesialueilla veneilystä. Tyypillisesti maaseutumaiset hiljaiset alueet ovat harvaan rakennettuja maaseutualueita, maa- ja metsätalouden harjoittamisen alueita sekä saaristo- ja merenranta-alueita. (Karvinen & Savola 2004, 20.)

Kaupunkimaisilla hiljaisilla alueilla tarkoitetaan alueita, joissa luonnon äänet ovat kuultavissa ja ne erottuvat hyvin alueen äänimaisemassa. Ihmisen toiminnasta aiheutuvia ääniä kuuluu, mutta ne ovat lähiympäristöä vaimeampia, eivätkä ne peitä alleen luonnon ääniä. Tyypillisesti nämä alueet sijaitsevat taajamarakenteen läheisyydessä tai ne ovat taajaman sisällä olevia ulkoilu- ja virkistysalueita, läpikulkuliikenteeltä rauhoitettuja asuinalueita ja laajoja puistoalueita. Erityiskohteet puolestaan ovat alueita, joissa luonnon äänillä ja äänimaiseman yleisluonteella on kohteen ominaisuuksiin liittyvä erityismerkitys, esimerkiksi maailmanperintökohde tai muu matkailullinen merkitys. (Karvinen & Savola 2004, 20.)

5 TUOTTEISTAMINEN

Opinnäytetyöni tavoitteena on siis tuotteistaa kolme hiljaista luontomatkailureittiä Satakunnassa. Kun puhun tässä työssä tuotteistamisesta, on hyvä muistaa, että tuotteistettavat kohteet ovat luonnossa. Luonnosta vieraantuminen on aiheuttanut sen, että ihmiset tarvitsevat yhä valmiimpia puitteita liikkuessaan luonnossa omatoimisesti, ja luontomatkailun tuotteistamisessa voidaankin puhua siitä, että luonto ikään kuin pake- toidaan matkailijan helposti saavutettavaksi (Renfors 2015, 10). Tässä työssä tuotteis- tamisen perustana on paikka, alue, jossa luontoreitti sijaitsee. Vetovoimatekijänä on jokaisen alueen erityinen ja monipuolinen luonto, sekä ainutlaatuinen, nykypäivän maailmassa jopa harvinainen luonnon hiljaisuus. Tämän työn kautta syntyvien tuote- korttien avulla siis tuotteistan hiljaiset luontokohteet matkailijan helposti saavutetta- viksi ja luon näin ollen edellytykset elämyksen syntymiselle. Tuotteistaminen käsit- teenä on hankala määritellä yksiselitteisesti, sillä se, miten tuotteistaminen ymmärre- tään, riippuu tuotteistamisen kohteesta. Seuraavaksi esittelen muutamia näkökumia, joiden avulla tuotteistaminen käsitteenä voidaan ymmärtää.

5.1 Mitä on tuotteistaminen?

Yleensä tuotteistaminen perustuu jossakin kohteessa olemassa oleviin resursseihin, paikkaan tai kulttuuriin liittyviin vetovoimatekijöihin, joiden avulla pyritään luomaan

asiakkaille elämyksiä (Komppula & Boxberg 2005, 93). Elämys tarkoittaa tunnepohjaista kokemusta, jolla on positiivinen vaikutus (Borg ym. 2002, 25). Elämys on myös tilannesidonnainen ja ainutkertainen, ja sen erottaa muista kokemuksista se, että se on erityisen mieleenpainuva (Komppula & Boxberg 2005, 28). Elämys on aina henkilökohtainen asia, ja siksi sen kokemisessa korostuu kokijan oma historia ja tausta (Borg ym. 2002, 26). Koska elämys on subjektiivinen kokemus, ei matkailuelämyksiä voida itse asiassa siis tuottaa, vaan elämysten syntymiselle voidaan vain luoda edellytykset (Komppula & Boxberg 2005, 29).

Kun puhutaan siitä, että tuotteistamisen avulla halutaan luoda asiakkaille elämyksiä, on tärkeä ymmärtää myös, mitä tarkoitetaan asiakaslähtöisellä matkailutuotteella. Asiakaslähtöisessä matkailutuotteessa on keskeistä, että yritys toimii asiakaslähtöisesti ja kehittää toimintaansa asiakkaiden ehdoilla. Tavoitteena on vastata asiakkaiden tarpeisiin ja ylittää asiakkaiden odotukset, jotta asiakas voi kokea elämyksen. Tuotteistajan rooli tuotteistamisprosessissa on tärkeä siis sen vuoksi, että tuotteistajan tulee ymmärtää asiakkaan tarpeita alusta alkaen. Yleensä tuotteistajan ensimmäinen tehtävä onkin tehdä asiakkaille jonkinlainen tarvekartoitus, jossa asiakkaan tarpeet sekä odotukset selvitetään. Mikäli asiakkaan tarpeet tai odotukset on ymmärretty väärin, asiakas ei saa toivomaansa lisäarvoa tuotteelta, jolloin elämystä ei synny. (Komppula & Boxberg 2005, 21.)

Tuotteistamisen kohteena voivat olla sekä järvet, kylät, metsät ja muut fyysiset paikat, että paikkaan liittyvät tarinat, historia ja monet muut tekijät, joiden oletetaan luovan perustan uusille matkailutuotteille. Tuotteistamisessa on siis pitkälti kyse siitä, että erilaisten kohteiden tarjoamat mahdollisuudet muokataan yhdeksi kokonaisuudeksi, tuotteeksi. Tärkeää on pyrkiä luomaan uusi tuote tai palvelu, ja usein pyritäänkin luomaan uusia liiketoimintamuotoja. (Komppula & Boxberg 2005, 93.)

Palvelujen tuotteistamisessa puhutaan usein asiakkaan ongelman ratkaisemisesta tai tarpeen tyydyttämisestä, jossa palveluntarjoaja tarjoaa osaamisensa, työaikansa ja huomionsa asiakkaan hyväksi. Asiakkaalle siirtyvä arvo on usein aineeton, mutta asiakasta selvästi hyödyttävä. Toinen tapa määritellä tuotteistettu palvelu on, että se on selkeä ja vakiomuotoinen ja sen voi hinnoitella. (Tonder 2013, 14.)

Kuten määritelmistä käy ilmi, tuotteistamiseen liittyy vahvasti käsitys tuotteen tai palvelun kaupallisuudesta, eli siitä, että tuotteella tai palvelulla on tietty hinta, jonka asiakas siitä maksaa. Kaupallinen palvelu voi olla esimerkiksi opastettu vaellus, johon sisältyy majoitus ja ruokailut. Tässä työssä ei kuitenkaan ole tavoitteena tuotteistaa myytäviä kaupallisia tuotteita tai palveluja, joten en tule käsittelemään tuotteiden ja palveluiden hinnoittelua tässä työssä.

5.2 Kokonaismatkailutuote

Kokonaismatkailutuote on laaja-alainen tapa tarkastella matkailutuotetta. Kokonaismatkailutuote on yhtenäinen palvelupaketti, joka koostuu kaikista aineettomista ja aineellisista osista, joita matkailukokemus sisältää. Nämä kokonaismatkailutuotteen osat ovat matkakohteen vetovoima ja ympäristö, sen tarjoamat palvelut, kohteen saavutettavuus, mielikuvat kohteesta ja sen hinta matkailijalle. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 122-123.)

Matkakohteen vetovoima ja ympäristö käsittävät sekä luonnon vetovoiman (esim. maisema), rakennetun vetovoiman (esim. arkkitehtuuri), kulttuurisen vetovoiman (esim. historia ja kansanperinne) että yhteiskunnallisen vetovoiman (esim. elämäntapa). Nämä elementit vaikuttavat yleensä suurelta osin matkailijan päätökseen matkakohteesta. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 123.) Tässä työssä tuotteistettavat kohteet ovat luonnossa, joten luonnon vetovoima on näin ollen suuressa roolissa. Korostamalla kohteen luontoa, ja sen varrella olevia kauniita maisemia tuotekorteissa, saadaan matkailijoille luotua houkuttelevia mielikuvia kohteesta, jolloin on todennäköisempää, että matkailija valitsee kyseisen luontoreitin matkakohteekseen.

Matkakohteen tarjoamat palvelut puolestaan ovat edellytys sille, että matkailija voi olla kohteessa ja nauttia siellä olostaan. Palvelut sisältävät majoituksen (esim. hotelli), ravintolat, baarit sekä kahvilat, kuljetuksen kohteessa (esim. bussit), aktiviteetit (esim. opastettu vaellus), vähittäiskaupat (esim. matkamuistomyymälä) sekä muut palvelut (esim. kuntosali). (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 124.) Tässä työssä tuotteistettavien luontoreittien palveluita ovat esimerkiksi laavut ja autiotuvat, joissa retkeilijä voi yöpyä, vaikka hän ei joudukaan maksamaan niistä mitään hintaa. Myös esimerkiksi

kahvilat, jotka sijaitsevat reitillä tai sen läheisyydessä, sekä erilaiset aktiviteetit, joita voi tilata retken yhteyteen, ovat tässä työssä olennaisia palveluita. Esimerkiksi Pinkjärven luontoreitille on mahdollista tilata luonto-opastuksia.

Kohteen saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, millä hinnalla, kuinka nopeasti ja kuinka sujuvasti matkustaminen kohteessa onnistuu paikasta toiseen, oli sitten kyseessä liikuminen julkisella tai omalla kulkuneuvolla. Kohteen saavutettavuus käsittää infrastruktuurin (esim. teiden kunto), välineistön (esim. julkisten kulkuneuvojen koko ja nopeus), toimivuuteen liittyvät tekijät (esim. veloitettavat hinnat) sekä valtion säädökset, jotka voivat vaikuttaa esimerkiksi veloitettaviin hintoihin. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 124.) Suomessa on siinä mielessä hyvä tilanne, että tiet ovat pääosin hyvässä kunnossa ja julkinen liikenne on toimiva, ja esimerkiksi linja-autot ovat hyvässä kunnossa. Tämän työn luontoreittien lähtöpisteille pääsee ajamaan hyvin omalla autolla, ja Pinkjärvelle menevän tien risteykseen asti pääsee myös linja-autolla. Koskeljärvelle ja Joutsijärvelle ei ole yhteyksiä julkisilla kulkuneuvoilla.

Mielikuvat kohteesta, tai toisin sanoen kohteen imago, vaikuttavat myös suuresti ostopäätökseen. Mielikuvat eivät välttämättä perustu matkailijan omiin kokemuksiin tai faktoihin, mutta niillä on siitä huolimatta vahva vaikutus vapaa-ajanmatkustukseen. Usein mielikuvat ovat syntyneet esimerkiksi jonkin historian tapahtuman myötä, mutta mielikuva ei välttämättä pidä paikkaansa enää tänä päivänä. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 124-125.) Jos retkeilijä on esimerkiksi kerran aiemmin käynyt jollakin luontoreitillä, ja hän on todennut, että reitin kunto ei ole hyvä, hän luultavasti valitsee seuraavalla kerralla jonkin toisen reitin. Retkeilijä saattaa siis olettaa, että koska reitti oli huonossa kunnossa aiemmin, se on luultavasti edelleen huonossa kunnossa. Todellisuudessa reittiä on luultavasti käyty huoltamassa, mikäli reitin kunnossapito on hoidettu hyvin.

Hinta on myös nykypäivänä tärkeä osa matkakohteen valinnassa, mutta hinnan kohdalla on muistettava, että kokonaishintaan vaikuttavat monet tekijät. Matkan lopullinen hinta määräytyy matkustamisesta kohteeseen ja takaisin, majoituksesta kohteessa sekä osallistumisesta erilaisiin aktiviteetteihin. Näiden hintaan puolestaan vaikuttavat muun muassa se, kuinka kaukana matkakohde on kotoa, millaisia aktiviteetteja, ja

kuinka paljon niitä harrastaa kohteessa sekä minkä tasoisen majoituksen valitsee matkan ajaksi. Matkailualalle on tyypillistä myös sesonkiluonteisuus, mikä vaikuttaa hintoihin siten, että suosituimpana sesonkiaikana matkustus tiettyyn kohteeseen on kalliimpaa, kun taas sesongin ulkopuolella kohteeseen pääsee halvemmalla. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 126.) Tässä työssä tuotteistettavilla luontoreiteillä ei itsessään ole hintaa, mutta matkustaminen kohteeseen tulee kustantamaan matkailijalle jonkin summan riippuen kuinka kaukaa, ja millä kulkuneuvolla hän saapuu kohteeseen. Uskoisin, että etenkin kansainvälisille matkailijoille Suomen hintataso on merkittävässä roolissa matkankohteen valintahetkellä, sillä Suomi on tunnetusti melko kallis maa verrattuna esimerkiksi moniin muihin Euroopan maihin.

Kokonaismatkailutuotteen näkökulmaa hyödynnetään myös kohdejohtamisessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että kohdejohtamisesta vastaavat yritykset, joiden tehtäviin kuuluu esimerkiksi oman alueensa palveluiden esitteleminen, käyttävät apunaan kokonaismatkailutuotteen näkökulmaa. Se on ikään kuin työkalu, jonka avulla voidaan luoda asiakkaille tietty käsitys ja mielikuva kohteesta ja sen palveluista. (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 127.)

Kokonaismatkailutuotteen käsite auttaa myös ymmärtämään sitä, miten asiakas hahmottaa matkakohteen tuotteeksi. Matkailijan näkökulmasta kokonaismatkailutuote alkaa silloin, kun hän alkaa suunnitella matkaa ja päättyy silloin kun hän palaa takaisin kotiin (Middleton, Fyall & Morgan 2009, 120). Kohteella voidaan tarkoittaa esimerkiksi kokonaista maata (esim. Suomi), jotakin aluetta tietyssä maassa (esim. Lappi), tai jotakin tiettyä paikkakuntaa tai matkailukeskusta (esim. Levi), tai yksittäinen rakennettu kohde (esim. hiihtokeskus), jolla on riittävästi potentiaalia tyydyttämään matkailijoiden tarpeet. Matkailija arvioi kohteen vetovoimaisuutta ennen matkaa sen perusteella, millaista tietoa hänellä on kohteesta, ja jälkikäteen arviointi puolestaan perustuu kohteessa syntyneisiin kokemuksiin. (Komppula & Boxberg 2005, 12.)

5.3 Matkailutuotteen tuotekehitysprosessi

Uuden tuotteen tai palvelun kehittämisessä käytetään apuna yleensä jotakin prosessimallia. Seuraavaksi esittelen matkailutuotteen tuotekehitysprosessimallin lyhyesti.

Mallin rakentamisessa on hyödynnetty sen kirjoittajien omia kokemuksia tuotekehitystyöstä sekä luontomatkailuyrittäjien keskuudessa tehtyä tutkimusta. Jotkut tutkijat ovat sitä mieltä, että palvelujen kehittäminen ei noudata samanlaista prosessimallia kuin konkreettisten tuotteiden kehitysprosessi, mutta käytännön kokemukset ovat kuitenkin osoittaneet, että jonkinlainen mallintaminen uuden palvelun kehittämisessä on tarpeellista (Komppula & Boxberg 2005, 97-98.)

Tuotekehitysprosessi lähtee liikkeelle palvelukonseptin kehittämisestä, mikä tarkoittaa tuotteen tai palvelun ydinidean kehittämistä asiakaslähtöisesti. Tässä vaiheessa tulee arvioida asiakkaan tarpeet ja asiakkaan osallistuminen palvelun tuottamiseen. Palvelukonseptin kehittämisessä tulee myös tehdä resurssianalyysi. Tämä tarkoittaa sekä aineettomien että aineellisten resurssien, kuten henkilökunnan osaamisen, välineiden ja laitteiden sekä käytössä olevien paikkojen arviointia. (Komppula & Boxberg 2005, 99-102.) Tässä työssä palvelukonsepti eli ydinidea on hiljainen luontoreitti. Reittiä tuotteistettaessa tulee miettiä, mitä asiakas tarvitsee, kun hän lähtee hiljaiselle luontoreitille.

Seuraava vaihe tuotekehitysprosessissa on palveluprosessin kehittäminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että tuotteistajan tulee miettiä kaikki toiminnot, eli moduulit, joista palveluketju muodostuu. Näiden moduulien lähtökohtana on ensimmäisessä vaiheessa suunniteltu palvelukonsepti, eli tuotteen idea, joka perustuu asiakkaan tarpeisiin. Palveluprosessista laaditaan tämän jälkeen tuotanto- ja kulutuskaavio, jossa kartoitetaan kaikki ne toiminnot ja prosessin vaiheet, joita asiakas käy läpi. Tästä tuotteen kuvauksesta syntyy asiakkaalle päin myyntiesite tai -kirje, ja tuottajalle itselleen tuotteen prototyyppi, jonka toimivuus tulee testata yrityksen henkilökunnan voimin. Testaamisvaiheessa voi ilmetä joitakin ongelmia, esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä riskejä tai aikataulun pitävyys ongelmia. Tässä vaiheessa ongelmiin on vielä helppo puuttua, kun tuote ei ole markkinoilla, ja sitä voi muokata niin paljon kuin on tarvetta. (Komppula & Boxberg 2005, 103-108.). Tässä työssä teen eräänlaisen itsenäisen tuotetestauksen, kun kierrän reitit henkilökohtaisesti. Reitin pitää olla kunnossa, reitillä ei saisi esimerkiksi olla kaatuneita puita esteenä ja mahdollisten pitkospuiden tulisi olla kunnossa, jotta reitillä on turvallista kulkea. Tässä vaiheessa täytyy myös varmistaa, että esimerkiksi taukopaikkoja on sopivin välimatkoin ja riittävästi reitin varrella. Mikäli huo-

maan tässä testausvaiheessa joitakin puutteita tai ongelmia reitin varrella, tulen raportoimaan niistä, ja ongelmat pitäisi ottaa huomioon ja hoitaa kuntoon, ennen kuin reittiä aletaan markkinoida suurelle yleisölle.

Seuraava vaihe palveluprosessin kehittämisessä on taloudellisen analyysin tekeminen. Tässä tulee ottaa huomioon muun muassa se, että tuotetestaus voi olla kallista, varsinkin jos sitä joutuu tekemään useampaan otteeseen tuotekehitysprosessin aikana. Taloudellisen kannattavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös seuraavat asiat. Kuinka suurelle ryhmälle tuote voidaan omin resurssein tuottaa niin, että se on turvallista? Kuinka pienelle ryhmälle tuote on järkevä tuottaa? Mitä resursseja on käytettävissä ja onko esimerkiksi ryhmäkoon suurentamisesta taloudellista hyötyä? Kuinka helposti ja millä kustannuksilla tuote muuntuu toiselle kohderyhmälle sopivaksi? (Komppula & Boxberg 2005, 110-111.) Tässä työssä ei tuotteisteta palvelua asiakasryhmille vaan omatoimimatkailijoille, joten esimerkiksi ryhmäkokoon liittyviä asioita ei tarvitse miettiä. Olennaisimmat kustannuskysymykset liittyvät reitin kunnossapitoon. Esimerkiksi Joutsijärven huollosta ja kunnossapidosta vastaa Suomen työväen Urheiluliitto TUL ry:n Satakunnan piirin Virkku – hanke (ent. Rekku-hanke), jonka täytyy miettiä kunnossapitoon käytettäviä rahallisia resursseja sille myönnetyn rahoituksen puitteissa.

Palveluprosessin kehittämisen jälkeen vuorossa on markkinatestaus. Tämä tarkoittaa sitä, että kun tuote on matkailuyrityksen mielestä valmis, se on testattava seuraavaksi markkinoilla. Markkinatestausvaihe voidaan jakaa kahteen osaan, tuotteen esittelyyn potentiaalisille asiakkaille eli sopivien testaajien hankkiminen sekä tuotteen konkreettiseen testaamiseen. Tämän markkinatestauksen tarkoituksena on tuoda esiin vielä tarvittaessa huomioon otettavia parannusehdotuksia. Samalla markkinatestaus voi myös toimia tuotteen markkinointina esimerkiksi myyjille ja agenteille. Markkinatestausvaiheessa on tärkeää, että tuote on jo kokonaisuudessaan valmis, sillä jos esimerkiksi turvallisuudessa huomataan vielä suuria puutteita, yritys voi menettää maineensa markkinoilla. (Komppula & Boxberg 2005, 112.) Itse en toteuta markkinatestausta tässä työssä, mutta sopivia markkinatestaajia voisivat olla esimerkiksi retkipaikka.fi -sivuston blogaajat. Retkipaikka.fi – sivusto on Suomen suosituin outdoor- ja luontomatkailublogi. Sivustolla luontomatkailun ammattilaiset, kirjoittajat, kuvaajat ja blogaajat

ympäri Suomea kirjoittavat esittelyitä retkikohteista, joissa ovat itse vierailleet. Sivustolla julkaistaan joka päivä uusi julkaisu, jossa esitellään jokin retkikohde. (Retkipaikka.fi www-sivut 2016.) Toinen vaihtoehto on, että reitit testataan kansainvälisillä matkailijoilla, esimerkiksi luontomatkailijat luvussa esitelty MoHu- segmentin matkailijat olisivat potentiaalisia tähän testaukseen.

Viimeinen vaihe on kaupallistaminen eli lanseeraaminen valituille kohderyhmille. Tässä vaiheessa tuotteen tai palvelun markkinointikustannukset ovat suuret, sillä tuotteesta on laadittava asiakkaille tarjous tai esite. Lisäksi usein on tarpeen järjestää vielä markkinatestauksen lisäksi niin sanottuja tutustumistilaisuuksia kohderyhmien edustajille ja valmistamaan tarjouksen lisäksi muutakin markkinointimateriaalia kuten Internet-sivut tai markkinointivideo. (Komppula & Boxberg 2005, 114.) Tässä työssä tuotteistettavia luontokohteita lähdetään markkinoimaan Outdoors Satakunta verkkosivustolle, jonne kaikki Outdoors Satakunta -hankkeen puitteissa tuotteistetut luontokohteet tulevat.

5.4 Outdoors Finland vaellusteeman tuotesuosituksiset

Outdoors Finland (OF) on määritellyt teemakohtaiset tuotesuosituksiset kuudelle kesäaktiviteettien kehittämisohjelmaan kuuluvalla kesäaktiviteetille, jotka ovat melonta, kalastus, vaellus sisältäen sauvakävelyn, pyöräily, wildlife sekä hevosmatkailutuotteet. Tuotesuosituksissa huomioidaan sekä opastetut tuotteet ja retket että omatoimimatkailijalle suunnatut tuotteet ja reitit. Suositusten avulla voidaan kehittää reittejä ja palveluja kansainvälisen matkailijan tarpeita vastaavalle tasolle. (Visit Finlandin www-sivut 2015.)

Outdoors Finlandin tuotesuosituksiset eivät toistaiseksi kata hiljaisia luontomatkailureittejä, joten tarkastelen valitsemiani luontoreittejä vaellusteeman tuotesuositusten pohjalta, sillä se on teemoista lähimpänä omaa tuoteteemaani. Näiden tuotesuositusten lisäksi arvioin kohteita oman pohdinnan kautta syntyneille ajatuksille siitä, millaisia tuotesuosituksia hiljaisilla luontoreiteillä voisi olla, millaisia ominaisuuksia reiteillä tulisi olla sekä mitä matkailija niiltä odottaa ja haluaa. Tämä on välttämätöntä, jotta hiljaiset luontoreitit erottuvat tavallisista vaellusreiteistä. Koska työni tavoitteena on

tuotteistaa reitit omatoimimatkailijoille, hyödynnän työssäni vain omatoimisen vaelluksen tuotesuosituksia.

Seuraavaksi esittelen omatoimisen vaelluksen tuotesuositukset. Ensimmäinen suositus on, että reitin tulee täyttää reittisuositukset. Reittisuosituksiin kuuluvat reitin saavutettavuus, vetovoimaisuus, vaatimustaso sekä kuljettavuus. Saavutettavuudella tarkoitetaan, että reitin tulee olla matkailijan helposti saavutettavissa omalla autolla, tilausbussilla ja/tai julkisilla kulkuneuvoilla. Reitin vetovoimaisuuteen liittyy se, että reitti kulkee vaihtelevassa maastossa hyvin viitoitettuna ja reitin varrella on oltava majoitusvaihtoehtoja reitin vaativuuteen sopivin välein. Reitin vaatimustasolla ja kuljettavuudella puolestaan tarkoitetaan, että reitti tulee tarkastaa vuosittain, ja reitin tulee olla luokiteltu Suomen Ladun valtakunnallisen ulkoilureittien luokitus- ja kuvausohjeen mukaisesti ja luokittelijan täytyy olla Suomen Ladun hyväksymä reittiluokittelija. (Visit Finlandin [www-sivut](http://www.visitfinland.fi) 2015.)

Tässä työssä en tule luokittelemaan reittejä niiden vaatimustason ja kuljettavuuden kannalta, sillä minulla ei ole siihen vaadittavaa reittiluokittelijan pätevyyttä. Esittelen kuitenkin seuraavaksi Suomen Ladun valtakunnallisen ulkoilureittien luokitus- ja kuvausohjeen, jonka mukaan pätevä reittiluokittelija tulee tekemään luokittelun myöhemmässä vaiheessa työssäni tuotteistettaville reiteille. Suomen Ladun luokitus- ja kuvausohjeen mukaan helppo reitti tulee merkitä viittoihin sinisellä ympyrällä. Helpon reitin ominaisuuksiin kuuluu muun muassa se, että reitillä on vain vähän korkeuseroja, maksimikorkeusero on 50 m/km. Helpon reitin ohjeellinen maksimikaltevuus on enintään 15% ja etenemisnopeus on noin 12-15 min/km. Keskivaativa reitti tulee merkitä viittoihin punaisilla neliöillä. Keskivaativalla reitillä on jonkin verran korkeuseroja ja vaikeakulkuisia paikkoja. Korkeusero saa olla enintään 120m/km ja etenemisnopeuden tulisi olla 16-20 min/km. Vaativat reitit tulee merkitä mustalla kolmiolla, reitit ovat jyrkkiä ja vaikeakulkuisia ja etenemisnopeus on yli 21 min/km. (Visit Finlandin [www-sivut](http://www.visitfinland.fi) 2015.)

Toinen kohta tuotesuosituksissa on, että tuotteesta on englanninkielinen reittikartta matkailijan saatavilla. Reittikarttaan tulisi olla merkittynä majoituskohteet, ravintolat,

kahvilat, elintarvikekioskit ja niiden puhelinnumerot aukioloaikojen tarkistamista varten sekä nähtävyydet, taukopaikat, hätänumerot, sääinfon saatavuus sekä matkapuhelimen kuuluvuus. (Visit Finlandin [www-sivut 2015.](#))

Tuotteesta tulee olla myös englanninkielinen reittikuvaus sisältäen reitin pituuden (km), keston (h) sekä tiedon siitä, onko reitti ympyrä- vai janareitti. Reittikuvauksen tulee sisältää markkinoinnillinen ja elämyksellinen päiväohjelman kuvaus sekä luonnonkuvaus. Luontokartoituksella tarkoitetaan, että kuvauksessa esitellään reitin eläimistö, kasvisto, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnonnähtävyydet ja kiinnostuksen kohteet. Reittikuvauksesta tulee käydä ilmi myös reitin haasteellisuustaso sekä reitin tärkeimmät GPS-koordinaatit, kuten aloitus-, lopetus- ja palvelupisteet. (Visit Finlandin [www-sivut 2015.](#))

Tuotesuosituksien mukaan reitin soveltuvuus määritellään päiväretkeksi tai pitkäksi vaellukseksi, ja se määritellään myös sopivaksi joko lapsiperheille, aloittelijoille, jonkin verran vaeltaneille, harrastajille tai aktiivivaeltajille. Tuotesuosituksien mukaan paketoitussa omatoimisessa tuotteessa (majoitus + kartta omatoimisena vaelluksena) reitti- ja vaellusohjeistus annetaan asiakkaalle ennen lähtöä. (Visit Finlandin [www-sivut 2015.](#))

5.5 Luontoreitistöjen ja -kohteiden kokonaisvaltaisen suunnittelun malli

Outdoors Finland (OF) on kehittänyt luontoreitistöjen ja –kohteiden kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin helpottamaan luontoreittien suunnittelua. Retkeilymatkailun suunnitteluoppaassa on esitelty kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin osat, jotka ovat olennaisia nimenomaan retkeilykohteiden, kuten vaellusreittien suunnittelussa. Oppaan mukaan retkeilykohdetta suunnitellessa tulee ottaa huomioon kohteen saavutettavuus, sen infrastruktuuri ja palveluvarustus, monikäyttöisyys, elämyksellisyys, turvallisuus, käytettävyys, ylläpito ja huolto, sekä monikanavainen informaatio. Alla olevaan kuvioon (Kuvio 1) on koottu tiivistetysti kaikki kokonaisvaltaisessa suunnittelussa huomioon otettavat seikat, joita avaan tarkemmin seuraavaksi.

Kuvio 1. Kokonaisvaltaisen suunnittelun malli (Outdoors Finlandin [www-sivut](http://www.outdoors.fi) 2016)

Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että reitille tulee päästä helposti joko omalla autolla ja/tai julkisen liikenteen kulkuneuvoilla. Saavutettavuus on tärkeä sen vuoksi, että mitä helpommin saavutettavissa reitti on, sitä enemmän retkeilijöitä käy kohteessa. Reitin suunnitteluvaiheessa tulisi huomioida todennäköisimmät saapumissuunnat ja sijoittaa parkkipaikat sekä lähtöpisteet sen mukaisesti. Saavutettavuutta helpottaa, mikäli reitin lähtöpisteen osoitetiedot tai GPS-koordinaatit ovat löydettävissä kartoista, nettisivuilta sekä muista informaatiomateriaaleista. Saavutettavuus ei ole itsestäänselvyys, sillä Suomessa on paljon esimerkkejä sellaisista reiteistä, jotka alkavat vaikeiden liikenneyhteyksien päästä, ja päättyvät paikkaan, jonne joutuu järjestämään erikseen kuljetuksen. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.) Saavutettavuuteen on tärkeä kiinnittää huomioita myös tuotteistettaessa hiljaisia luontoreittejä, sillä kaikille luonnonrauha-alueille, joilla reitit sijaitsevat, on yhteistä se, että ne sijaitsevat kaukana isoista pääteistä, minkä vuoksi alueet ovat hiljaisia, koska tieliikenteen kohina ei kuulu alueille tai se kuuluu vain satunnaisesti (Karvinen & Savola 2004, 37).

Retkeilymatkailun suunnitteluoppaassa infrastruktuurilla tarkoitetaan reittien ja polkujen kulku-uria, pinnoitteita, siltoja sekä ylityspaikkoja. Luonnossa liikkuesssa on tärkeä muistaa luonnon suojelu, eli kulku-urat tulisi ohjata pois herkiltä alueilta, ja siltoja ja ylityspaikkoja tulisi rakentaa esimerkiksi suojelemaan pesimäpaikkoja. Vesistöjen ja rotkojen yli kulkevat sillat lisäävät myös elämyksellisyyttä. Palveluvarustuksessa puolestaan tulee ottaa huomioon muun muassa se, pystytäänkö osa nuotiopaikoista tai

laavuista varustaa kattavammin kuin muut (esim. sähköpistokkeet ja kunnon WC). Mikäli reitin varrella on useamman reitin risteyspiste, paremmin varustellut levähdyspaikat olisi järkevä sijoittaa näihin risteyskohtiin, jolloin niille olisi enemmän käyttäjiä. Laadullisesti korkeatasoisen reitin varrella tulisi myös olla levähdyspaikkoja muutamman kilometrin välein. Levähdyspaikka voi olla esimerkiksi yksittäinen penkki tai isompi kokonaisuus. Palveluvarustukseen kuuluvat myös kaupalliset matkailupalvelut kuten ohjelmapalvelut, välinevuokraus, ravintolat, kahvilat ja muut retkeilijän mahdollisesti tarvitsemat palvelut. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Reitin monikäyttöisyydellä tarkoitetaan sitä, että reittiä tai kulku-uraa tulisi pystyä käyttämään eri aktiviteetteihin ympäri vuoden, tai samalla kulku-uralla voisi kulkea monta eri aktiviteettia tai liikuta lajia rinnakkain. Suunnitteluoppaassa todetaan kuitenkin, että retkeilijät ovat herkkiä muille liikkujille, ja etenkin motorisoidut liikuntamuodot herättävät vahvoja tunteita. Niin sanotusti turvallisia liikunta lajeja samoille reiteille ovat maastopyöräily, lumikenkäily ja talviretkeily. Hyvällä viitoituksella ja opastuksella voidaan välttää eri lajien yhteentörmäykset. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Reitin elämys ja tunnelma muodostuvat luonnosta ja sen erityispiirteistä, sekä historiallisista ja kulttuurisesti arvokkaista kohteista reitin varrella ja mahdollisuudesta kokea ne. Näitä mahdollisuuksia tulee avata ja korostaa rakentamalla eräänlainen draaman kaari joka reitille. Jokaisen reitin on siis kerrottava omaa tarinaansa, ja esimerkiksi huikaisevat näköalat tai hiljentymispaikat pitää suunnitella ja rakentaa niin, että retkeilijä kokee ne niin kuin on tarkoitettu. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Retkeilykohteen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös retkeilijän turvallisuus. Mahdollisia vaarapaikkoja ovat muun muassa kulku-urien juurakot, liukkaat kalliot tai jyrkänteet. Turvallisuutta parannetaan kertomalla näistä muun muassa reitti-informaatioissa, kartoissa ja oppaissa. Reitit tulee myös viitoittaa huolellisesti. Myös ohjeet muun muassa tulenteosta ja sen sammuttamisesta lisäävät turvallisuutta. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Käytettävyydellä tarkoitetaan muun muassa sitä, että reitin teknistä laatua voi parantaa panostamalla viitoitusjärjestelmään sekä luokittelemalla reitti. Retin luokittelu on yhtenä vaatimuksena, jotta reitti voidaan ottaa mahdollisesti mukaan valtakunnalliseen outdoorsfinland.fi -portaaliin. Esimerkiksi Suomen Latu sekä outdoorsfinland.fi järjestävät reittiluokittelukoulutusta. Retkeilijä arvostaa sitä, että hänellä on mahdollisuus ennakkoon arvioida reitin sopivuutta itselleen, joten tämän vuoksi luokittelu on tärkeä tehdä. Myös kunnolliset viitat reitin varrella parantavat reitin käytettävyyttä, sillä näin ollen vältetään turhauttavaa etsimistä ja eksymisvaaraa, ja matkanteko on sujuvaa. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Reitin ylläpito ja huolto täytyy olla kunnossa. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että kävijälle annettu lupaus reitin tasosta ja laadusta tulee täyttyä aina. Reiteille tulee suunnitella ylläpidon taso, laskea vuotuiset kustannukset sekä miettiä resurssit, joilla luvattu ylläpito pystytään toteuttamaan. On tärkeä määritellä tietty reittiverkosto, ja reitit joita ylläpidetään, sekä määritellä mitä reitillä ylläpidetään kunnossa. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

Monikanavainen informaatio tarkoittaa sitä, että retkeilykohteen tiedot pitäisi löytyä sekä internetistä että mobiilista, ja tiedot pitäisi olla ladattavissa GPS-laitteelle. Näiden lisäksi reitti-informaation tulisi löytyä painettuina karttoina ja oppaina. Näin varmistetaan, että retkeilijä löytää haluamansa retkeilykohteen, hän löytää reitille ja pystyy kulkemaan reitillä. (Retkeilymatkailun suunnitteluopas 2016.)

6 TUTKIMUS- JA TIEDONKERUUMENETELMÄT

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö ja opinnäytetyössäni käytän tiedonkeruumenetelmänä havainnointia. Seuraavissa luvuissa esittelen nämä menetelmät tarkemmin.

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle ammatikorkeakoulussa, ja se tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai järjestämistä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena voi syntyä esimerkiksi perehdyttämisopas, ympäristöohjelma tai turvallisuusohjeistus. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus sekä sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Opinnäytetyöraportti on teksti, josta selviää, mitä, miksi ja miten kirjoittaja on tehnyt, millainen työprosessi on ollut, sekä millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin kirjoittaja päätyy. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 65.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen sekä tutkimuksellisella asenteella toteutettu. Jotta toiminnallinen opinnäytetyö olisi tarpeeksi työelämälähtöinen ja käytännönläheinen, on suositeltavaa, että opinnäytetyölle olisi joku toimeksiantaja. Toimeksiantetun opinnäytetyön avulla opiskelija pystyy esimerkiksi näyttämään osaamistaan laajemmin, luomaan suhteita sekä mahdollisesti herättää työelämän kiinnostusta itseään kohtaan ja sitä kautta työllistyä. (Vilka & Airaksinen 2003, 16.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei välttämättä tarvitse käyttää tutkimuksellisia menetelmiä. Mikäli jonkinlaisen selvityksen tekeminen työn alussa, tai tiedonhakinta tutkimuksellisten tiedonkeruumenetelmin on tarpeellista, suositellaan käytettäväksi niin sanottuja perustason tutkimusmenetelmiä, joilla tarkoitetaan esimerkiksi kyselyjä tai haastatteluja. Aineiston keräämisen tapa on harkittava tarkoin sen mukaan, millaista ja kuinka täsmällistä tietoa opinnäytetyössä tarvitaan, sillä jos toiminnalliseen opinnäytetyöhön yhdistetään tutkimuksellinen selvitys, työn laajuus kasvaa helposti liian suureksi. Tutkimusmenetelmän tarkan harkinnan ja perustellun valinnan avulla varmistetaan siis, että tutkimusaineisto ja työmäärä eivät laajene liikaa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei myöskään ole välttämätöntä analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. (Vilka & Airaksinen 2003, 56-58.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä olennaista on myös lähteiden laatu sekä niiden soveltuvuus kyseiseen työhön, ei niinkään niiden määrä. Kaikki lähteet tulisi valita tarkoituksenmukaisesti juuri kyseisen työn kannalta, jolloin lähdekriittisyys korostuu. Lähdekriittisyys tarkoittaa, että kirjoittaja punnitsee lähteen luotettavuutta julkaisun iän, uskottavuuden ja kirjoittajan tunnettuuden sekä auktoriteetin kannalta. (Vilka & Airaksinen 2003, 72, 76.) Lähdekriittisyys vaikuttaa myös työn luotettavuuteen.

Tässä työssä tutkimuksen toiminnallinen osuus muodostuu luontoreittien havainnoinnista, mikä sisältää reittien kiertämisen henkilökohtaisesti, kohteiden valokuvaamisen ja muistiinpanojen tekemisen. Havainnoinnin tulosten pohjalta teen reittien analysoinnin sekä tuotteistamisen. Työn kautta syntyvät tuotokset ovat reittiesitteet, jotka teen Adobe InDesign ohjelmalla. Reittiesitteitä varten otan houkuttelevia ja kauniita kuvia luontoreittien varrelta, ja valitsen niistä parhaat reittiesitteisiin. Reittiesitteitä varten tarvitsen myös karttapohjat alueista joilla reitit sijaitsevat. Nämä karttapohjat saan Maanmittauslaitoksen karttapalvelusta, minkä jälkeen piirrän reitit InDesign ohjelmalla karttapohjien päälle. Reittiesitteisiin kirjoitan myös kattavat reittikuvaukset kaikista reiteistä, jossa esittelen reitin kulun pääpiirteittäin. Reittiesitteestä selviää myös reitin pituus, sen kesto sekä vaativuus. Esittelen myös alueen vetovoimatekijät sekä alueella saatavilla olevat palvelut. Näin reittiesitteistä tulee kokonaisuus, jonka avulla retkeilijä voi päättää, onko reitti hänen tarpeitaan vastaava. Käyttämällä Adobe InDesign ohjelmaa reittiesitteiden tekemisessä, saan esitteet sellaiseen muotoon, että ne ovat valmiita siirrettäväksi Outdoors Satakunta verkkosivulle markkinointia varten. Tämän työn tuotoksena syntyneiden reittiesitteiden PDF-versiot löytyvät raportin liitteistä.

Tässä opinnäytetyöraportissa puolestaan pyrin yhdistämään käytännön toteutuksen teoriapohjaan. Tutkimuksellisista menetelmistä käytän havainnointia, sillä tarvitsen luontokohteista tietoa, jota en saa muuten kuin itse kiertämällä reitit, joten tutkimuksellisen menetelmän käyttö on perusteltua. Esittelen havainnointimenetelmän tarkemmin seuraavassa luvussa (6.2). Vaikka pyrin rajaamaan aiheeni melko tiukasti ja valitsemaan lähteet tarkoituksenmukaisesti ja lähdekritiikkiä noudattaen, lähdeluetteloni kasvoi melko suureksi. Kuitenkin koen että kaikki lähteet ovat tarkoituksenmukaisia.

6.2 Havainnointi

Havainnointia on useimmiten käytetty antropologiassa ja sosiologiassa, eli kun tutkitaan ihmisiä, heille ominaisia piirteitä ja heidän toimintaansa yhteisöissä (Kananen 2008, 69). Havainnoinnin eli tarkkailun kohteena ovat yleensä siis ihmiset ja heidän käyttäytyminen ja toiminta. Eniten kritiikkiä havainnointi on saanut siitä, että havainnoija saattaa häiritä tilannetta tai jopa muuttaa sen kulkua (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 213).

Havainnointi on laadullisen tutkimuksen menetelmä ja sillä on useita eri muotoja. Tämän työn kannalta on olennaista ymmärtää systemaattisen havainnoinnin käsite. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 214) mukaan systemaattinen havainnointi suoritetaan useimmiten tarkasti rajatussa tilassa ja se on tarkasti ennalta jäsenneilty. Systemaattisessa havainnoinnissa havainnoija on ulkopuolinen toimija.

Tässä työssä on perusteltua käyttää systemaattista havainnointia, sillä minun on määriteltävä havainnoitavat asiat ennalta ja havainnointi tapahtuu tarkasti rajatussa tilassa, tässä tapauksessa tietyillä merkityillä luontopoluilla, eli havainnointi on jäsenneiltyä. Tutkimukseni eroaa perinteisestä havainnoinnista siinä, että havainnoinnin kohteena on luonto eikä ihmiset. Tämä helpottaa osaltaan havainnoinnin tekemistä, sillä tutkimuksessani ei ole sitä riskiä, että havainnoinnin kohde muuttaisi käyttäytymistään havainnoijan läsnä ollessa, mikä on riskinä, mikäli tutkimuksen kohteena olisivat ihmiset.

Käytännössä tämä systemaattinen havainnointi tarkoittaa sitä, että kun kävelen kolme tuotteistettavaa luontoreittiä läpi, havainnoin kuinka hyvin reitti täyttää Outdoors Finlandin vaellusteeman tuotesuosituksien ja kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin sisältämät vaatimukset. Ennen reittien kiertämistä kirjaan vihkooni yksityiskohtaisemmin ylös kaikki asiat, joita havainnoin reitin varrella. Näitä ovat muun muassa: opasteet ennen luontoreitille saapumista ja luontoreitin varrella, reittimerkinnot, poluilla olevat kivet ja juurakot, taukopaikat ja niiden varustelu, korkeuserot oman kokemuksen pohjalta, pitköspuiden kunto, luonnon monipuolisuus, reitin elämyksellisyys ja mahdolliset ongelmakohdat reitin varrella. Vaelluksen aikana kirjaan kaikki havaintoni ylös

ranskalaisin viivoin ja kunkin vaelluksen jälkeen kirjoitan havaintoni puhtaaksi muuttaman päivän sisällä vaelluksesta, kun asiat ovat vielä tuoreessa muistissa.

Olenaisena osana tätä tutkimusta havainnoin myös sitä, millaista luonnon hiljaisuus kunkin reitin varrella on. Karvinen ja Savola (2004) ovat määritelleet Koskeljärven etelä- ja keskiosat, Pinkjärven sekä Joutsijärven luonnonrauha-alueiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että näillä alueilla luonnon äänet ovat hallitsevia alueen äänimaisemassa ja alueella on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä sekä kokea luonnon rauhaa ja luonnossa hiljentymistä (Karvinen & Savola 2004, 20). Luonnonrauha-alueilla ihmisen toiminnasta aiheutuvat äänet, kuten liikenteen tai rakennustyömaiden äänet ovat satunnaisia ja vähäisiä (Karvinen & Savola 2004, 20). Kiertäessäni reittejä, havainnoin siis tämän määritelmän toteutumista. Tulen myös valokuvaamaan luontokohteet itse. Otan reitin varrelta sekä havaintojani tukevia kuvia, että mahdollisimman kauniita ja houkuttelevia kuvia reittiesitteitä varten. Käytän kaikkea keräämääni tietoa hyödyksi, kun kirjoitan kattavat reittikuvaukset kohteista.

Kun toimin niin, että kirjaan ennalta ylös kaikki havainnoitavat asiat, varmistan sen, että havainnoin kaikilta reiteiltä samoja ominaisuuksia ja havainnointini on sen puolesta luotettavaa systemaattista havainnointia. Myös vapaamuotoisten muistiinpanojen kirjoittaminen puhtaaksi nopeasti vaelluksen jälkeen lisää mielestäni aineiston luotettavuutta, sillä myöhemmässä vaiheessa en välttämättä muistaisi, mitä milläkin ranskalaisella viivalla ylös kirjatulla asialla olen tarkoittanut. Havainnointia tukevat valokuvat tukevat mielestäni myös aineiston luotettavuutta, sillä tekstin lisäksi lukija näkee kuvan, joka ikään kuin todistaa kirjoittamani havainnot oikeiksi.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA TULOKSET

Tutkimukseni toteutus lähti liikkeelle syksyllä 2015 tuotteistettavien luontoreittien valinnasta. Tutkimukseni aiheeksi oli jo aiemmin valikoitunut hiljaiset luontoreitit, joten tämä määritelmä osaltaan rajoitti mahdollisia tuotteistettavia reittejä. Ensin oli selvitettävä, mitä hiljaisuus tässä yhteydessä tarkoittaa. Tutkimukseni alkuvaiheessa käytin

apuna Karvisen ja Savolan (2004) tekemää tutkimusta Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa, jonka esittelin aiemmin luvussa 4.5. Tutkimuksessa luontoalueet jaoteltiin luonnonrauha-alueisiin, maaseutumaisiin hiljaisiin alueisiin, kaupunkimaisiin hiljaisiin alueisiin sekä erityiskohteisiin. Koska tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuotteistaa hiljaisia luontoreittejä, koin, että luonnonrauha-alueiden määritelmä vastaa parhaiten sitä, millainen hiljaisen luontoreitin äänimaiseman tulisi mielestäni olla. Tämän vuoksi valitsin kaikki tuotteistettavat kohteet luonnonrauha-alueiksi määritellyistä kohteista. Valitut luontokohteet ovat Eurajoella sijaitseva Pinkjärvi, Eurassa sijaitseva Koskeljärvi, jonka etelä- ja keskiosat kuuluvat luonnonrauha-alueeseen, sekä Ulvilassa, entisen Kullaan alueella sijaitseva Joutsijärvi.

Toteutin tutkimuksen maastovaiheen kiertämällä luontoreitit henkilökohtaisesti, havainnoin reittejä, tein niistä vapaamuotoisia muistiinpanoja pohjautuen tuotesuosituksen ja reittiluokitusten sisältövaatimuksiin, sekä kuvasin kohteet reittiesitteitä varten. Myös maastovaiheen toteutus lähti liikkeelle syksyllä 2015, jolloin kiersin Pinkjärven reitin. Toisia reittejä en ehtinyt kiertämään, sillä kelit menivät jo sen verran huonoksi, etten olisi saanut reittien varrelta houkuttelevia kuvia reittiesitteisiin. Näin ollen loppusyksyn, talven ja kevään (2016) aikana työstin työni teoriaosuutta sekä Pinkjärven reitin analysointia. Tein myös Pinkjärven reitistä tuotekortin sekä reittiesitteen (InDesign ohjelmalla) ja alustavan käännöksen reittiesiteestä englannin kielelle. Kesän 2016 aikana kiersin kaksi jäljellä olevaa reittiä, Joutsijärven sekä Koskeljärven. Kesän aikana kirjoitin molemmista reiteistä analysoinnit ja tein tuotekortit. Syksyllä 2016 tein tuotekorttien pohjalta molemmista reiteistä reittiesitteet (InDesign ohjelmalla) ja käänsin ne englannin kielelle. Syyskuussa pidin viimeisen seminaarin työstäni, ja viimeistelin opinnäytetyöraporttini.

Seuraavaksi esittelen tutkimukseni etenemisen reitti kerrallaan. Analysointini ja tutkimustulokset perustuvat Outdoors Finlandin tuotesuosituksiin sekä kokonaisvaltaisen suunnittelun malliin ja omiin havaintoihini reitin varrella. Kaikki luvuissa 7.1-7.3 esitetyt havainnollistavat kuvat, joihin ei ole merkitty erikseen lähdettä, ovat itseni ottamia. Koska Koskeljärven ja Joutsijärven vaellukset olivat sen verran pitkiä, että ne vaativat yöpymisen reitin varrella, minulla oli mukana perheenjäseniäni, minkä vuoksi olen kirjoittanut tekstit monikkomuodossa.

7.1 Pinkjärvi, Eurajoki

Pinkjärvi on Eurajoella sijaitseva laaja (17km²) yhtenäinen, asumaton metsä- ja suo-alue. Pinkjärven alue antaa retkeilijälle mahdollisuuden tutustua monipuoliseen satakuntalaiseen luontoon. (Luontoon.fi www-sivut 2015.) Suomen valtio omistaa Pinkjärven suojelualueen ja sitä hallinnoi Metsähallituksen luontopalvelut, joka vastaa reitin ylläpidosta ja huollosta (Riihiaho sähköposti 23.8.2016). Alue on ollut jo 1920-luvulta lähtien Metsähallituksen hallinnassa. 1910-luvulla alkanut ja viime vuosiin jatkunut tehokas metsätalouskäyttö on jättänyt jälkensä alueen luontoon. Osalle Pinkjärven aluetta laadittiin ensimmäinen ennallistamissuunnitelma vuonna 1997 ja suurin osa tämän suunnitelman toimenpiteistä on suoritettu. Ennallistamissuunnitelmalla tarkoitetaan sellaisten toimien suunnittelemista, joilla saadaan suot ja metsät palautettua luonnontilaan. Luonnontilaa pyritään palauttamaan muun muassa puuston poltoilla, ojien tukkimisilla ja lahopuun lisäämisellä keinotekoisesti. Kun Pinkjärven alue siirtyi Metsähallituksen luontopalveluille vuonna 2005, alueen metsätalouskäyttö loppui kokonaan. Uusi koko Pinkjärven alueen ennallistamissuunnitelma valmistui myös vuonna 2005 ja ennallistamistöitä tehdään vielä useita vuosia. (Luontoon.fi www-sivut 2015.)

Pinkjärven alue kuuluu Natura 2000-ohjelmaan (Luontoon.fi www-sivut 2015). Natura 2000-ohjelmaan kuuluvalla alueella tarkoitetaan aluetta, jonka säilyminen riippuu olennaisesti sen suojelusta ja hoidosta, minkä vuoksi alue on otettu mukaan Natura 2000-ohjelmaan, jonka alueiden suojelusta on säädetty luontodirektiivin 6 artiklassa (Wallström 2000, 3). Pinkjärven alueella on useita erilaisia luontokohteita. Suurin osa alueesta on metsämaata, mutta alueelta löytyy myös puustoisia ja avoimempia suoalueita sekä suorantaisia pienvesistöjä ja pieniä lehtoja. Lintuseurannan yhteydessä Pinkjärvellä on huomattu ennallistamistoimenpiteistä johtuvia lajistollisia ja yksilömääräisiä muutoksia. Esimerkiksi ryteikköisiä alueita suosivan peukaloisen kanta on moninkertaistunut ja kosteikkoja suosiva metsäviklo on yleistynyt. Näiden lajien lisäksi Pinkjärvellä on mahdollista tavata muun muassa viirupöllö, helmipöllö, metso, palokärki, harmaapäätikka, varpuspöllö, mehiläishaukka sekä kalasääski. Merkittäviä kasvilajeja Pinkjärvellä ovat esimerkiksi sahalehti, vankkasara ja litteäivita. (Luontoon.fi www-sivut 2015.)

Pinkjärven eteläpuolella sijaitseva luontoreitti on noin 5 km pitkä ympyräreitti, jonka kiersin 16.10.2015. Ympyräreitti tarkoittaa, että reitin aloitus- ja lopetuspaikat ovat samassa kohdassa, ja reitti siis kiertää nimensä mukaan ympyrän. Monille luontoreiteille, etenkin hiljaisille luontoreiteille, on ominaista, että ne sijaitsevat melko syrjässä, jolloin reitin saavutettavuus korostuu, sillä mitä helpommin saavutettavissa reitti on, sitä enemmän siellä käy ihmisiä. Ennen kuin lähdin itse kiertämään kohdetta, etsin kohteen saavutettavuustietoja ja kohteen karttoja internetistä. Saavutettavuustiedot löytyivät helposti. Esimerkiksi luontoon.fi -sivustolta (2015) löytyy kohteen parkkipaikan osoite, ajo-ohjeita sekä alueen kartta (Kuva 1). Reitistä ei kuitenkaan löytynyt englanninkielistä karttaa eikä reittiesitettä. Luontoon.fi -sivustolla (2015) kerrottiin myös, että Satakunnan Liikenteen vakiovuorolla Pori-Luvia-Eurajoki-Rauma pääsee Saukonniemen tienhaaraan, josta on noin 4 kilometrin kävelymatka reitin lähtöpisteelle. Saavutettavuuden kannalta on selkeä etu, että reitille pääsee myös julkisella kulkuneuvolla. Reititin GPS-koordinaatit puolestaan on saatavissa esimerkiksi Metsähallituksen retkikartta.fi -sivustolta, jonne on linkki luontoon.fi nettisivulta (Luontoon.fi www-sivusto 2015). Matkustin reitille omalla autolla. Laittamalla parkkipaikan osoitteen (Saukonniementie, Eurajoki) navigaattoriin, kohteeseen löysi helposti. Valtatie 8:lta Pinkjärvelle kääntyvä risteys oli viitoitettu hyvin, ja siinä kerrottiin, että luontoreitin parkkipaikalle ja lähtöpisteelle on matkaa 3,5 km.

Kuva 1. Pinkjärven alueen kartta (Luontoon.fi www-sivusto 2016).

Kohteen vetovoimaisuuteen kuuluu se, että reitti kulkee vaihtelevassa maastossa hyvin viitoitettuna, ja reitin varrella on oltava majoitusvaihtoehtoja sopivin välimatkoin reitin vaativuuteen nähden. Pinkjärven luontoreitti alkaa parkkipaikalta. Parkkipaikalla on alueen kartta, jossa on merkittynä sekä alueen luontoreitit, että hiihtoladut, jotka ovat talvella käytössä. Parkkipaikalla on kyltti, joka neuvoo mihin suuntaan Pinkjärven luontoreitti lähtee. Parkkipaikalta lähdettäessä kuljetaan ensin noin 300 metriä metsäautotietä ennen varsinaisen metsäosuuden alkua. Metsäosuuden alku on merkitty selkeästi. Pinkjärven reitti oli hyvin viitoitettu koko matkalla molempiin suuntiin, eli reitin kiertosuunnalla ei ole sen puolesta väliä. Pinkjärven reitti on merkitty puihin punaisin vinoneliöin, ja samat vinoneliöt löytyvät myös opaskylteistä (Kuvat 2 ja 3).

Kuva 2. Pinkjärven opaskyltti.

Kuva 3. Reittimerkintä.

Pinkjärven reitti on luonnoltaan monipuolinen ja kulkee vaihtelevassa maastossa. Suurimmaksi osaksi reitti kulkee metsämaastossa, ja reitti kulkee myös melko pitkän matkan järven rantaa pitkin, ja esimerkiksi laavut ovat järven läheisyydessä. Ympyräreitin varrella on kaksi laavua, Vuotava noin 1,5 kilometrin kohdalla ja Mustalahti noin 2,5 kilometrin kohdalla reittiä vastapäivään kierrettäessä (Kuva 4). Laavuilla on mahdollisuus tulentekoon ja yöpymiseen, ja Vuotavan laavun läheisyydessä myös teltan pystyttäminen on sallittu. Vuotavan laavun rannassa on myös pieni uimaranta, jossa retkeilijä voi halutessaan pulahtaa uimaan (Kuva 5). Rannan tuntumassa sijaitsevat laavut

antavat myös loistavan mahdollisuuden hiljentymiseen ja rauhoittumiseen. Pinkjärven alueella on myös lyhyempi luontoreitti, joka johtaa suoraan Vuotavan laavulle. Tämä lyhyempi reitti on janareitti, eli se johtaa suoraan Vuotavan laavulle ja sieltä takaisin samaa reittiä. Janareitin pituus on yhteen suuntaan noin kilometri ja se on merkitty sinisin merkein puihin. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin tuotteistamaan nimenomaan 5 km pitkän ympyräreitin, joten en keskity lyhempään janareittiin tai sen ominaisuuksiin enempää.

Koska Pinkjärven reitti on suhteellisen lyhyt, se on tarkoitettu päiväretkeksi, joten majoituspaikkoja ei välttämättä edes tarvitse tämän mittaisella reitillä olla, mutta halutesaan retkeilijä voi yöpyä laavuilla, tai pystyttää teltan Vuotavan laavun läheisyyteen. Molemmilla laavuilla oli valmiiksi pilkottuja polttopuita ja laavut olivat siistissä kunnossa. Vuotavan laavun seinässä oli kehoitus omien roskien poisviennistä, sillä alueella ei ole jäteastioita, ja laavujen siisteydestä päätellen retkeilijät noudattavat tätä ohjetta hyvin. Molempien laavujen yhteydessä on myös käymälät. Mikäli retkeilijä haluaa alueella mökkimajoituksen, Pinkjärven itärannalla sijaitsee Saukonniemen vuokrakämppä, joka on mahdollista vuokrata omaan käyttöön (Luontoon.fi www-sivut 2016). Vuokrakämppä ei siis sijaitse reitin varrella, mutta on lähin mökkimajoitusvaihtoehto.

Kuva 4. Mustalahden laavu.

Kuva 5. Uimaranta.

Kun käsittelen seuraavaksi reitin vaatimustasoa ja kuljettavuutta, tulee muistaa, että vaatimustason ja kuljettavuuden viralliseen määrittelyyn tarvitaan reittiluokittelijan pätevyys, jota minulla ei ole, joten nämä eivät ole virallisia luokituksia, vaan omia havaintojani reitin vaatimustasosta ja kuljettavuudesta. Kokonaisuudessaan reitti on mielestäni keskivaativa, sillä maasto on vaihtelevaa, ja reitiltä löytyy sekä helpompia että vaikeampia osuuksia. Vaikeakulkuisilla osuuksilla polulla on kiviä ja juurakoita (Kuva 6), mutta reitin korkeuserot eivät ole kovin suuria, joten ainakaan näin peruskunnon omaavan henkilön silmin reitti ei ole sen puolesta kovin raskas. Reitin pituus on 5km, joten uskoisin, että reitti soveltuu esimerkiksi myös lapsiperheille sekä aloittelijoille. Reitin varrella olevat laavut tarjoavat myös mahdollisuuden tauoille, mikäli matkanteko tuntuu raskaalta, tai haluaa muuten vain istahtaa ja nauttia luonnon hiljaisuudesta. Mikäli on retkellä esimerkiksi lasten kanssa, ja lapset alkavat väsymään jo alkuvaiheessa, on ympyräreitin puolessa välissä mahdollista oikaista, ja lähteä Vuotavan laavulta sinisin merkein merkittyä janareittiä pitkin takaisin parkkipaikalle, jolloin matka lyhenee.

Reitin varrella on myös muutamassa kohdassa pitkospuut (Kuva 7) helpottamassa kulua, mutta niitä voisi olla mielestäni enemmän. Koska kiersin reitin melko myöhään syksyllä, sateisia päiviä oli ollut jo jonkin verran, mistä johtuen reitin loppupuolella maasto oli melko märkää ja kuraista. Loppupuolella oli myös paljon kaatuneita puita, mutta suurin osa niistä oli käyty sahaamassa pienempiin osiin ja siirretty pois varsinaiselta reitiltä. Mielestäni olisi siis järkevää miettiä, kannattaisiko reitin loppupuolelle laittaa vielä enemmän pitkospuita pahimpiin kosteisiin paikkoihin, jotta retkeilijöiden ei tarvitse varoa askeliaan ja poiketa reitiltä. Reitin loppuosa kulkee melko tiheässä metsämaastossa, joten vaikka aurinko paistaisi, kosteiden kohtien kuivumisessa kestää kauemmin kuin avoimilla paikoilla. Pitkospuiden laittaminen pahimpiin kohtiin vaikuttaisi positiivisesti reitin infrastruktuuriin.

Kuva 6. Kiviä ja juurakkoja polulla.

Kuva 7. Pitkospuut.

Pinkjärven reitillä elämyksellisyys syntyy muun muassa siitä, että reitti sijaitsee luonnonrauha-alueella, eli valtaosa äänistä joita kuulee, on luonnon ääniä. Tarkkailin tämän määritelmän toteutumista kiertäessäni reittiä, ja reitti todellakin oli hiljainen. Aivan reitin alussa kuului jonkin kulkuneuvon moottorin ääntä vaimeasti, mutta mitä syvemmälle metsään meni, sitä hiljaisemmaksi ympäristö muuttui. Loppuvaiheessa metsä tuntui jopa pelottavan hiljaiselta, etenkin kun olin liikkeellä yksin. Tämän vuoksi esimerkiksi ulkomaalaisille, jotka eivät ole tottuneet hiljaisuuteen ja metsäympäristöön, reittiä kannattaa suositella kulkemaan jonkun kanssa, kun taas sellaisille suomalaisille, jotka ovat tottuneet metsässä retkeilyyn, tätä reittiä voi markkinoida loistavana paikkana olla hetki yksin ja rauhassa. Pinkjärven reitti tarjoaa luontoelämyksiä myös siinä mielessä, että sen lisäksi että reitillä voi vaeltaa ja nauttia luonnon hiljaisuudesta, reitti soveltuu mielestäni myös esimerkiksi sauvakävelyyn, juoksuun, eväsretkeilyyn ja luonnon tarkkailuun.

Reitin turvallisuutta ajatellessa tulee muistaa, että kaikista mahdollisista vaaroista on kerrottava esimerkiksi reittioppaissa tai kartoissa, jotta retkeilijä osaa varautua niihin. Pinkjärven reitillä vaaranpaikkoja ovat kivet ja juurakot, joihin retkeilijä voi kompas-

tua, sekä pitkospuut, jotka voivat märkänä olla liukkaita. Näistä tulee siis mainita reit-
tiesittelyssä turvallisuuden lisäämiseksi. Turvallisuutta edistää myös se, että reitin
huolto ja ylläpito ovat kunnossa. Pinkjärven reitin huollosta vastaa Metsähallituksen
luontopalvelut. Reitin ylläpidossa ja huollossa tulee ottaa huomioon vuotuiset kustan-
nukset ja varmistaa, että käytössä on riittävät resurssit, jotta luvattu ylläpito voidaan
toteuttaa.

7.2 Koskeljärvi, Eura

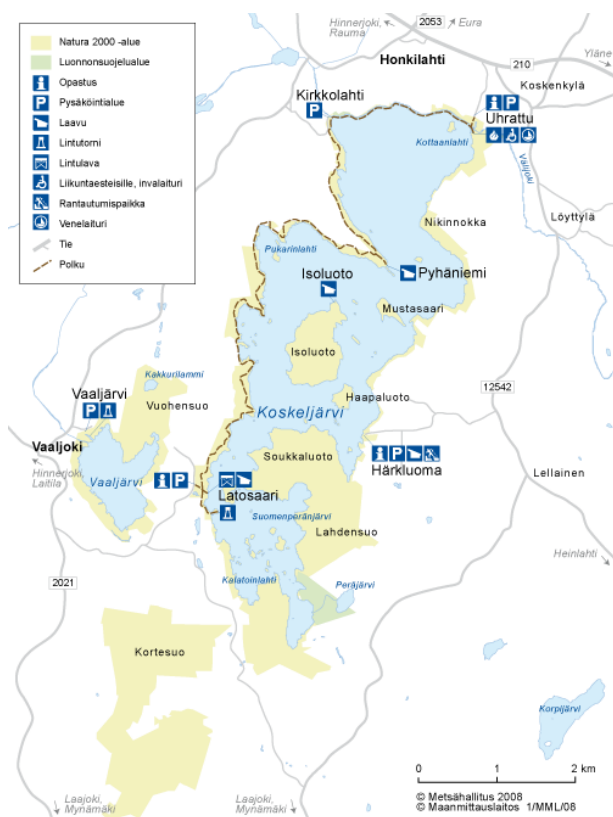
Koskeljärvi sijaitsee Euran kunnassa. Se on 18,2 km² laaja alue, joka kuuluu Pinkjär-
ven tavoin Natura 2000-alueeseen monipuolisen linnustonsa ja suojeltavien luonto-
tyyppiensä ansiosta (Luontoon.fi [www-sivut](http://www.luontoon.fi) 2015). Koskeljärven sanotaan olevan
yksi maamme parhaita lintujärviä. Huomiota on kiinnittänyt erityisesti tikkojen run-
saus, sillä kaikki kuusi Lounais-Suomen tikkalajia kuuluvat Koskeljärven pesimälin-
nustoon (Säkylän [www-sivut](http://www.sakyla.fi) 2016). Koskeljärvellä tavattavia vesilintulajeja ovat
muun muassa telkkä, sinisorsa sekä kuikka. Koskeljärvi ei ole kuitenkaan pelkästään
kosteikkolintulajien koti, vaan järveä ympäröivissä metsissä pesii muun muassa pik-
kutikka, harmaapäätikka, pyrstötiainen, varpuspöllö sekä pohjantikka. (Luontoon.fi
[www-sivut](http://www.luontoon.fi) 2015.)

Runsaan vesi- ja rantalinnuston lisäksi Koskeljärvi on arvokas sen vuoksi, että se on
Lounais-Suomen suurin mökitön järvi, eli sen rannat ovat rakentamattomat. Koskel-
järven alue edustaa perinteistä suomalaista järviympäristöä luonnontilaisten rantojensa
vuoksi. Koskeljärvi on tärkeä virkistyskohde, siellä voi muun muassa patikoida, tark-
kailla lintuja ja talvisin Koskeljärven jäällä voi hiihtää. Koskeljärven aluetta hoitaa
Metsähallitus. (Luontoon.fi [www-sivut](http://www.luontoon.fi) 2015.)

Kiersin Koskeljärven tuotteistettavan reitin 2.-3.8.2016. Ennen reitille lähtöä olin etsi-
nyt ennakkotietoja reitistä Luontoon.fi-sivustolta (2016). Sivusto tarjosi hieman risti-
riitaista tietoa, sillä sivuston ”aktiviteetit” välilehdellä kerrottiin, että Koskeljärven
länsirannalla on noin 11 km pitkä retkeilyreitti Uhratusta Latosaareen, kun taas ”reitit”
välilehdellä kerrottiin, että alueella on noin 4,5 km pitkä merkitty reitti Uhratusta Py-
häniemen laavulle. Reitit kulkevat siis alun samaa reittiä, mutta pidempi reitti jatkuu

vielä Pyhäniemestä Latosaareen, jossa on laavu, lintulava sekä lintutorni. Pidempi reitti oli myös merkitty karttaan luontoon.fi -sivustolla (Kuva 8), ja koska vain Koskeljärven etelä- ja keskiosat kuuluvat luonnonrauha-alueeseen, tarkoituksena oli tuoteistaa 11 km pitkä reitti, sillä silloin reitti kulkisi suurimaksi osaksi luonnonrauha-alueella. Lyhyempi reitti nimittäin kulkee suurimmaksi osaksi järven pohjoisosassa, kulkien kuitenkin loppumatkalla järven keskiosaa kohti. Maastotyövaihetta toteuttamaan lähtiessä olin siis suunnitellut, että mikäli 11 km pitkä retkeilyreitti on merkitty ja täyttää näin ollen kyseisen vaatimuksen tuotesuosituksista sekä kokonaisvaltaisen suunnittelun mallista, havainnoin ja tuotteistan sen.

Maastossa havaitsin, että 11 km pitkä merkitty retkeilyreitti löytyy, joten toteutin tutkimukseni maastotyövaiheen pidemmästä reitistä, ja myös analysoin sen. Vasta analysoinnin loppuvaiheessa, kun olin selvittämässä reitin maanomistus- sekä kunnossapitoasioita, minulle selvisi, että 11 kilometriä pitkää reittiä ei enää virallisesti ole, sillä Metsähallitus on poistanut sen, ja reitti on supistettu 4,5 km pitkään reittiin Uhratusta Pyhäniemeen (Renfors sähköposti 29.8.2016). Pidempää reittiversiota ei ole huollettu enää 3-4 vuoteen (Renfors sähköposti 29.8.2016). Tämän tiedon saatuaani muutin alkuperäistä suunnitelmaani, ja tuotteistan tässä työssä 4,5 km pitkän luontoreitin. Päädyin tähän ratkaisuun sen vuoksi, että reitin huolto sekä kunnossapito on yksi tärkeä kriteeri kokonaisvaltaisen suunnittelun mallissa, sillä kävijälle annettu lupaus reitin tasosta ja laadusta tulee täyttyä aina. Tämä ei täyttyisi 11 km pitkän retkeilyreitin kohdalla, sillä ajansaatossa reitti menisi aina vain huonompaan kuntoon. Opinnäytetyöni aikataulun vuoksi minulla ei ollut aikaa lähteä kiertämään Koskeljärven luontoreittiä uudelleen niin, että olisin keskittynyt vain lyhyen reitin ominaisuuksiin, joten käytän tuotteistamisen pohjana samoja muistiinpanoja, jotka tein kiertäessäni 11 km pitkän retkeilyreitin, sillä 4,5 km pitkä luontoreitti kulkee samaa polkua pitkin.

Kuva 8. Koskeljärven kartta (Luontoon.fi www-sivusto 2016).

Koskeljärven reitti on 4,5 km pitkä janareitti, mikä tarkoittaa, että sen lähtö- ja päätepiste ovat eri paikoissa. Koskeljärven reitin aloituspiste on Koskeljärven koillispäässä, Uhratussa, ja päätepiste Pyhäniemen laavulla. Saavutettavuuden kannalta tällainen janareitti on yleensä hankalampi kuin ympyräreitti, sillä reitti on pääsääntöisesti kuljetettava edestakaisin, jotta pääsee takaisin lähtöpisteeseen. Koskeljärven reitin kulkeminen vain päästä päähän ei ole mahdollista, sillä Pyhäniemestä ei ole liikenneyhteyksiä takaisin reitin lähtöpisteelle eikä lähellä ole pysäköintialuetta, mistä joku voisi tulla retkeilijän hakemaan. Reitti on siis kuljettava edestakaisin, jolloin reitin kokonaispituudeksi tulee 9 km. Saavutettavuuden kannalta huonoa on myös se, että retken lähtöpisteelle ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla (Luontoon.fi www-sivut 2016).

Ennen matkalle lähtöä etsin reitin aloituspisteen osoitetietoja netistä. Luontoon.fi-sivustolta (2016) löysin parhaimmat ohjeet, kuinka löytää perille. Sivustolta löytyi muun muassa parkkipaikan osoite, ajo-ohjeita ja alueen kartta. Sivustolla olleessa kartassa oli myös pysäköintialueen symboli Kirkkolahden kohdalla (Kuva 8), joka on noin puolessavälissä reittiä, mutta missään ei ollut osoitetietoja kyseiselle pysäköintialueelle, joten tämän tiedon paikkansapitävyydestä minulla ei ole varmuutta. Reitin virallinen

lähtöpiste sijaitsee siis Koskeljärven pohjoispuolella Uhratussa (Uhratuntie, Eura) ja reitin lähtöpisteen koordinaatit voi etsiä esimerkiksi Metsähallituksen retkikartta.fi -sivuston kautta, jonne on linkki luontoon.fi-sivustolla. Englanninkielistä karttaa tai reittiesitettä Koskeljärven luontoreitistä ei löytynyt ainakaan netistä.

Itse ajoimme Koskeljärvelle Tampereen suunnasta, jolloin Honkilahden (tie numero 210) kohdalla tuli tienviitta, jossa luki Koskeljärvi Uhrattu, ja hetken päästä tuli oikealle kääntyvä risteys, jossa oli kyltti Uhrattu, tämä risteys oli siis hyvin viitoitettu. Sen jälkeen jouduimme kuitenkin hieman arpomaan, minne suuntaan pitää lähteä, sillä pieni hiekkatie haarautui kahteen eri suuntaan eikä opastetta ollut. Päätimme ajaa vasemmalle lähtevää hiekkatietä, mikä osoittautui oikeaksi vallinnaksi, sillä lyhyen matkan jälkeen pysäköintialue ja infotaulu näkyivät oikealla. Uhratun infotaulun (Kuva 10) karttaan on merkitty 11 km pitkä retkeilyreitti, mikä on mielestäni hieman harhaanjohtava, sillä retkeilijä voi luulla, että reitti on kunnossa, kun se on merkitty karttaan, mutta todellisuudessa reittiä ei virallisesti ole eikä sitä huolleta, joten esimerkiksi pitkospuut menevät ajansaatossa todella huonoon kuntoon, jolloin niillä liikkuminen voi olla jopa vaarallista. Näin ollen infotauluun tulisi kiinnittää edes jonkinlainen ilmoitus reitin tilanteesta, tai poistaa pidempi reittiversio kartalta kokonaan.

Kuva 9. Parkkipaikan kyltti.

Kuva 10. Uhratun infotaulu.

Melkein heti parkkipaikalta liikkeelle lähdettyämme näimme vasemmalla Uhratun nuotiopaikan, joten lähdimme sinne ja ajattelimme reitin jatkuvan sieltä, mutta nuotiopaikalla ei ollutkaan opasteita mihinkään suuntaan, joten lähdimme seuraamaan järven rantaa pitkin menevää selvintä polkua. Hetken päästä karttaa tarkemmin tutkiesamme tajusimme kuitenkin, että järveä pitäisi lähteä kiertämään toiseen suuntaan, ikään kuin vastapäivään, joten käännymme takaisin. Edelleen vastassa oli kuitenkin sama ongelma, opasteita tai reittimerkintöjä ei näkynyt missään. Jatkoimme kuitenkin järvenrantaa pitkin, luottaen kartan avulla suunnistukseen, sillä reitti mukailee lähes koko matkalla rantaviivaa. Olimme Kirkkolahden kohdalla, eli olimme kulkeneet noin 2 km ennen kuin havaitsimme ensimmäisen opastekyltin (Kuva 11), joka oli nojaamassa puuhun melkoisen pusikon takana, emmekä siksi meinanneet sitä aluksi huomata. Alkumatka sisälsi siis monta epävarmaa hetkeä, kun mietimme mihin suuntaan pitäisi mennä. Ensimmäisen kyltin jälkeen reittimerkinnät onneksi alkoivat, ja reitti on merkitty puihin valkoisin vinoneliöin (Kuva 12). Hyvä viitoitus sekä reitille saavuttaessa, että reitin varrella parantaisi reitin käytettävyyttä sekä vetovoimaisuutta.

Kuva 11. Ensimmäinen opastekyltti.

Kuva 12. Reittimerkintä.

Koskeljärven reitti kulkee vaihtelevassa ja monipuolisessa maastossa. Alkumatka kuljetaan aivan järven tuntumassa pientä hiekkatietä pitkin, mikä on reitin helppokulkuisin osuus. Kirkkolahden kohdalla hiekkatie päättyy ja reitti lähtee syvemmälle metsään, jolloin myös reitin haasteellisuus kasvaa, sillä polku kapenee ja polulla on ajoittain juurakoita ja kiviä. Patikoinnin aikana kuljetaan niin kangasmetsässä kuin sekametsässäkin, mukaillen koko ajan rantaviivaa, mikä tarjoaa retkeilijöille kauniit maisemat läpi koko patikoinnin. Reitin varrella on myös pitkospuita helpottamassa kulkea. Vaelluksen ensimmäisenä päivänä saimme niskaamme useamman sadekuuron, joten todistimme myös sitä kuinka liukkaat pitkospuut ovat märkinä, eli varovainen pitää olla niillä kulkiessa. Reitin varrella oli myös muutamia kaatuneita puita (Kuva 14), mikä vaikeutti matkantekoa. Reitin pituuden ja sen kuljettavuuden perusteella arvioisin reitin keskivaativaksi, ja soveltuvaksi aloittelijoille ja jonkin verran vaeltaneille. Jälleen tulee muistaa, että nämä eivät ole virallisia luokituksia, vaan omia arviointoja ja pohdintoja reitin vaativuudesta, sillä reittiluokittelijan pätevyyttä minulla ei ole.

13. Kaunis järvimaisema.

14. Kaatunut puu reitillä.

Reitin palveluvarustus koostuu muun muassa reitin varrella olevista nuotiopaikoista, laavuista ja muista taukopaikoista, käymälöistä sekä erilaisista tilattavista palveluista. Taukopaikkoja oli reitin pituuteen nähden sopivasti. Reitin lähtöpisteen läheisyydessä on Uhratun nuotiopaikka (Kuva 15), sekä pieni määrä valmiiksi pilkottuja poltopuita. Nuotiopaikan läheisyydessä on myös sekajäteastia. Matkalla Uhratusta Pyhänimeen järven rannalla on muutama penkki, jotka mahdollistavat taukojen pidon ja

samalla voi ihastella kuvankauniita maisemia. Pyhäniemen laavulla (Kuva 16) on nuotiopaikka, puuvarasto sekä käymälä. Roskahuoltoa ei ole, mutta laavun seinään on kiinnitetty selkeä ohje, että omat roskat tulee kantaa pois luonnosta. Laavun läheisyyteen saa myös pystyttää teltan. Palveluvarustukseen kuuluvat myös erilaiset tilattavissa olevat palvelut. Koskeljärven alueella näitä ovat esimerkiksi eräopaspalvelut, joita tarjoaa Metsänhiipijä (Luontoon.fi www-sivut). Metsänhiipijällä on yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa, ja se toteuttaa kestävän luontomatkailun periaatteita toimiessaan Koskeljärvellä (Luontoon.fi www-sivut). Metsähallituksen (2016) laatimien kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisesti luontomatkailua tulee harjoittaa niin, että luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua, ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän, arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä, asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät, asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat, ja asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat. Periaatteisiin kuuluu myös, että vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen, viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista, ja toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä. (Metsähallituksen www-sivut 2016.)

Koskeljärven reitin elämyksellisyys syntyy alueen ainutlaatuisesta luonnosta ja mahdollisuudesta esimerkiksi tarkkailla luontoa ja nauttia luonnosta saatavista hyvinvointivaikutuksista. Laavu, nuotiopaikka ja muut taukopaikat antavat loistavan mahdollisuuden esimerkiksi tarkkailla lintuja ja nauttia luonnon hiljaisuudesta, kuunnella lintujen laulua, veden liplatusta tai tuulen huminaa. Reitin pohjoisosassa ei ole määritelty luonnonrauha-alueeksi, ja huomasimme, että vaikka Koskeljärvi on Lounais-Suomen suurin mökitön järvi, niin pohjoisosassa oli muutama tekojärvi, joihin pumpattiin vesi Koskeljärvestä, mistä lähtee siis tietenkin melua, mutta se oli melko vaimeaa. Mitä pidemmälle reitillä kuljetaan, sitä hiljaisemmaksi reitti muuttuu ja esimerkiksi Pyhäniemen laavu on jo niin lähellä järven keskiosan luonnonrauha-aluetta, että siellä luonnon hiljaisuuden pystyy kokemaan erittäin hyvin. Reittiä ei kuitenkaan voi tuotteistaa täysin hiljaisena luontoreittinä, koska se määritelmä ei toteudu, mutta esimerkiksi markkinoinnissa luonnon hiljaisuutta voi käyttää yhtenä vetovoimatekijänä, sillä sen pääsee reitin loppupäässä mielestäni kokemaan hyvin.

Kuva 15. Uhratun nuotiopaikka. Kuva 16. Pyhäniemen laavu.

Koskeljärven reitti tarjoaa mielestäni luontoelämyksiä myös siinä mielessä, että reitillä voi vaeltamisen lisäksi harrastaa esimerkiksi maastajuoksua, eväretkeilyä, luonnon tarkkailua, lintubongausta sekä melontaa. Ongelmaksi reitin elämyksellisyyden kannalta muodostuu se, että reitti on janareitti, eli se pitää kulkea samaa reittiä takaisin, jolloin paluumatkasta voi tulla helposti yllätyksetön. Reitin elämyksellisyyttä voisi korostaa esimerkiksi tietotauluilla, joissa esitellään esimerkiksi alueen kasvistoa ja eläimistöä. Pidemmällä reittiversiolla havaitsin muutamia tällaisia tietotauluja, mutta lyhyemmällä reitillä niitä ei ollut.

7.3 Joutsijärvi, Ulvila

Joutsijärven retkeilyreitti sijaitsee Ulvilan kaupungin alueella, mutta vain 2% alueesta on Ulvilan kaupungin omistuksessa. Suurin osa, 90%, alueesta kuuluu Porin kaupungille ja 8% alueesta on yksityisten omistuksessa. (Berg sähköposti 5.1.2016.) Retkeilyreitin kunnossapidosta ja huollosta vastaa TUL Satakunnan piiri ry:n Virkku-hanke, jonka hankepäällikkönä on toiminut vuodesta 2013 Juha-Pekka Räsänen. (Räsänen sähköposti 11.8.2016.) Kunnossapito on kuitenkin näillä näkymin jossain vaiheessa siirtymässä Porin kaupungin työllisyysyksikölle, sillä Porin kaupunginhallitus ei myöntänyt lisärahoitusta Virkku-hankkeelle joulukuussa 2015 (Porin kaupungin www-sivut 2016). Näin ollen Virkku-hanke vastaa kunnossapidosta niin kauan kuin aiemmin myönnetty rahoitus riittää, Räsänen (2016) mukaan se riittää tämän vuoden

loppuun asti. Räsänen (2016) toteaa kuitenkin, että joka tapauksessa Joutsijärven retkeilyreitti ei jää huoltamatta, vaikka se siirtyisi pois hankkeelta.

Joutsijärvi on arvokas luontokohde useastakin syystä. Ensinnäkin Joutsijärvi on säästynyt lähes kokonaan loma-asutuksen sekä metsätalouden aiheuttamilta maisemahaitoilta. Alueen erämaista luonnetta korostaa myös sen arvokas linnusto. Järvellä ja sen rantavesissä pesivät muun muassa kalasääski, hiirihaukka, mehiläishaukka, kana-haukka, varpushaukka sekä nuolihaukka. (Porin kaupungin [www-sivut 2016](http://www.sivut2016.fi).) Joutsijärven alue on myös rauhallinen ja hiljainen, sillä sekä Joutsijärvellä että sen vieressä sijaitsevalla Tuurujärvellä on moottorivenekielto.

Alueella oleva retkeilyreitti on 29 kilometriä pitkä ympyräreitti, joka kiertää koko Joutsijärven. Reitti soveltuu esimerkiksi viikonlopun aikana tehtävään vaellukseen, jonka aikana reitin varrella yövytään. Kiersin Joutsijärven retkeilyreitin 9.-10.7.2016. Koska reitin varrella piti yöpyä, otin matkaseurakseni kaksi perheenjäsentä. Kun tustuin reittiin ennen patikointiamme, joka paikassa sanottiin, että reitti on 27 km pitkä. Itse kuitenkin laskin retkeilyreitit kartasta, että vaelluksellemme tuli matkaa 29 km. Varmistin reitin pituuden myös Virkku-hankkeen hankepäällikkö Juha-Pekka Räsäselältä, joka sanoi, että reitin virallinen pituus on 29 km (Räsänen sähköposti 4.8.2016). Reittiin on mahdollista liittää myös pieni lisälenkki, jonka varrelta löytyy kaivo, Kustaan savupirtti sekä Korsun laavu. Lenkistä tulee reittiin noin 5 km lisäpituutta.

Kohteen saavutettavuustietoja etsiessäni kiinnitin ensimmäisenä huomion siihen, että selkeiden ajo-ohjeiden löytäminen Joutsijärven retkeilyreitille oli melko haastavaa. Itse retkeilyreitistä löytyy selkeä kartta esimerkiksi Ulvilan kaupungin nettisivujen kautta, mutta karttaa, tai kirjallisia ajo-ohjeita siitä, kuinka reitille pääsee, ei löytynyt. Retkeilyreitit karttaan ei ole myöskään merkitty parkkipaikkoja, minkä vuoksi reitille saattaa olla vaikea löytää, mikäli Ulvilan ja Joutsijärven alue ei ole ennestään tuttu. Parhaiten ennakkotietoja reitistä ja esimerkiksi juurikin parkkipaikoista löysin retkipaikka.fi -sivustolta, jossa on blogikirjoitus Joutsijärven retkeilyreitistä. Retkeilyreitit karttaan on merkitty symbolien selitykset myös englanniksi, mutta varsinaista reittiesitettä ei löytynyt suomeksi eikä englanniksi. Reitit saavutettavuuden kannalta huonoa on, että retkeilyreitille ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla.

Reitti oli aiemmista koulutöistä minulle ennestään sen verran tuttu, että tiesin reitin eteläpuolella olevan kaksi mahdollista lähtöpistettä, Tammen leirikeskus sekä Silokallion kurssikeskus. Mikäli haluaa lähteä reitille järven pohjoispuolelta, niin Kakkurintiellä, kaivon luona, on parkkipaikka (Retkipaikka.fi www-sivusto 2016). Olimme päättäneet retkelle lähtiessä, että jätämme auton Tammen leirikeskuksen luo. Ajoimme Joutsijärvelle Tampereen suunnasta ja viitoitus retkeilyreitille oli selkeä. Hieman ennen Joutsijärvelle kääntyvää risteystä tuli kaksi isoa tienviittoa, joissa oli informaatiot Tammen leirikeskuksesta, Silokallion kurssikeskuksesta sekä opastuskeskus Sataseitistä. Selkeä viitoitus jatkui Tammen leirikeskukselle asti, ja parkkipaikat oli merkitty selkeästi (Kuva 17).

Kuva 17. Tammen leirikeskus P-kyltti.

Kuva 18. Viitoitus parkkipaikan lähellä.

Lähdimme parkkipaikalta seuraamaan opasteita, joissa luki retkeilyreitti sekä Vasonniemi (Kuva 18), eli kiersimme reitin myötäpäivään. Ensimmäinen kunnon haarakohta johon saavuimme, oli huonosti merkitty, sillä kylttiä ei ollut kumpaankaan suuntaan. Ajattelimme, että voimme siis lähteä siitä kohtaa kumpaan suuntaan vain. Hetken patikoituamme tajusimme kuitenkin olevamme lyhyemmällä, retkeilyreitin yhteydessä olevalla 4,2 kilometriä pitkällä luontopolulla, emmekä varsinaisella retkeilyreitillä. Tuohon haarakohtaan olisi hyvä laittaa selkeä viitoitus, että Tammen suunnasta tulta-

essa vasemmalle lähtevä polku on luontopolkua, ja oikealle lähtee varsinainen retkeilyreitti. Tämän lisäksi viitoituksista löytyi muitakin puutteita. Joissakin kylteissä ei esimerkiksi ollut kilometrimääriä, vaan pelkästään seuraavan taukopaikan nimi. Mielestäni etenkin pitkällä vaelluksella/patikoinnilla on tärkeä tietää, kuinka pitkä matka seuraavalle pysähdyspaikalle on, jotta osaa suunnitella tauot omalle kunnolleen sopivin välein. Osa kylteistä puolestaan oli niin haalistuneita, ettei niistä saanut kunnolla selvää (Kuva 19). Ja esimerkiksi Kakkurin laavulla oli selkeä viitoitus Korsun laavun suuntaan, mutta ei Kronkistoon, jonne olimme menossa, joten jouduimme jonkin aikaa harhailemaan eri poluilla ja miettimään että lähdimmeköhän oikeaan suuntaan. Viitoitukset kaipaisivat siis hieman kunnostusta, sillä ne vaikuttavat muun muassa kohteen vetovoimaisuuteen ja käytettävyyteen.

Kuva 19. Haalistunut opastekyltti.

Kuva 20. Järvimaisema.

Kohteen vetovoimaisuuteen vaikuttaa myös muun muassa kohteen luonto. Joutsijärven retkeilyreitti kulkee Joutsijärven ympäri, ja monessa kohdassa pääsee näin ollen nauttimaan järvimaisemasta patikoinnin aikana. Suurelta osin reitti kulkee myös metsässä ja reitin varrelle mahtuu niin sekametsää, havumetsää kuin suoalueitakin. Joutsijärven alueen valttikorttina voi pitää luonnon hiljaisuutta. Luonnon hiljaisuuden huomaamista kaikista selvemmin järven pohjoispuolella. Etelässä kuuluu enemmän ihmisten aiheuttamia ääniä, sillä siellä sijaitsee muun muassa leirikeskukset.

Reitti on kokonaisuutena melko kivikkoinen, juurakkoinen ja sen vuoksi vaikeakulkuinen. Reitti on noin 29 km pitkä, ja soveltuu valettavaksi kahden päivän aikana. Vaikeakulkuisen maaston ja reitin pituuden vuoksi reitti sopii mielestäni jonkin verran

vaeltaneille, harrastajille sekä aktiivivaeltajille. Aloittelijoille reitti saattaa olla liian raskas, varsinkin kun matka on sen verran pitkä, että mukana täytyy kantaa melko isoa ja painavaa rinkkaa. Reitin varrella on pitkospuita helpottamassa kulkua kosteimmissa paikoissa, ja muutama siltakin löytyy jokien ja syvien ojien ylityksiin. Pitkospuut olivat paikoin huonossa kunnossa ja pahasti lahonneita. Huomasimme kuitenkin, että järven itäpuolelle, pahimmin lahonneiden pitkospuiden viereen, oli jo tuotu uusia pitkospuumateriaaleja, ja ne odottivat vain paikoilleen laittoa. Reitin kunnossapito siis toimii.

Reitin varrella oli kolme vedenylistyspaikkaa, jotka lisäävät reitin elämyksellisyyttä. Yksi ylityksistä tapahtui siltaa pitkin ja kaksi muuta vetolossilla (Kuva 21) sekä veneellä (Kuva 22). Vetolossin kanssa meillä oli hieman ongelmia. Lossi on ensin vedettävä metallikettingin avulla sille puolelle, mistä on nousemassa kyytiin, ja sen jälkeen samaa tekniikkaa käyttäen on vedettävä itsensä vastarannalle. Ensimmäinen ongelma oli se, että laiturin edessä, veden alla oli uppotukki tai jonkin muu puukarahka, joka hankaloitti lautan saamista tarpeeksi lähelle laituria, sillä sen ponttoonit ja pohja ottivat uppotukkiin kiinni. Myös laiturilta lähtö oli hieman ongelmallista, kun olimme jumissa puukarahkan päällä. Uppotukki kannattaisi siis nostaa ylös vedestä. Lisäksi lautan toinen ponttooni oli ilmeisesti vioittunut, sillä se ei pitänyt lauttaa pinnalla samalla tavalla kuin toisen puolen ponttooni. Tämä johti siihen, että jos astui vähänkin liian reunalle, niin lautan reuna upposi äkkiä veden alle niin, että kengät kastuivat. Näin kävi esimerkiksi, kun yritti kurottua metallikettinkiin, jonka avulla lautta piti vetää vastarannalle. Lautan pohja on onneksi tehty metalliritilästä, joten vesi ei jää lauttaan, mutta joka tapauksessa lautta kaipaisi siis huoltoa.

Kuva 21. Vedenylitys lautalla.

Kuva 22. Vedenylitys veneellä.

Veneellä tapahtuva ylitys toimi samalla periaatteella kuin lautta, eli veneessä on kiinni metallikettinki, jonka avulla vene hinataan omalle puolelle ja sen jälkeen saa vedettyä itsensä vastarannalle. Veneen kanssa selvisimme helpommalla kuin lautan kanssa. Ainoa huomio, jonka tein, oli että veneessä oli hieman vettä, mahdollisesti sateen jäljiltä, emmekä nähneet mitään astiaa, millä vettä olisi saanut kauhottua pois. Meitä se ei haitannut, koska vettä oli sen verran vähän, mutta jos vettä olisi ollut enemmän, olisi ollut vaikea selvittää vedenylityksestä kuivin jaloin.

Reitin varrella on useita taukopaikkoja ja majoitusvaihtoehtoja. Reitiltä löytyy niin laavuja, autiotupia, tulentekopaikkoja kuin maksullisia majoitusvaihtoehtoja. Varsinaisen reitin varrella on kaksi autiotupaa, Tuurunkangas sekä Sisälmystenlahti (Kuva 23). Lisäpituutta tuovan lenkin varrella on myös kaksi autiotupaa, Kustaan savupirtti sekä Korsu, ja Korsussa on myös laavu. Varsinaisen reitin varrella on neljä maksutonta laavua ja yksi maksullinen varauslaavu. Maksuttomat laavut ovat Kakkurissa, Kulhassa (Kuva 24), Hiivaniemessä ja Pitkäniemessä. Varauslaavun lisäksi maksullisia majoitusvaihtoehtoja ovat Marski-huvila Joutsijärven rannalla sekä Tuuruhovi Joutsijärven viereisellä Tuurujärvellä. Tulentekopaikat sijaitsevat Kronkistossa ja Rekitäipaleenjärvellä. Tulentekopaikkoja on myös Joutsijärvellä sijaitsevissa saarissa, Fäärkiluodossa, Vohlassa sekä Makkaraluodossa, Makkaraluodossa on myös laavu. Kahvila Vapukasta on mahdollista vuokrata soutuvene, jolla voi mennä kyseisille tulentekopaikoille (Kahvila Vapukan [www-sivut 2016](http://www.sivut2016)). Kaikkien autiotupien, laavujen ja tulentekopaikkojen läheisyydessä oli puuvaja, jossa oli saha ja kirves polttopuiden tekoa

varten. Kaikissa puuvajoissa oli myös melko paljon valmiiksi pilkottuja polttopuita. Kaikkien taukopaikkojen luona oli myös roskikset. Laavut, autiotuvat ja muut taukopaikat ja majoitusvaihtoehdot kuuluvat alueen palveluvarustukseen.

Kuva 23. Sisälmystenlahden autiotupa.

Kuva 24. Kulhan laavu.

Retillä on yksi kaivo, mutta se sijaitsee niin sanotun ylimääräisen lenkin varrella eikä varsinaisen reitin varrella, joten kaivolla käyminen edellyttää pientä edestakaisin kävelyä, mikäli ei halua kiertää lisälenkkiä kokonaan. Lisäksi kaivo oli epäkunnossa meidän siellä käydessä. Mielestäni olisi hyvä, että reitin varrella olisi toinenkin kaivo, tai jonkinlainen muu juomavesipiste, sillä ainakin meillä juomavesi loppui vähän kesken, vaikka olimme lähtiessä täyttäneet kaikki juomapullot täyteen ja kaivolla käydessämme täytimme jälleen kaikki pullot täyteen.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn aiheena oli kolmen hiljaisen luontoreitin tuotteistaminen Satakunnassa. Valitut reitit olivat Eurajoella sijaitseva Pinkjärvi, Eurassa sijaitseva Koskeljärvi sekä Ulvilassa sijaitseva Joutsijärvi. Tehtävänäni oli havainnoida ja analysoida reitit, ja

tehdä niiden pohjalta reittiesitteet, joita toimeksiantajani Outdoors Satakunta-hanke voi hyödyntää alueemme luontomatkailun kehittämistyössä. Outdoors Satakunta-hankkeen kautta työni linkittyy suurempaan kokonaisuuteen, Outdoors Finland-kehittämishjelmaan, jonka tavoitteena on parantaa Suomen luontomatkailun näkyvyyttä kuluttajien keskuudessa kansainvälisillä markkinoilla sekä lisätä yritysten pääsyä kansainvälisiin jakelukanaviin. Ohjelman tarkoituksena on myös tukea omatoimisten luontomatkailutuotteiden tarjontaa ja markkinointia. Näin ollen työni tukee myös valtakunnallisen hankkeen tavoitteita.

Kaikki tässä työssä havainnoidut ja analysoidut reitit tarjoavat monipuolisia ja hienoja luontoelämyksiä niin vaeltajille, luonnon ystäville kuin luonnon tarkkailijoillekin. Reitit ovat vaellusreittejä, mutta niillä voi myös harrastaa maastajuoksua, lintujen sekä luonnon tarkkailua, eväretkeilyä, sienestystä, marjastusta sekä luonnon hiljaisuudesta nauttimista. Kaikki reitit antavat siis kävijöilleen mahdollisuuden vaalia niin psyykkistä kuin fyysistäkin hyvinvointiaan, minkä vuoksi reitit voidaan määritellä luonto- ja hyvinvointimatkailukohteiksi. Kaikki reitit ovat myös potentiaalisia kohteita, kun mietitään tavoitetta kasvattaa Satakunnan vetovoimaa kansainvälisenä ja valtakunnallisena luontomatkailukohteena.

Outdoors Finlandin määrittelemän kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin mukaan luontoreittien kehittämisessä tulisi huomioida sen saavutettavuus, palveluvarustus, monikäyttöisyys, elämyksellisyys, turvallisuus, käytettävyys, ylläpito sekä reitti-informaation monikanavaisuus. Reitit havainnoituani ja analysoituani voidaan todeta, että lähtötilanteessa kaikki reitit olivat pääpiirteittäin hyvässä kunnossa ja täyttivät suurimman osan Outdoors Finlandin kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin kriteereistä, mutta jokaiselta reitiltä löytyi myös parannettavaa. Esimerkiksi Koskeljärvellä parannettavaa löytyi niin saavutettavuudesta kuin käytettävyydestä, millä tarkoitetaan esimerkiksi kartan selkeyttämistä ja sen puutteiden korjaamista, sekä opasteiden ja reittimerkintöjen korjaamista, jotta reitistä tulee käyttäjäystävällisempi. Pinkjärvellä parannettavaa puolestaan oli käytettävyydessä sekä monikanavaisessa reitti-informaatiossa. Pinkjärven käytettävyyttä voi parantaa esimerkiksi lisäämällä pitkospuita kosteimpiin kohtiin reitin loppupuolelle. Monikanavaisella reitti-informaatiolla puolestaan tarkoitetaan sitä, että reitti-informaatio jaetaan internetissä, mobiilissa, GPS-laitteelle ladattavaksi

sekä painotuotteina. Myös Joutsijärven kohdalla kehitettävää löytyy sekä käytettävyydessä että monikanavaisessa reitti-informaatiossa. Joutsijärven käytettävyyttä voi parantaa selkeyttämällä, korjaamalla ja lisäämällä opasteita ja reittimerkintöjä, sekä huoltamalla vedenylityslautan kuntoon. Vedenylityspaikkojen kunnossapito on erittäin tärkeää, sillä jos ne ovat epäkunnossa, vaeltajien matkanteko loppuu kuin seinään.

Toinen kriteeri, jonka avulla reittejä analysoitiin, oli omatoimisen vaelluksen tuotesuositukset, joiden mukaan reitin tulee täyttää reittisuositukset, tuotteesta tulee olla sekä suomen että englanninkielinen reittikartta sekä reittikuvaus, ja reitti tulee määritellä päiväretkeksi tai pitkäksi vaellukseksi. Lähtötilanteessa yksikään reiteistä ei täyttänyt tuotesuosituksia, sillä reiteistä ei löytynyt suomen eikä englanninkielisiä reittikuvauksia, ja vain Joutsijärven retkeilyreitin kartta oli saatavilla englanninkielisenä. Suomenkielisissäkin kartoissa oli selkeyttämisen varaa, erityisesti Koskeljärven luontoreitin kartassa, jossa oli merkittynä 11 kilometriä pitkä retkeilyreitti, jota ei ole enää olemassa. Tämän työn myötä syntyvien reittiesitteiden kautta tilanne korjaantuu ja kyseiset kohdat tuotesuosituksista täyttyvät. Se, mikä tuotesuosituksista jää edelleen uupumaan on reittisuositusten vaatimus siitä, että reitti tulee olla luokiteltu Suomen Ladun valtakunnallisten luokitusohjeiden mukaisesti. Itselläni ei ole reittiluokittelijan pätevyyttä, minkä vuoksi kyseinen vaatimus ei täyty. Reittiesitteistä ei myöskään löydy hätänumeroa, sääinfoa eikä tietoa puhelimen kuuluvuudesta, sillä InDesignin reittiesitepohjassa ei ollut niille varattua tilaa. Niiden puuttuminen on hieman ongelmallista, sillä etenkin hätänumeron tulisi löytyä kaikista esitteistä. Myös esimerkiksi reittien viitoituksia tulisi parantaa, ennen kuin kaikki tuotesuositukset täyttyvät kokonaan.

Pyrin tekemään työstäni johdonmukaisesti etenevän ja selkeän kokonaisuuden. Tähän pyrin rajaamalla työni teoriaosuuden mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti, ja niin, että se tukee mahdollisimman hyvin työni toiminnallista osuutta. Opinnäytetyöraporttia kirjoittaessa pyrin pitämään mielessä toiminnallisen opinnäytetyön kriteerejä, eli tavoittelin sitä, että lukijalle selviää tämän raportin myötä mitä olen tehnyt, miksi ja miten olen sen tehnyt. Pyrin myös kertomaan, millainen opinnäytetyöprosessi on ollut, sekä mihin tuloksiin ja johtopäätöksiin olen tullut.

Tämän opinnäytetyöprojektin jälkeen Outdoors Satakunta hanke julkaisee tämän työn kautta syntyneet reittiesitteet painettuina ja internetissä. Jatkotoimenpiteenä reiteille tulee tehdä virallinen vaativuusluokitus, jotta ne täyttävät kokonaisvaltaisen suunnittelun mallin kriteerit, ja Suomen Latu voi virallistaa luokitukset. Virallisten luokitusten jälkeen reittien ylläpitäjien tulisi laittaa reitin vaativuusluokitus näkyviin maastoon reittiopasteisiin. Tämän jälkeen reitit tulisi myös tarkastaa vuosittain.

9 LUOTETTAVUUSTARKASTELU

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon sekä työn validiteetti, että reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa sitä, että valitun tutkimusmenetelmän avulla mitataan juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkimus tulee olla toistettavissa, eli samat tulokset tulee saada, jos joku toinen toteuttaa saman tutkimuksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Arvioin tutkimukseni validiteetin olevan hyvä, sillä tutkimuksessa käytetyt menetelmät on valittu tarkasti ja niiden valinta on perusteltu. Outdoors Finlandin mallit olivat ehdoton edellytys reittianalyysien tekemiselle, joten mallien käyttö oli tarkoituksenmukaista samoin kuin havainnointi, jota käytin apuna reittejä analysoidessani. Näin ollen kaikki valinnat tukivat opinnäytetyöprosessiani ja tutkimuksellani saavutettiin se mitä sillä haluttiinkin saavuttaa.

Tutkimukseni reliabiliteetti puolestaan ei ole aukoton, sillä työni tulokset eivät ole täysin toistettavissa. Tämä johtuu siitä, että osa tekemistäni arvioista perustuvat omaan tulkintaani, esimerkiksi reittien vaativuusluokka, sillä minulla ei ole reittiluokittelijan pätevyyttä, eikä näin ollen täsmällisiä työkaluja käytössäni, mitkä olisivat varmista-neet, ettei tuloksista voinut tulla sattumanvaraisia tai täysin omaan tulkintaan perustu-via. Myöhemmässä vaiheessa reittiluokittelijanpätevyyden omaavan henkilön tulee kiertää reitit GPS-laitteen kanssa, jolloin reittien korkeuserot ja kaltevuudet saadaan mitattua ja vaativuusluokat voidaan tarvittaessa korjata ja sen jälkeen virallistaa.

Kun reitit myöhemmässä vaiheessa kierretään GPS-laitteen kanssa, korjaantuu myös toinen luotettavuuteen liittyvä seikka. Tuotekorttien ja reittiesitteiden lähtöpisteiden koordinaatit on nimittäin otettu käyttämällä retkikartta.fi-sivustoa, jossa hiiri asetetaan kartalla siihen pisteeseen, mistä koordinaatit halutaan ottaa. Näin ollen en voi olla täysin varma siitä, että koordinaattien pisteet on otettu juuri parkkipaikan kohdalta, koska retkikartta.fi sivustolla parkkipaikkoja ei ole merkitty, vaan silmämääräisesti piti arvioida millä kohtaa pysäköintialue on. GPS-laitteen avulla parkkipaikkojen tarkat koordinaatit voidaan tarkistaa ja tarvittaessa korjata esitteisiin.

Muilta osin pidän tutkimustuloksiani luotettavina, mutta toki tulee muistaa, että kun käyttää aineistonkeruumenetelmänä havainnointia, niin havainnot eivät välttämättä olisi kaikilla samoja kuin itselläni, sillä tarkastelen havainnoitavia asioita omasta näkökulmastani, vaikka pyrin olemaan objektiivinen havaintoja tehdessäni. Näin ollen, jos tutkimus toistettaisi jonkun toisen toimesta, ja hän havainnoisi täysin samoja asioita kuin itse olen havainnoinut, niin tulokset saattaisivat silti erota hieman. En kuitenkaan usko, että havainnot ja tulokset eroaisivat merkittävästi, joten siksi pidän tutkimustani luotettavana muilta osin.

10 POHDINTA

Tähän opinnäytetyöprojektiin lähtiessä en tiennyt mitä odottaa tai kuinka korkealle voin asettaa omat tavoitteeni. Tiesin koulussa suoritettujen kurssitehtävien kautta, että olen hyvä kirjoittamaan tieteellistä tekstiä, joten ajattelin teoriaosuuden olevan melko helppo toteuttaa, ja sitä se kohdallani olikin. Se, mistä olin epävarma, oli työni toiminnallinen osuus, sillä siitä minulla ei ollut aiempaa kokemusta, enkä oikein tähän projektiin ryhtyessä tiennyt, mitä minun itseasiassa tulee tehdä. Työ sisälsi myös paljon soveltamista, sillä hiljaiset luontoreitit eivät ole omana teemanaan OF kesäaktiviteeteissä, vaan ne piti soveltamalla erottaa tavallisista vaellusreiteistä. Aluksi hieman epäilin omia soveltamisen taitojani, teorian ja käytännön yhdistämistä, mutta työn edetessä kävi kuitenkin aina selvemmäksi mitä teen, ja miten, ja uskalsin asettaa omat

tavoitteeni korkealle. Ilman aiempaa kokemusta toiminnallisen työn toteuttamisesta, ja ylipäätään näin laajan tutkimuksen tekemisestä, olen tyytyväinen lopputulokseen.

Tutkimuksen myötä maakuntamme matkailuliiketoiminnan kehittäjät saavat lisää tietoa luonnon hiljaisuudesta, sekä siitä, kuinka sitä voidaan hyödyntää luontomatkailussa. Tekemäni reittiesitteet julkaistaan painettuna sekä verkossa Outdoors Satakunta verkkosivulla, jolloin kaikkien tässä työssä tuoteistettujen luontoreittien näkyvyys paranee, ja toivottavasti Satakunta ottaa pienen askeleen kohti tavoitettaan kehittyä valtakunnallisena sekä kansainvälisenä luontomatkailukohteena. Reittiesitteistä tein aluksi word-pohjaiset versiot, jotka lähetettiin reittien ylläpitäjille, ja muille reittien asiantuntijoille kommentoitaviksi. Kommenttien pohjalta tein muokkauksia tekstien sisältöön. InDesign pohjassa reittikuvaukselle ja muulle tekstisisällölle on kuitenkin varattu pienempi tila kuin word-pohjassa, joten jouduin lyhentämään etenkin Joutsijärven reittikuvausta paljon, mutta pyrin sisällyttämään tekstiin oleelliset tiedot reitistä, sekä kuvaamaan sen houkuttelevasti mutta totuudenmukaisesti. Myös muiden reittien reittiesitteistä oli tarkoitus tehdä houkuttelevia, mutta totuudenmukaisia, ja mielestäni onnistuin tässä tehtävässä.

Sain palautetta valmiista työstä sekä työni toimeksiantajalta, että luontoreittien asiantuntijoilta ja ylläpitäjiltä. Saamani palaute oli pääosin positiivista, mikä kertoo, että myös he olivat tyytyväisiä työni lopputuloksiin, vaikka joitakin puutteita löytyi. Olen poiminut pääpointit palautteista seuraaviin kappaleisiin. Olen myös tehnyt jälkikäteen työhöni pieniä yksityiskohtien muokkauksia, jotta faktat ovat oikein.

Pinkjärven luontoreitti

”Kiitos hyvästä työstä! Olet kuvaillut Pinkjärven retkeilyreitit hyvin. Huomiosi pitköspuiden kunnosta ja vähyydestä sekä viestinnän puutteista ovat ihan oikeita. Nyt tekeillä olevan hks:n (hoidon ja käytön suunnitelma) päivityksen myötä näihin tullaan kiinnittämään huomiota. Toivottavasti Pinkjärven resurssitilanne paranisi hieman, sillä etenkin pitköspuiden rakentaminen on aina resurssikysymys.” (Riihiaho sähköposti 8.11.2016.)

Pinkjärven luontoreitti

” Opinnäytetyösi on selkeä ja etenee johdonmukaisesti. Olet esitellyt keskeiset käsitteet ja taustat, esimerkiksi Outdoor Finland –hankkeen hyvin. Hiljaisten alueiden erilaiisiin luokituksiin olisin kaivannut lisätietoa: onko eri alueluokituksia määriteltä esim. jatkuvan taustamelun desibelimäärän tai ihmistoiminnan äänien keston mukaan?

Raportista saa hyvän käsityksen työsi etenemisestä, eri työvaiheista ja olet perustellut ne huolellisesti. Kerrot, mitä toiminnallinen opinnäytetyö tarkoittaa. Teoriapohja on riittävä ja hyvin perusteltu. Tutkimuskirjallisuuden jättämiä aukkoja olisi toki voinut pohtia hieman, mutta en tiedä, onko se tämän tyyppisessä työssä tarpeellista.

Esimerkiksi työsi matkailijatyyppejä käsittelevässä luvussa tulee esille se, minkä olen itsekin huomannut luontomatkailun tutkimuskirjallisuudessa: luontoharrastajia eli sitoutuneita ja erikoistuneita lajiryhmäharrastajia ei tunnisteta luontomatkailija- tai virkistyskäyttäjätyypinä. Kuitenkin osa Suomeen ulkomailta suuntautuvasta luontomatkailusta perustuu juuri esimerkiksi mahdollisuuteen nähdä muualta Euroopasta puuttuvia koillisia metsälajeja, esimerkiksi sinipyrstöä. Suomalaiset lajiryhmäharrastajat liikkuvat paljon kotimaassa nähdäkseen harvinaisia kasvi-, lintu- ja hyönteislajeja. Äärimmäisin esimerkki on lintubongarit, jotka saattavat ex-tempore matkustaa satoja kilometrejä jossain havaitun harvinaisuuden perässä. Myös kohteiden suojeluun ja niiden biodiversiteetin seurantaan perustuva sitoutuva luontoharrastus, esim. linnuston linja- ja reittilaskennat, riistakolmiolaskennat ja harvinaisten lajien esiintymien seuranta jää tämän tyyppisessä kirjallisuudessa huomiotta.

Luontomatkailijat –luvussa olisit voinut viitata myös Metlan ulkoilutilastoihin, joiden mukaan 90 % suomalaisista liikkuu luonnossa säännöllisesti. Raja matkailullisen ja ei-matkailullisen luonnossa olemisen välillä voi olla vaikeasti määriteltävä.

Reittikuvauksissa reittien saavutettavuus, lähtöpisteet ja palveluvarustus on kuvattu tarkasti ja huolellisesti. Olet tehnyt huolellista työtä ja hyviä havaintoja reittien vahvuuksista ja heikkouksista. Pinkjärven reitin vaativuudesta olen hieman eri mieltä, mutta tämä on vain oma näkemykseni, itse en ole tutustunut reittien luokitteluperusteisiin. Olen kulkenut reitin usein lasten ja lapsiryhmien kanssa, nuorimmat 5-6 –vuotiaita ja he ovat pärjänneet reitillä hyvin. Viimeksi kuljin reitin 7-vuotiaani kanssa osin

pimeässä ja hän pärjäsikin melko hyvin. Reittiä voisi pitää siis jopa helppona. Pahoja kivikkoja ei ole ja juurakot eivät haittaa kulkemista. Itse olen selkäsairauden takia lievästi liikuntarajoitteinen, enkä pidä reittiä vaikeana. Oma mielikuvani vaativista reiteistä on, että niillä ei ole kaikin paikoin lainkaan polkua ja retkeilijä joutuu kulkemaan osana matkaa hyvin haasteellisissa oloissa, esim. louhikoissa tai pirunpelloissa tai kiipeilemään. Luonnossa liikutaan sulan maan aikaan lähtökohtaisesti kumisaappaat jallassa, joten en pidä lievästi kuraisia kohtia reittiä hankaloittavina. Pitkokset päinvastoin ovat usein liukkaita. Tätä voisi toki selvittää käyttäjätutkimuksella. Omasta mielestäni pitkoksia on joissain paikoissa turhaankin. Talvisin liikuttaessa lumen alle jäävät pitkokset saattavat kompastuttaa ja liukastuttaa. Kuvassa 6. olevaa polkua helppokulkuisempia polkuja luonnossa harvoin onkaan. Joutsijärven reitin ehkä luokittelisin keskivaativaksi pituuden takia, muuten sekin on hyvin helppo reitti. Päiväreittinä se on etenkin lapsille pitkä, mutta useammalle päivälle jaoteltuna jo helppo.

Pinkjärven osalta olisi voinut kertoa enemmän metsätaloushistoriasta ja siitä, miten metsätaloushistoria ja sen eri vaiheet näkyvät maastossa. Reitin varrella on esimerkiksi korpeen istutettua ”räkämännikköä” (kuvassa 3), jonka luontaista ennallistumista voi seurata, aikoinaan laivanrakennuksen tarpeisiin viljellyn lehtikuusen reliktejä ja kuusia, joiden kasvumuoto viittaa pohjoiseen siemenalkuperään.” (Hankonen sähköposti 10.11.2016.)

Joutsijärven luontoreitti

”Hyvältähän tuo vaikuttaa. Kakkurin laavulta Kronkistoon lähtevän reittiosuuden merkitseminen viitalla on päässyt vallan unohtumaan minulta, joten kiitos muistutuksesta :) Sivulla 60 kirjoitat että reitillä on yksi kaivo (epäkunnossa?). Pumppuhan siinä ei toimi, mutta sinkki ämpäri on laitettu siihen sitä varten ketjulla, joten veden nostamisen pitäisi onnistua. Reitillä on toinenkin kaivo Rekitaipaleenjärvelle johtavan reittiosuuden kohdalla ns. parkkipaikan vieressä Kulhantien varrella. Toimii samalla periaatteella kuin Sisälmystenlahden kaivo (ämpäri ja ketju). Muuten on ihan hyvä juttu ja reittiesite hieno ja tarpeeksi yksinkertainen. Esiteessä olevaan karttaan ei ole merkattu Pitkäniemen laavua (valmistui 2013 kesä) ja Makkaraluodossa sijaitsevaa laavua (valmistui 2015 kesä), mutta eihän niitä ole virallisessa painatussaakaan kartassa merkattu.” (Räsänen sähköposti 11.11.2016.)

Toimeksiantaja Outdoors Satakunta -hanke

” Opinnäytetyön tuotokset palvelevat Outdoors Satakunta-hanketta. Tuotekortit ovat laadukkaita ulkoasultaan ja sisällöltään, lisäksi kieliversiot tukevat Satakunnan matkailun kansainvälistymistä. Hiljaisuus teemana on Satakunnan luontomatkailulle tärkeä, ja tämä on nostettu hyvin esille luontoreittejä tuotteistettaessa.” (Renfors sähköposti 14.11.2016.)

LÄHTEET

- Angeria, M., Jokela, S. & Leinonen, T. 2006. Mitä aistimaisema tarkoittaa? Teoksessa M. Haanpää & S. Veijola (toim.) Hiljaisuuden tuotteistaminen Lapin matkailussa. Monitieteinen proseminarityö. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 26-40.
- Arnould, E., Price, L. & Tierney P. 1998. Communicative Staging of the Wilderness Servicescape. *Service Industries Journal* 3, 90-115. Viitattu 11.11.2015. https://www.academia.edu/1045920/Communicative_staging_of_the_wilderness_servicescape
- Berg, M. Asiaa Joutsijärvestä & OF Satakunta uutiskirje fwd. Vastaanottaja: Renfors Sanna-Mari. Kopio: Rytönen Sonja. Lähetetty 5.1.2016 klo 16.45. Viitattu 11.8.2016.
- Borg, P., Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi – Matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. Helsinki: WSOY.
- Granö, P. 2005. Taiteilija ja hänen maisemansa. Teoksessa M. Heino-Fihlman (toim.) Mielimaisema. Pori: Satakunnan taidetoimikunta, 6-10.
- Haanpää, M., Hänninen, K. & Veijola, S. 2006. Johdanto. Teoksessa M. Haanpää & S. Veijola (toim.) Hiljaisuuden tuotteistaminen Lapin matkailussa. Monitieteinen proseminarityö. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 8-11.
- Hankonen, I. VS: Antaisitko palautetta opinnäytetyöni hyödynnettävyydestä? Vastaanottaja: Rytönen Sonja. Lähetetty 10.11.2016 klo 14.42. Viitattu 10.11.2016.
- Heikkonen, M. 2004. Esipuhe. Teoksessa P.A. Karvinen & A. Savola (toim.) Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa. Sarjassa Suomen ympäristö 691. Helsinki: Edita Prima Oy, 3. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40669/SY_691.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jokela, S., Leinonen, T., Tukiainen, K. & Vahteri, E. 2006. Hiljaisuuden palvelumaisema. Teoksessa M. Haanpää & S. Veijola (toim.) Hiljaisuuden tuotteistaminen Lapin matkailussa. Monitieteinen proseminarityö. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 62-81.
- Jokela, T. 2003. Pohjoinen maisema ja hiljaisuus. Lapin yliopiston yhteisölehti Kide 1, 4-5. Viitattu 11.11.2015. <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=c37c0e18-6b95-452a-9930-7d9732b39c1c>
- Kahvila Vapukan www-sivut 2016. Viitattu 11.8.2016. www.vapukka.fi
- Kaikkonen, H., Virkkunen, V., Kajala, L., Erkkonen, J., Aarnio, M. & Korpelainen R. 2014. Terveystä ja hyvinvointia kansallispuistoista - Tutkimus kävijöiden kokemista vaikutuksista. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 208. Vantaa: Metsähallitus. <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a208.pdf>

Kananen, J. 2008. Kvali – kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karlin, A. 1998. Ympäristöasiat tärkeitä. Teoksessa P. Viherkoski (toim.) Laatu luonto-opastukseen. Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, 56-61.

Karvinen, P.A. & Savola, A. 2004. Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa. Sarjassa Suomen Ympäristö 691. Helsinki: Edita Prima Oy. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40669/SY_691.pdf?sequence=1

Komppula, R. & Boxberg, M. 2005. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Helsinki: Edita.

Luontoon.fi www-sivut. 2015. Viitattu 9.10.2015 ja 8.8.2016. <http://www.luontoon.fi/etusivu>

Lüthje, M. 2005. Se mukava maaseutu siellä jossain. Maaseutumatkailu kokemusten, mielikuvien ja markkinoinnin kohteena. Väitöskirja Lapin yliopisto. Acta Universitatis Lapponiensis 81. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Metlan www-sivut. 2016. Viitattu 11.1.2016. <http://www.metla.fi/ohjelma/hyv/ajan-kohtaista.htm>

Metsähallituksen www-sivut 2016. Viitattu 11.8.2016. www.metsa.fi

Middleton, V.T.C., Fyall, A. & Morgan, M. 2009. Marketing in travel and tourism. 4th ed. Oxford & Burlington: Butterworth-Heinemann.

Modernit humanistit työkirja. 2014. Viitattu 8.2.2016. http://www.e-julkaisu.fi/mek/visit_finland-modernit_humanistit/

Moilanen, I., Seppinen, K. & Tukiainen, K. 2006. Pyhän kokeminen luonnossa. Teoksessa M. Haanpää & S. Veijola (toim.) Hiljaisuuden tuotteistaminen Lapin matkailussa. Monitieteinen proseminaarityö- Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 44-58.

Nurmi, R. 2001. Ympäristön ja luonnon merkityksestä ihmiselle. Hyvän asumisen ja elämisen elementit. Teoksessa H.L. Liikanen (toim.) Suomen ympäristö 531. Ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. Helsinki: Edita Prima Oy. 19-22.

Outdoors Finlandin www-sivut. 2016. Viitattu 15.1.2016. <http://www.outdoorsfinland.fi/>

Pasanen, T. & Korpela, K. 2015. Luonto liikuttaa ja elvyttää. Liikunta & Tiede 4/2015, 4-8. Viitattu 5.11.2015. http://www.lts.fi/sites/default/files/article_attachment/lt_4-15_4-9_lowres.pdf

Petäjäistö, L. & Selby, A. 2015. Luontomatkailu ja virkistyskäyttö yritystoimintana. Teoksessa L. Tyrväinen, M. Kurttila, T. Sievänen & S. Tuulentie (toim.) Hyvinvointia metsästä. Helsinki: SKS, 129-139.

Porin kaupungin www-sivut. 2016. Viitattu 27.1.2016. <https://www.pori.fi/ymparis-tovirasto/luonto/joutsijarvi.html>

Puustinen, A. & Rouhiainen, U-M. 2007. Matkailumarkkinoinnin teorioita ja työkaluja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Renfors, S-M. 2015. Luontomatkailusta elinkeinomahdollisuuksia Satakuntaan. Teoksessa S-M. Renfors (toim.) Outdoors Finland - Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena. Ulvila: Plusprint, 8-18.

Renfors, S-M. Kysymys koskien opinnäytetyötä. Vastaanottaja: Rytönen Sonja; Berg Maaria. Lähetetty 29.8.2016 klo 14.20. Viitattu 29.8.2016.

Renfors, S-M. VS: korjattu opinnäytetyöraportti. Vastaanottaja: Berg Maaria; Rytönen Sonja. Lähetetty 14.11.2016 klo 11.38. Viitattu 14.11.2016.

Renfors, S-M. 2016. Lehtori, Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2016.

Retkeilymatkailun suunnitteluopas. 2016. Viitattu 9.3.2016. <http://www.outdoorsfinland.fi/wp-content/uploads/2014/06/Retkeilymatkailun-suunnitteluopas.pdf>

Retkipaikka.fi www-sivut 2016. Viitattu 11.8.2016. www.retkipaikka.fi

Riihiaho, A. Re: Kysymys koskien Pinkjärven luontoreittiä. Vastaanottaja: Rytönen Sonja. Lähetetty: 23.8.2016 klo 7.31. Viitattu 29.8.2016.

Riihiaho, A. Vs: Antaisitko palautetta opinnäytetyöni hyödynnettävyydestä? Vastaanottaja: Rytönen Sonja. Lähetetty: 8.11.2016 klo 10.38. Viitattu 9.11.2016.

Räsänen, J-P. Re: Kysymys Joutsijärven retkeilyreitistä. Vastaanottaja: Rytönen Sonja. Lähetetty: 4.8.2016 klo 14.43. Viitattu 11.8.2016.

Räsänen, J-P. VS: Antaisitko palautetta opinnäytetyöni hyödynnettävyydestä? Vastaanottaja: Rytönen Sonja. Lähetetty 11.11.2016 klo 8.39. Viitattu 11.11.2016.

Räsänen, P. 2015. Outdoors Finland – miten tehdään luonnosta liiketoimintaa? Teoksessa S-M. Renfors (toim.) Outdoors Finland – Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena. Ulvila: Plusprint, 21-29.

Saastamoinen, O. 1997 Hiljaisuuden äänet: Pohdintaa erämaakokemuksen auditiivisuudesta. Teoksessa J. Saarinen & J. Järviluoma (toim.) Luonto virkistys- ja matkailuympäristönä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 619. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 21-30.

Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena -hanke-esite (Outdoors Satakunta) 2015. Viitattu 7.10.2015 http://www.samk.fi/download/28496_Outdoors_Satakunta.pdf

Säkylän www-sivut. 2015. Viitattu 14.10.2015. <http://www.sakyla.fi/assets/files/ym-paristonsuojelu/Koskeljarvi.pdf>

Taskinen, M. 2002. Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. Sarjassa Suomen ympäristö 535. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tilastokeskuksen www-sivut. 2015. Viitattu 14.10.2015 ja 5.9.2016.
http://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html

Tonder, M. 2013. Ideasta kaupalliseksi palveluksi: matkailupalvelujen tuotteistaminen. Helsinki: Restamark Oy.

Tormilainen, H. 2003. Luonnon äänet ja hiljaisuus. Lapin yliopiston yhteisölehti Kide 1, 12. Viitattu 11.11.2015. <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=c37c0e18-6b95-452a-9930-7d9732b39c1c>

Tyrväinen, L., Korpela, K. & Ojala, A. 2015. Luonnon virkistyskäytön terveys- ja hyvinvointihyödyt. Teoksessa L. Tyrväinen, M. Kurttila, T. Sievänen & S. Tuulentie (toim.) Hyvinvointia metsästä. Helsinki: SKS, 48-57.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Sarjassa Metlan työraportteja 52. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052-07.pdf>

Kahvila Vapukan www-sivut. 2016. Viitattu 21.3.2016. <http://www.vapukka.fi/ve-neily.html>

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Visit Finlandin www-sivut. 2016. Viitattu 8.2.2016. <http://www.visitfinland.fi/>

Visit Scotlandin www-sivut. 2016. Viitattu 15.1.2016. <http://www.visitscotland.org/pdf/TIS%2002%20walking%20tourism.pdf>

Verhelä, P. & Lackman, P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut: matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Väisänen, R. 2014. Alkusanat. Teoksessa H. Kaikkonen, V. Virkkunen, L. Kajala, J. Erkkonen, M. Aarnio & R. Korpelainen (toim.) Terveyttä ja hyvinvointia kansallispuistoista - Tutkimus kävijöiden kokemista vaikutuksista. Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisu. Sarja A 208. Vantaa: Metsähallitus, 8.

Wallsröm, M. 2000. Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö - Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto.

LISTA LIITTEISTÄ

LIITE 1 Joutsijärven reittiesite suomeksi

LIITE 2 Joutsijärven reittiesite englanniksi

LIITE 3 Koskeljärven reittiesite suomeksi

LIITE 4 Koskeljärven reittiesite englanniksi

LIITE 5 Pinkjärven reittiesite suomeksi

LIITE 6 Pinkjärven reittiesite englanniksi

Joutsijärvi-hiljainen paratiisi, Ulvila | 29,0 km

Viikonlopun yli kestävä vaellus Joutsijärven maisemissa tarjoaa täydellisen irtioton arjesta. Luonnon hiljaisuus antaa tilaa omille ajatuksille ja mahdollisuuden rauhoittua. Vihreä luonto ja vesistön läheisyys ovat unelmaympäristö niin vaeltajille kuin luonnonystävälle.

Nähtävyydet

- Laavut ja autiotuvat
- Nuotiopaikat
- Erämainen luonto

Vaativuus: Keskivaativa (epävirallinen luokitus)

Soveltuvuus: Jonkin verran vaeltaneille, harrastajille

Kesto: 2 päivää

Reittimerkinnot: Merkitty punaisin maalimerkein puihin.

Reittikuvaus

Ulvilassa sijaitseva Joutsijärven retkeilyreitti on 29 km pitkä, ja se kiertää koko Joutsijärven ympäri. Reitillä on kolme mahdollista aloituspistettä, kaksi järven eteläpuolella ja yksi pohjoispuolella. Reitin maasto on vaihteleva ja monipuolinen. Reitin eteläpuolelta myötäpäivään lähdettäessä maasto on aluksi melko helppokulkuista, sisältäen muutamia hiekkatieosuuksia. Mitä pohjoisemmaksi järven reunaan pitkin mennään, sitä kivikkosemmaksi, vaikeakulkuisemmaksi ja erämaisemmaksi maasto muuttuu, mutta samalla myös maisemat muuttuvat ainutlaatuisemmiksi. Järven länsipuolella on kolme elämyksellistä vedenylityspaikkaa, joista yksi on siltaa pitkin, toinen vetolossilla ja kolmas vetoveneellä. Järven itäpuolella reitti kulkee monin paikoin suoalueiden läpi, ja reitillä on monessa kohtaa pitkospuuta helpottamassa kulkua. Reitin varrella on runsaasti taukopaikkoja; laavuja, tulentekopaikkoja sekä autiotupia. Myös kolmella saarella on tulentekopaikat, jonne on mahdollista päästä soutuveneellä, joita voi vuokrata kahvila Vapukasta. Järven pohjoispuolella on ns. ylimääräinen lenkki, joka tuo reitille noin 5 km lisäpituutta. Tämän lisälenkin varrella sijaitsevat kaivo, Kustaan savupirtti sekä Korsun laavu.

Hyvä tietää

Joutsijärven retkeilyreitti sijaitsee luonnonrauha-alueel-

la, mikä tarkoittaa, että valtaosa äänistä joita kuulet, on luonnon ääniä. Hiljaisuutta korostaa moottorivienekielto, joka on voimassa sekä Joutsijärvellä että sen viereisellä Tuurujärvellä. Alueen erämaista luonnetta korostaa myös sen arvokas linnusto. Alueella voi tavata muun muassa kalasääsken, hiirihaukan, kanahaukan, varpus-haukan sekä nuolihaukan.

Vaativuus

Etenkin reitin pohjoispuoli tuo haastetta vaellukselle, sillä reitti on suurelta osin juurakkoista ja kivikkoista, ja myös korkeuseroja on jonkun verran. Sateisella säällä pitkospuut voivat olla liukkaita, joten niitä pitkin kannattaa kulkea varoen. Varustussuositus: säänmukaiset vaatteet, tukevat vaelluskengät, hyvä rinkka, riittävästi ruokaa ja juomaa sekä yöpymistarvikkeet.

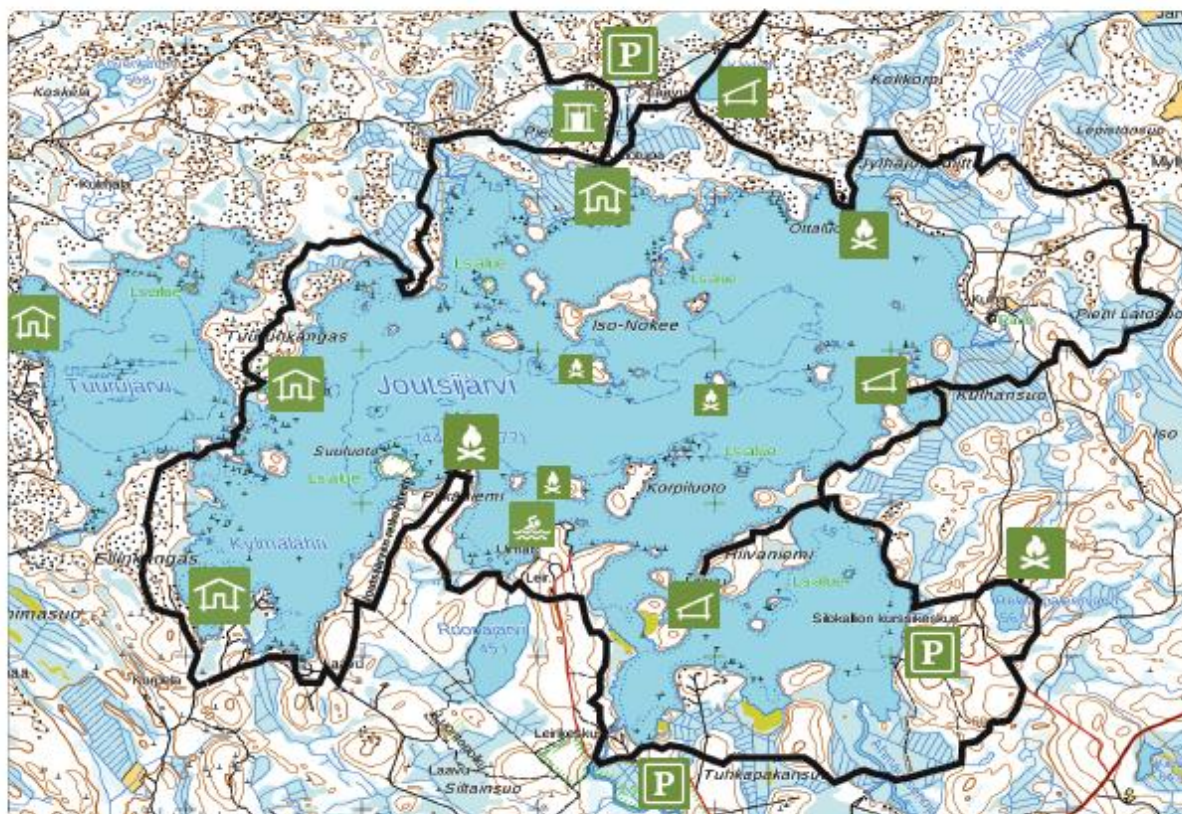
Reitin alkun

Tammen leirikeskus
Tammentie 197, 29340 Ulvila
[N61 29.6938](tel:010296938) | [E22 11.9241](tel:0102119241)

Silokallion kurssikeskus
Silokalliontie 160, 29340 Ulvila
[N61 30.1574](tel:010301574) | [E22 13.6663](tel:010136663)

Parkkipaikka (kaivon luona)
Kakkurintie, Ulvila
[N61 32.0494](tel:010320494) | [E22 11.4203](tel:010114203)

Julkisilla kulkuneuvoilla: Reitille ei ole pääsyä julkisilla kulkuneuvoilla.

Kartat ja oppaat

Metsähallituksen Retkikartta.fi
[Joutsijärven retkeilyreitti](#) (Ulvilan kaupunki)

Majoituspaikat

Marski-huvila ja Tuuruhovi
 Puh. +358 (0)2 5391 648
 Puh. +358 (0)50 5918 927
 Email: kirsti.makinen@nic.fi
<http://netti.nic.fi/~kanala/index.htm>

Linkit

Porin Seudun Matkailu Oy Maisa
 Itäpuisto 7, 28100 Pori
 Puh. +358 (0)2 621 7900

Ulvilan kaupunki

Palvelut

Kahvio Vapukka
 Soutuvenevuokraus
 Teollisuustie 12, 29430 Kullaa
 Puh. +358 (0)46 555 0732
 Email: info@vapukka.fi
www.vapukka.fi

Kullaan kirkkoveneyhdistys ry
 Kirkkovenevuokraus (tilausryhmät)
 Puh. +358 (0)40 5610 610

Kuva: Sonja Rytönen 2016
 Kartta: Maanmittauslaitos 09/2009

Joutsijärvi – a silent paradise, Ulvila | 29,0 km

Two days' hike in the unique landscape of Joutsijärvi offers a perfect getaway from your everyday life. The silence of the nature gives space to your own thoughts and a possibility to relax. The green nature and closeness of the water is a dream surrounding for both hikers and nature lovers.

Sights

- Open sheds and campfire sites
- Unlocked cabins
- Diverse nature

Difficulty level: Medium (unofficial rating)

Suitability: Hikers with some / a lot experience

Duration: 2 days

Trail markings: Red marks on trees

Trail description

Joutsijärvi nature trail is about 29 kilometers long and it goes around the Joutsijärvi. There are three possible places to start the trail, two on the southside of the lake and one on the northside. The trail goes in variable and versatile nature. When leaving clockwise from the southside of the lake the trail is quite easy and there are few parts where the trail goes on sand road. The northern you go the rockier and more difficult the trail turns into, but also the view becomes more unique. On the westside of the lake there are three water crossings. One spot is crossed through wooden bridge, other one with pulling ferry, and the third one with a pulling boat. On the eastside there are many swamp areas and also duckboards to make the walking easier. There are lot of open sheds, campfire sites and unlocked cabins on the trail. You can also find campfire sites from the islands of Joutsijärvi where you can get with a rowing boat that you can rent from café Vapukka. On the northside of the lake there is also an extra trail that you can go if you like, this extra trail makes about 5 kilometers more to the total length of the trail. The well, Kustaa smoke cabin (unlocked cabin) and Korsu open shed are located on this extra trail.

Good to know

Joutsijärvi hiking trail is located in natural peace area which means that majority of the sounds you can hear

while hiking are sounds of nature. There is a motor boat prohibition in Joutsijärvi and on the lake next to it, which makes the area especially silent. Joutsijärvi has preserved almost entirely from summer cottages and forestry disadvantages. The valuable bird population in this area highlights its wilderness. In Joutsijärvi you can see for example osprey, Eurasian buzzard, northern goshawk and European sparrowhawk.

Difficulty level

Especially the northside of the lake is quite difficult because there are roots and rocks on the trail and there is also some relief. When it has been raining you should remember that the duckboards can be slippery, so you need to be careful when walking on them. Equipment recommendation: clothing according to the weather, good hiking boots, a good supporting backpack, enough food and water and overnight equipment.

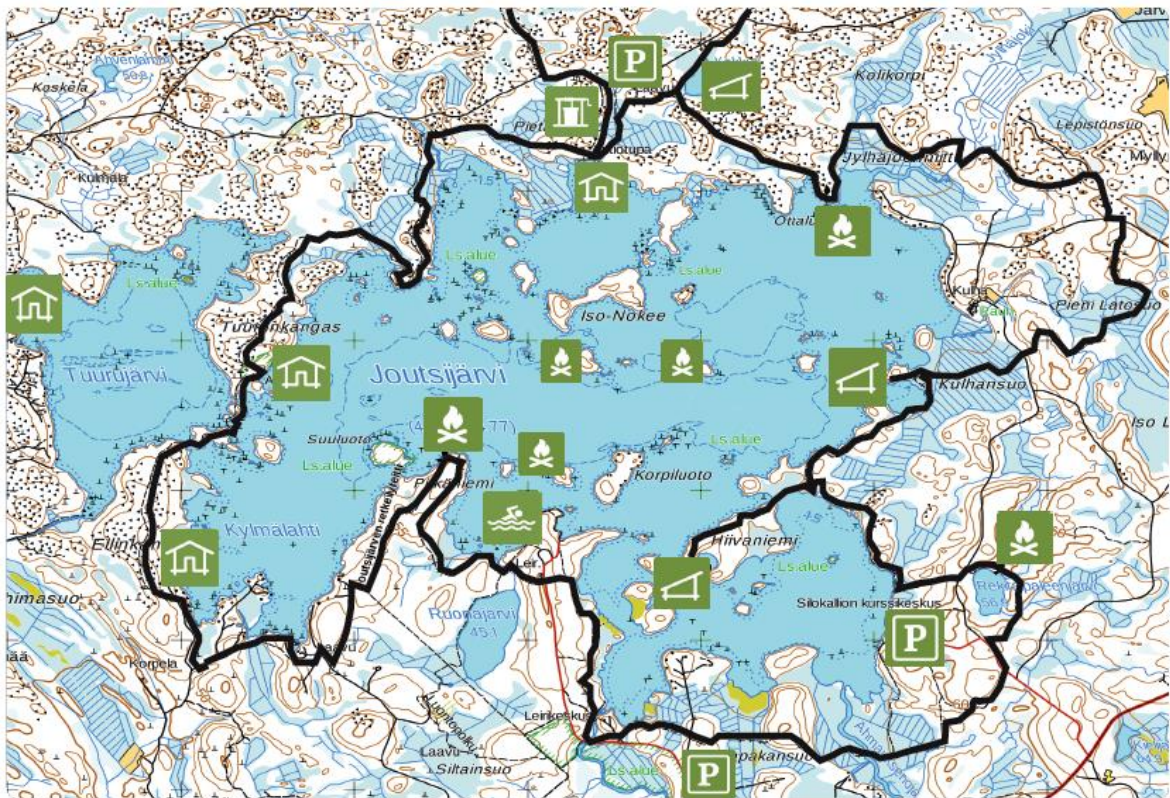
To start the trail

Tammi camp center
Tammentie 197, 29340 Ulvila
[N61 29.6938](tel:+35892296938) | [E22 11.9341](tel:+358922119341)

Silokallion course center
Silokalliontie 160, 29340 Ulvila
[N61 30.1574](tel:+3589301574) | [E22 13.6663](tel:+358922136663)

A parking lot (near the well)
Kakkurintie, Ulvila
[N61 32.0494](tel:+3589320494) | [E22 11.4203](tel:+358922114203)

With public transportation: Unavailable with public transport.

Maps and guides

Ulvila.fi
Excursionmap.fi

Accommodation

Marski-villa and Tuuruhovi
 No. +358 (0)2 5391 648
 No. +358 (0)50 5918 927
 Email: kirsti.makinen@nic.fi
<http://netti.nic.fi/~kanala/index.htm>

Links

Pori Regional Tourist Agency MAISA
 Itäpuisto 7, 28100 Pori
 Puh. +358 (0)2 621 7900

Ulvila city

Services

Cafe Vapukka
 Rowing boat rent
 Teollisuustie 12, 29340 Kullaa
 No. +358 (0)46 555 0732
 Email: info@vapukka.fi
www.vapukka.fi (available only in Finnish)

Kullaan kirkkoveine yhdistys ry
 Church boat rent (for groups)
 No. +358 (0)40 5610 610

Picture: Sonja Rytönen 2016
 Map: Maanmittauslaitos 09/2016

Koskeljärven luontoreitti, Eura | 4,5 km

Lounais-Suomen suurin mökitön järvi tarjoaa loistavan mahdollisuuden luonnossa liikkumiseen, lintujen tarkkailuun, sekä luonnon hiljaisuudesta nauttimiseen. Lähdä matkaan yksin tai yhdessä, ja koe ainutlaatuinen luontoympäristö, ja sen vaikutukset omaan hyvinvointiisi.

Nähtävyydet

- Järvimaisema
- Uhratun nuotiopaikka
- Pyhäniemen laavu

Vaativuus: Keskivaativa (epävirallinen luokitus)

Soveltuvuus: Aloittelijoille, jonkin verran vaeltaneille

Kesto: Noin 2-4 tuntia (edestakaisin 4-8-tuntia)

Reittimerkinä: Merkitty valkoisin vinoneliöin puihin. Merkinä puuttuvat ensimmäiset 2 km.

Reittikuvaus

Koskeljärven kauniissa maisemissa kulkeva 4,5 km pitkä luontoreitti on janareitti. Tämä tarkoittaa, että reitti on kuljettava edestakaisin, jolloin reitin kokonaispituudeksi tulee 9 kilometriä. Reitin lähtöpiste sijaitsee Uhratussa, järven koillisrannalla. Uhratun parkkipaikalta liikkeelle lähdettäessä ensimmäisenä vasemmalla näkyy Uhratun nuotiopaikka. Reitin alkuosuudelta puuttuu reittimerkinä, joten kannattaa muistaa, että vaikka nuotiopaikka on parkkipaikalta katsoen vasemmalla, itse reitti lähtee kuitenkin parkkipaikalta katsoen oikealle. Alussa kuljetaan pari kilometriä rantaviivaa mukailevaa pikkutietä, mikä tarjoaa loistavan mahdollisuuden nauttia kauniista järvimaisemasta. Hiekkatien varrella on myös muutama puupenkki taukoja varten. Ensimmäisen maastossa olevan opastekyltin luota reitti lähtee syvemmälle metsään, mukaillen kuitenkin lähes koko ajan rantaviivaa. Matkan aikana kuljetaan niin sekametsässä kuin kangasmetssäkin ja reitti on osittain varustettu tunnelmallisilla pitkospuilla. Reitin lopussa Pyhäniemen laavulta löytyy nuotiopaikka, puuvarasto sekä käymälä. Myös teltan pystyttäminen laavun läheisyyteen on sallittu. Pyhäniemen laavu tarjoaa loistavan mahdollisuuden luonnon hiljaisuudesta nauttimiseen, sillä se sijaitsee melko lähellä järven keskiosaa, joka on määritelty luonnonrauha alueeksi. Näin ollen valtaosa äänistä joita kuulet, on luonnon ääniä, lintujen laulua, veden liplatusta ja lehtien

havinaa. Pyhäniemestä kuljetaan samaa reittiä pitkin takaisin lähtöpisteeseen.

Hyvä tietää

Koskeljärven alue kuuluu Natura 2000-alueeseen monipuolisen linnustonsa ja suojeltavien luontotyyppiensä ansiosta. Tämä tarkoittaa, että alueen säilyminen riippuu olennaisesti alueen suojelusta ja hoidosta. Koskeljärven sanotaan olevan yksi maamme parhaita lintuvesiä. Koskeljärvellä voit nähdä esimerkiksi telkän, sinisorsan sekä kuikan. Koskeljärvellä pesii myös Suomen kaikki kuusi tikkalajia, ja esimerkiksi pyrstötiainen sekä varpuspöllö. Koskeljärven alue on arvokas myös siksi, että sen rannat ovat rakentamattomat ja se edustaa perinteistä suomalaista järviympäristöä luonnontilaisten rantojensa vuoksi.

Vaativuus

Reitti on suurimmaksi osaksi melko helppokulkuista, mutta vaativampiakin juurakkoisia ja kivikkoisia osuuksia löytyy. Korkeuseroja ei ole reitillä paljon. Reitti on osittain pitkostettu, ja on hyvä muistaa, että märkänä pitkospuut voivat olla liukkaat, joten varovaisuutta tarvitaan niillä kulkiessa. Varustussuositus: säänmukaiset vaatteet sekä hyvät ulkoilujalkineet, evästä ja juotavaa.

Reitin alkuun

Uhratun parkkipaikka
Uhratuntie, Eura,

N60 57.999 | E22 8.9323

Julkisilla kulkuneuvoilla: Reitille ei pääsyä julkisilla kulkuneuvoilla.

Kartat ja oppaat

Metsähallituksen Retkikartta.fi
Luontoon.fi

Majoituspaikat

Sieravuori
 Sieravuorentie 117
 27650 Honkilahti
 Puh. +358 (0)2 823 9690
 Email: info@sieravuori.fi
www.sieravuori.fi

Linkit

Eura
 Euran matkailuneuvonta
 Sorkkistentie 10, Eura
 Puh. +358 (0)2 839 901

Palvelut

Metsänhiipijä
 Puh. +358 (0)40 735 0025 /Paula Mannerjoki
 Email: paula@metsanhiipija.fi
www.metsanhiipija.fi

Kuva: Sonja Rytkönen 2016

Kartta: Maanmittauslaitos 09/2016

Koskeljärvi nature trail, Eura | 4,5 km

The largest cottage free lake in southwest Finland offers a perfect opportunity to hike in the nature, observe the nature and enjoy the silent nature. Go to the nature alone or with your family, and experience the unique silent nature and its impact on your well-being.

Sights

- Lake view
- Uhrattu campfire site
- Pyhäniemi open shed

Difficulty level: Medium (unofficial rating)

Suitability: Beginners and hikers with some experience

Duration: 2-4 hours (back and forth 4-8 hours)

Trail markings: White marks on trees. The markings lack on the first 2 km.

Trail description

The nature trail in beautiful Koskeljärvi landscape is 4,5-kilometer-long line trail, so the total length is 9 kilometers. The start of the trail is in Uhrattu, in the northeast coast of Koskeljärvi. First thing you see after starting the hike is a campfire site on your left. The trail markings lack in the beginning of the trail so remember that even though the campfire site is on the left from parking lot, the actual nature trail goes right from the parking lot. So you can visit the campfire site, but then you have to go back and leave the other way. At first the trail goes 2 kilometers on a gravel road along the coastline. This gravel road offers a great opportunity to enjoy the beautiful lake view. After the first guide sign the trail goes deeper to the forest and the white markings stars. During the hike you go through both deciduous forest and dry northern forest. In some parts there are duckboards to make the walking easier. At the end of the trail, in Pyhäniemi, there is an open shed, a campfire site and a dry toilet. You can stay overnight in the open shed or you can put up your own tent nearby. Pyhäniemi offers a perfect opportunity to enjoy the silent nature, because it is located near the middle part of the lake, which is defined as a natural peace area. This means that most of the sounds you can hear are sounds of nature. From Pyhäniemi you walk the same way back to Uhrattu.

Good to know

The Koskeljärvi area is part of Natura 2000 nature protection area thanks to its diverse bird population and protection needed nature types. This means that the conservation of this area depends essentially from its protection and treatment. Koskeljärvi is said to be one of our lands best bird lakes. In Koskeljärvi you can see for example goldeneye, mallard and diver. Also all six Finnish woodpecker species nests in Koskeljärvi along with long-tailed tit and Eurasian pygmy owl. Koskeljärvi area is also valuable because its shores are unbuilt, so it's cottage free and it represents traditional Finnish lake environment with its natural shores.

Difficulty level

The trail is mostly quite easy to walk but there are occasionally roots and rocks on the trail which makes it challenging. The trail is quite easy regarding the relief. In some parts there are duckboards to make the hiking easier, but you should remember that when it has rained, the duckboards can be very slippery so you have to be careful when walking on them. Equipment recommendation: clothing according to the weather and good footwear. Taking some snacks and water with you is also recommended.

To start the trail

Uhrattu (parking lot)
Uhratuntie, Eura

N60 57.999 | E22 8.9323

With public transportation: Unavailable with public transportation.

Maps and guides

Luontoon.fi (available only in Finnish)
Excursionmap.fi

Accommodation

Sieravuori
 Sieravuorentie 117, 27650 Honkilahti
 No. +358 (0)2 823 9690
 E-mail: info@sieravuori.fi
www.sieravuori.fi (some info in English available)

Links

Eura info
 Eura tourist information
 Sorkkistentie 10, Eura
 No. +358 (0)2 839 901

Services

Metsänhiipijä, wilderness guide services
 No. +358 (0)40 735 0025
 Email: paula@metsanhiipija.fi
www.metsanhiipija.fi (available only in Finnish)

Picture: Sonja Rytönen 2016
 Map: Maanmittauslaitos 09/2916

Päiväretki Pinkjärvellä, Eurajoki | 5,0 km

Haluatko pysähtyä kiireen keskellä, olla hetken yksin omien ajatustesi kanssa, tai hiljentyä yhdessä ystävän kanssa? Pinkjärven hiljainen luontoreitti tarjoaa täydelliset puitteet näihin tarkoituksiin. Päiväretki Pinkjärvellä johdattaa sinut monipuolisen metsäympäristön läpi Pinkjärven rantamaisemiin.

Nähtävyydet

- Vuotavan ja Mustalahden laavu
- Järvimaisema
- Metsän ennallistamiskohdet

Vaativuus: Keskivaativa (epävirallinen luokitus)

Soveltuvuus: Päiväretkeilijöille, aloittelijoille ja lapsiperheille

Kesto: Noin 2-4 tuntia

Reittimerkinnät: Merkitty selkeästi punaisin vinoneliöin puihin.

Reittikuvaus

Pinkjärven vaellusreitti on noin 5 km pitkä ympyräreitti, joka on merkitty maastoon punaisiin merkeihin. Reitti alkaa parkkipaikalta opastaulun vierestä. Reitin alussa kuljetaan noin 300 metriä sorapintaista metsäautotietä, minkä jälkeen reitti kääntyy oikealle, ja lähtee syvemmälle metsään. Reitin voi halutessaan kiertää myös toisin päin, ja lähteä risteyskohdasta vasemmalle. Polku on alussa melko helppokulkuinen, mutta joitakin kiviä ja juurakointakin löytyy. Reitin varrella on kaksi laavua, Vuotavan kaksoislaavu noin 1,5 km kohdalla sekä Mustalahden laavu noin 2,5 km kohdalla. Laavuilla on tulentekopaikat, polttopuita sekä kuivakäymälät. Laavuilla voi yöpyä, ja Vuotavan laavun läheisyydessä myös telttailu on sallittu. Vuotavan laavun edessä on myös erinomainen pieni hiekkaranta, josta voi halutessaan pulahtaa uimaan. Vuotavan laavun ja Mustalahden laavun välinen reitti kulkee kauniissa maisemissa rantaviivaa mukaillen. Molemmat laavut tarjoavat loistavan mahdollisuuden hiljentymiseen. Mustalahden laavulta reitti lähtee taas syvemmälle metsään. Reitin loppupuolella polku on osittain varustettu pitkospuilla, jotka helpottavat kulkua.

Hyvä tietää

Pinkjärven luontoreitti sijaitsee luonnonrauha-alueella, mikä tarkoittaa, että valtaosa äänistä, joita kuulet

kulkiessasi, on luonnonääniä. Pinkjärven alue kuuluu Natura 2000-suojeluohjelmaan, mikä tarkoittaa, että sen säilyminen riippuu olennaisesti alueen suojelusta ja hoidosta. Pinkjärvi onkin arvokas metsäkohde, mutta alueelta löytyy myös puustoisia ja avoimempia suoalueita sekä suorantaisia pienvesistöjä ja pieniä lehtoja. Lintulajeista Pinkjärvellä on mahdollista tavata muun muassa viirupöllö, helmipöllö, metso, palokärki, harmaapäätikka, varpuspöllö, mehiläishaukka sekä kalasääski. Merkittäviä kasvilajeja Pinkjärvellä ovat esimerkiksi sahalehti, vankkasara ja litteäviita.

Vaativuus

Reitti kulkee osin vaikeakulkuisessa kivikkoisessa ja juurakkoisessa metsämaastossa, mutta korkeuserot eivät ole suuria, joten reitti soveltuu myös aloittelijoille. Kulkua helpottamaan on joihinkin kohtiin laitettu myös pitkospuita. Sateiden jälkeen on hyvä muistaa kulkea varoen pitkospuilla, sillä märkänä ne voivat olla liukkaita. Varustussuositus: säänmukaiset vaatteet sekä hyvät ulkoilujalkineet. Mukaan kannattaa varata myös juomista sekä halutessaan eväitä.

Reitin alkuun

Saukonniementie,
27110 Eurajoki

N61 17.2381 | E21 45.1024

Julkisilla kulkuneuvoilla: Satakunnan Liikenteen vakiovuorolla Pori-Luvia-Eurajoki-Rauma pääsee Saukonniementien tienhaaraan, josta on noin 4 km kävelymatka luontoreitin lähtöpisteelle. Lisätietoja: matkahuolto.fi

Kartat ja oppaat

Metsähallituksen Retkikartta.fi
Luontoon.fi

Majoituspaikat

Saukonniemen vuokrakämppä
 Saukonniemi, 10577 Eurajoki
www.lomarengas.fi

Vuojoen kartano
 Kartanontie 28, 27100 Eurajoki
 Puh. +358 (0)2 8399 7700
www.vuojoki.fi

Rantahelmi-huvilat
 Kuivalahti, Eurajoki
 Puh. +358 (0)40 559 0254
www.rantahelmi.fi

Eurajoen kristillinen opisto
 Koulutie 4, 27100 Eurajoki
 Puh. +358 (0)2 868 0065
 Email: opisto@eko.fi
<http://www.eko.fi>

Linkit

Eurajoen matkailu
 Eurajoen matkailutoimisto
 Riikontie 2, 27100 Eurajoki
 Puh. +358 (0)44 3124 216

Palvelut

Ilona Hankonen / luonto-opastukset
 Puh. +358 (0)44 2787430

Kuva: Sonja Rytönen 2016
 Kartta: Maanmittauslaitos 09/2016

Daytrip at Pinkjärvi, Eurajoki | 5,0 km

Do you want to have a break in the middle of rushed life? Just be a little while with your own thoughts or maybe have a peaceful quiet moment with your friend. The silent nature trail in Pinkjärvi offers perfect surroundings for that. A daytrip at Pinkjärvi will lead you through a versatile forest nature to the Pinkjärvi coast with a beautiful lake view.

Sights

- Vuotava and Mustalahti open sheds
- Lake view
- Forest restore destinations

Difficulty level: Medium (unofficial rating)

Suitability: Daytrip, for beginners and families with children

Duration: 2-4 hours

Trail markings: Red marks on trees

Trail description

The nature trail in Pinkjärvi is about 5 km long ring trail, which has been marked with red marks on the trees. The trail starts from the parking lot. In the beginning the trail goes 300 meters along a gravel road and after that the trail turns right and goes deeper in to the forest. Because the trail goes a circle you can also go it the other way around. The trail is quite easy to walk but there are also more difficult sections where there are rocks and roots on the trail. There are two open sheds by the trail, Vuotava double open shed comes after 1,5 km and Mustalahti open shed after 2,5 km. Both of the open sheds have campfire sites, firewood and dry toilets. You can stay overnight on the open sheds and nearby Vuotava you can also put up your own tent. In front of the Vuotava open shed there is a great little beach, where you can go for a swim if you want. The trail between Vuotava and Mustalahti goes along the coastline, giving a beautiful view for hikers. Both open sheds also offer an excellent opportunity to enjoy the silence. In some parts there are duckboards to make the walk easier.

Good to know

The nature trail is located in natural peace area, which means that the sounds you can hear while hiking are nature sounds. If you go on imagination trip, you can already hear the swish of leaves and birds singing. Pinkjärvi is

one of Natura 2000 nature protection areas. This means that the conservation of this area depends highly on the protection and treatment of the nature. Pinkjärvi is a valuable forest area, but you can also open swamp areas, small water areas and small groves. In Pinkjärvi area you have an opportunity to see many species of birds, for example Ural owl, Tengmalms' owl, capercaillie, black woodpecker, grey-headed woodpecker, Eurasian pygmy owl and osprey. Notable plant species are water soldier, greater pond-sedge and grass-wrack pondweed.

Difficulty level

The trail has some difficult sections when it goes on a rocky footpath, but the differences in relief are not significant. To make the walking easier, there are duckboards in some parts of the trail. After a rainy day one should be careful when walking on duckboards because they can be slippery when they are wet. Equipment recommendation: clothing according to the weather and good footwear. Taking some snacks and water with you is also recommended.

To start the trail

Saukonniementie
27110 Eurajoki

[N61 17.2381](tel:06172381) | [E21 45.1024](tel:021451024)

With public transportation: With Satakunnan liikenne regular bus service Pori-Luvia-Eurajoki-Rauma you can get to Saukonniementie crossroads. From the crossroads it is about 4km walk to the start of the nature trail. More information and timetables for regular bus traffic: matkahuolto.fi

Maps and guides

Excursionmap.fi

Luontoon.fi (map available only in Finnish)

Accommodation

Saukonniemi rent house

Saukonniemi, 10577 Eurajoki

More information: www.lomarengas.fi (in English)

Vuojoki Mansion

Kartanontie 28, 27100 Eurajoki

No. +358 (0)2 8399 7700

More information: www.vuojoki.fi (in English)

Rantahelmi villas

Pujontie 151, 27170 Eurajoki

No. +358 (0)40 559 0254

More information: www.rantahelmi.fi (available only in Finnish)

Eurajoki Christian institution

Koulutie 4, 27100 Eurajoki

No. +358 (0)2 868 0065

Email: opisto@eko.fi

<http://www.eko.fi> (available only in Finnish)

Links

Eurajoki tourism info

Eurajoki tourist office

Riikontie 2, 27100 Eurajoki

No. +358 (0)44 3124 216

Services

Ilona Hankonen / nature guidance

Only in Finnish

No. +358 (0)44 2787430

Picture: Sonja Rytönen 2016

Map: Maanmittauslaitos 09/2016